

סדרת כנסי הרצליה השנתיים על מאזן החוסן והביטחון הלאומי

עיקרי הכנס

כנס הרצליה התשיעי
4-2 בפברואר, 2009

- מדיניות, מדינאות ומנהיגות לעיתות מבחן -

תוכן עניינים

1	פתח דבר.....
3	מגמות אסטרטגיות לישראל.....
8	הסדר העולמי: זירה גלובלית רב-משברית.....
17	המזרח התיכון הרחב: סוגיות אזוריות ושחקני מפתח.....
22	ההתמודדות הביטחונית והמדינית של ישראל בזירה הגלובלית ובמרחב האזורי.....
30	ישראל ועמיות יהודית: ביצור החוסן הלאומי.....
32	ישראל בעידן הגלובלי - אתגרים מבית.....
40	תכנית.....
44	אודות.....
47	רשימת משתתפים.....
57	הוקרות.....

פתח דבר

כנס הרצליה השנתי התשיעי על מאזן החוסן והביטחון הלאומי של ישראל נערך בקמפוס המרכז הבינתחומי הרצליה בראשית פברואר 2009, ערב הבחירות לכנסת ה-18. לצד מומחים בעלי שם ובכירים ממשל ומחול, הציגו המועמדים לראשות הממשלה את משנתם.

במהלך שלושת ימי הדיונים נדונו ולובנו האתגרים המרכזיים שעל סדר היום הלאומי, האזורי והגלובאלי ומשתתפי הכנס בחנו שורה של אסטרטגיות וחלופות מדיניות ועשייה. לא היה קל להשתחרר מהרושם שכושר המשילות של ישראל אינו מספיק לעת הנוכחית, המחייבת הכרעות גורליות לנוכח התהליכים העולמיים והאזוריים אשר להם השלכות משמעותיות על החוסן והביטחון הלאומי של ישראל, על כל רבדיו.

מסמך זה מציג את עיקרי הדיונים בכנס ואת ההמלצות שהוגשו במהלכו. פרק הזמן שחלף מאז דיוני הכנס לא ייתר את תוכנו, ולא במקרה. מאז כינונה, הפכה סדרת כנסי הרצליה לבמה המרכזית בישראל לדיון מעמיק ומוסמך במדיניות לאומית ובינלאומית. לא אחת יישמו ממשלות ישראל המלצות מדיניות שעלו מתוך הכנס. יש לזקוף הצלחה זו למנהיגותו ולחזונו של מייסד כנס הרצליה והמכון למדיניות ואסטרטגיה, פרופ' עוזי ארד, אשר מונה לאחרונה לתפקיד היועץ לביטחון לאומי לראש הממשלה ולראש המטה לביטחון לאומי במשרד ראש הממשלה. אנו מודים לו על תרומתו ומאחלים לו ולנו הצלחה רבה במילוי תפקידיו הממלכתיים.

הגישה המנחה בכתיבת עיקרי הכנס היא הגישה האינטגרטיבית והבינתחומית. המסמך מנתח את האתגרים המרכזיים והמענים האפשריים ומציב אותם בהקשרם הלאומי והבינלאומי הרחב. למלאכת עריכת המסמך היו שותפים גור צלליכין, טומי שטיינר, פזית רבינא והצוות המחקרי של המכון למדיניות ואסטרטגיה. המסמך משקף את רוח הדברים בכנס הרצליה, אך אין הוא מתיימר לכלול את כל אשר נאמר ואין הוא מחייב את משתתפי הכנס. אנו מקווים שיימצאו עניין ותועלת בסיכום ועל כן הוא מוגש למשתתפיו ומובא לעיון ממשלת ישראל במלאת מאה ימים לכהונתה.

פרופ' אוריאל רייכמן

נשיא המרכז הבינתחומי הרצליה

ישראל מקוב

יו"ר הוועד המנהל, המכון למדיניות ואסטרטגיה

יולי 2009, תמוז תשס"ט



מימין לשמאל: פרופ' עוזי ארד, ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה, הבינתחומי הרצליה; יו"ר כנס הרצליה |
מר ישראל מקוב, יו"ר הוועד המנהל, המכון למדיניות ואסטרטגיה, הבינתחומי הרצליה |
פרופ' אוריאל רייכמן, נשיא ומייסד הבינתחומי הרצליה

2-4.2.2009

מימין לשמאל: פרופ' אוריאל רייכמן, נשיא ומייסד הבינתחומי הרצליה |
סר רונלד כהן, יו"ר פורטלנד קפיטל ופורטלנד טרסט | חוסה מריה אזנר, לשעבר ראש ממשלת ספרד |
פרופ' אלכס מינץ, דיקן בית-ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה, הבינתחומי הרצליה





מגמות אסטרטגיות לישראל

בשנת 2009 ישראל נדרשת להתמודד עם קשת רחבה של איומים ביטחוניים בעוצמות שונות, אשר המרכזי שבהם הוא האיום הגרעיני המתפתח באיראן. על ישראל להשקיע בפיתוח תשתיות ובתיקון חברתי, בעודה מנווטת את דרכה בזירה בינלאומית רב-משברית, המגלמת שינויים במאזן הכוחות העולמי והמושפעת מן המשבר הכלכלי החריף.

תהליכים אלה יקרינו, קרוב לוודאי, על המדיניות של בת בריתה הגדולה של ישראל. משמעויות השינויים שמובילה ארצות-הברית בעידן אובמה והשלכותיו צפויות להתברר בשנה הקרובה, אך תהיה להם השפעה ניכרת על שורה של סוגיות ליבה של החוסן והביטחון הלאומי של ישראל. על כן, תצטרך ישראל להקדיש תשומת לב רבה לתיאום מדיניות עם הממשל החדש. ישראל נדרשת גם לתת מענה לשחיקה המתמשכת במעמדה המדיני ולערעור על הלגיטימיות של עצם קיומה, גם על-ידי העמקת יחסיה האסטרטגיים עם הקהילה האירו-אטלנטית וגם על-ידי הידוק הקשר והשותפות עם העם היהודי והפזורה הישראלית בעולם.

המדיניות הכלכלית של ישראל בעשור האחרון תרמה תרומה מובהקת לצמצום חשיפתה היחסית למשבר הכלכלי הגלובאלי. הדבר מעיד על יכולתה של ישראל להתמודד עם כוחות ועם תהליכים עולמיים ולשמר את חוסנה הלאומי באמצעות מדינאות מושכלת, שבבסיסה ראייה מציאותית, הבנה עמוקה של תהליכים מורכבים ונכונות קברניטים לקבוע סדרי עדיפות הכרחיים מנקודת מבט לאומית אסטרטגית. גישה זו צריכה להנחות את האסטרטגיה הלאומית בשורה ארוכה של אתגרי מדיניות מיידיים – פנימיים וחיצוניים. תנאי הכרחי להצלחת הקברניטים במשימות הרוח הגורל העומדות בפניהם הוא שידוד מערכות השלטון והגברת כושר המשילות.

1. ראשית כהונתו של הנשיא אובמה טומנת בחובה, שינויים במדיניות ארה"ב בשורה של סוגיות מפתח הנוגעות לביטחונה הלאומי של ישראל, במיוחד בנוגע לאיום הגרעיני האיראני, לתהליך המדיני האזורי ולמערכת יחסי החוץ של ישראל עם שחקני המפתח האחרים בזירה הגלובאלית.

ממשל אובמה יפנה תשומת לב רבה לחיזוק מעמדו במזרח-התיכון ויקצה למטרה זו משאבים ניכרים. זאת, על מנת להתמודד עם האתגרים הצבאיים והדיפלומטיים באזור המשפיעים באופן ישיר על האינטרסים של ארצות-הברית ותוך יצירת רף ציפיות גבוה והעדפה ברורה לאסטרטגיית ההידברות (engagement). השחיקה בעוצמתה הגלובאלית תשפיע אף היא על התמודדות ארצות-הברית עם אתגרי האזור, תוך הגברת מעורבותה הצבאית באפגניסטן, סיום נוכחותה בעיראק והניסיון לנטרל את חתרנותה האזורית של איראן ואת התגרענותה. שינויי המגמות יקרינו ככל הנראה על עמדתו של ממשל אובמה בסוגיה הישראלית-פלסטינית, ונראה כי סוגיה זו תתפוס מקום מרכזי יותר מבעבר ביחסי ארצות-הברית-ישראל. סוגיה זאת דומיננטית ביחסי אירופה-ישראל כבר היום, ואולי דומיננטית יתר על המידה. נראה שישאל תצטרך להשקיע את מרב המאמצים לתיאום עמדות וציפיות בין וושינגטון לירושלים.

2. לא ניתן להפריז במרכזיות האיום הגרעיני המתפתח באיראן ובדחיפותו. איראן, החותרת להגמוניה אזורית, מציבה איום משולב: נוסף על הפיתוח הגרעיני, היא מפעילה טרור ותומכת בו באופן ישיר ובאמצעות ארגונים שליחים ומערערת על יציבות המשטרים הערביים באזור. מאמציה לפיתוח הגרעין מאיימים על יציבות המזרח התיכון ועל יציבות המשטר הבינלאומי למניעת תפוצת נשק גרעיני. אמנם, ממשלות המערב מתנגדות לפיתוח גרעיני צבאי באיראן, אבל בראייה ישראלית מאמצי הקהילה הבינלאומית עדיין אינם מספקים, היות שטרם הושג השינוי הנדרש. קיים חשש שלא ניתן יהיה להרתיע איראן גרעינית וכי ביום מן הימים היא תעשה שימוש בפועל בנשק הגרעיני, אם זה יהיה ברשותה. הויכוח בנושא זה מתמקד, למעשה, בשאלת ההסתברות להרתעת איראן – מהי רמה ההסתברות המינימלית שנחשבת קריטית מבחינת הקהילה הבינלאומית כדי להשלים עם איראן גרעינית? מהו הסף שיביא את הקהילה הבינלאומית לעשות כל מעשה נדרש כדי למנוע הצטיידות איראנית בנשק גרעיני?

הגרעיני, היא מפעילה טרור ותומכת בו באופן ישיר ובאמצעות ארגונים שליחים ומערערת על יציבות המשטרים הערביים באזור. מאמציה לפיתוח הגרעין מאיימים על יציבות המזרח התיכון ועל יציבות המשטר הבינלאומי למניעת תפוצת נשק גרעיני. אמנם, ממשלות המערב מתנגדות לפיתוח גרעיני צבאי באיראן, אבל בראייה ישראלית מאמצי הקהילה הבינלאומית עדיין אינם מספקים, היות שטרם הושג השינוי הנדרש. קיים חשש שלא ניתן יהיה להרתיע איראן גרעינית וכי ביום מן הימים היא תעשה שימוש בפועל בנשק הגרעיני, אם זה יהיה ברשותה. הויכוח בנושא זה מתמקד, למעשה, בשאלת ההסתברות להרתעת איראן – מהי רמה ההסתברות המינימלית שנחשבת קריטית מבחינת הקהילה הבינלאומית כדי להשלים עם איראן גרעינית? מהו הסף שיביא את הקהילה הבינלאומית לעשות כל מעשה נדרש כדי למנוע הצטיידות איראנית בנשק גרעיני?

3. ממשל אובמה מוביל תפנית חדשה בהתייחסות לתכנית הגרעינית האיראנית, גם אם תוך שלילה מוחלטת של הצטיידותה של איראן בנשק גרעיני. נראה כי למעשה, הקהילה הבינלאומית בהובלת ממשל אובמה, משלימה עם התכנית הגרעינית האיראנית לצרכי שלום, בכפוף לציות מוחלט של איראן להתחייבותיה בתחום התפוצה בעתיד, כולל להסכמה למשטר פיקוח חודרני והדוק ולשקיפות איראנית מוחלטת. חוסר האמון ביחס לכוונותיהם של האיראנים, שבא לידי ביטוי בהחלטות מועצת הביטחון, הונח בצד, לעת עתה לפחות. אף אם המשטר בטהראן לא יעשה שימוש התקפי בגרעין, הוא יערער את היציבות האזורית והעולמית ויאייץ מרוץ חימוש גרעיני, ובכך יגביר את סכנת הזליגה של יכולת גרעינית לידי ארגוני טרור. המשך התפתחות האיום האיראני מחד, והיעדר תוצאות חיוביות בטיפול הקהילה הבינלאומית בבעיה מאידך, מחייבים את ישראל לתור אחר דרכים יצירתיות אחרות לנטרול האיום ולהתאמץ לרתום את הקהילה הבינלאומית למדיניות סיכול אפקטיבית ומתואמת. בה בעת, מהלכיה של איראן יוצרים הזדמנות לשיתוף

בנימין נתניהו, יו"ר האופוזיציה ולשעבר ראש הממשלה,
נאום הרצליה



ציפי לבני, ממלאת-מקום ראש הממשלה ושרת החוץ,
נאום הרצליה



רא"ל (מיל.) אהוד ברק, שר הביטחון ולשעבר ראש הממשלה,
נאום הרצליה



4. בעוד ישראל מתמהמהת בהכרעה בשאלות בתחום ההתגוננות, מחריפים האוימים באזור. הציבור הישראלי כבר נאלץ להתמודד עם מתקפה ישירה על העורף במהלך מלחמת לבנון השנייה, ועם החמרת האיום הרקטי באזור הנגב. נטען כי **ישראל אין מענה מבצעי הולם לאיום הרקטות והטילים על העורף.** לצד החיכוכים הקונבנציונאליים קיים **חשש מפני מעבר למאבק על-קונבנציונאלי גרעיני** ומפני שימוש מוגבר בטרור. שינויים אלה מחייבים לעדכן בדחיפות את תפיסת הביטחון הישראלית, להתמודד עם הגרעין ועם הדימוי ההרתעתי שלה, ולשפר את ההיערכות בתחום ההגנה האקטיבית והפסיבית. המהלך שנקטה הממשלה לשיפור התיאום בין גופי החירום והשירותים החברתיים הוא צעד חיובי, אבל נדמה שעדיין חסרים המשאבים הנדרשים בתחום זה.

5. ישראל חייבת לפעול לשימור יתרונה האיכותי הצבאי והטכנולוגי ולחיזוקו. נוסף על אספקת נשק איכותי על-ידי ארצות-הברית למדינות ערביות באזור, חוסיה מחדשת את מעמדה כמעצמה בעלת השפעה במזרח התיכון גם באמצעות אספקת נשק מתקדם לאיראן ולסוריה, אשר חלקו מגיע לידי החזבאללה. בתנאים אלה, גובר הצורך בחיזוק היתרון האיכותי של ישראל ובהגדלת ההשקעה במחקר ובפיתוח (מו"פ) הן בתחום האזרחי והן בתחום הביטחוני. **העמקת שיתוף הפעולה בין האוניברסיטאות לתעשייה בתחום המו"פ** נחוצה במיוחד בעת הזאת, והיא צפויה להביא תועלת הדדית לכל המגזרים ולשמש מאיץ לצמיחה הכלכלית הישראלית.

6. השחיקה במעמדה של ישראל מאיימת לערער את הלגיטימיות הבינלאומית לקיום המדינה. השיח המקובל בנושא "הסברה" נוגע בדרך כלל לתדמיתה של ישראל בעולם, משל היה מדובר בתחרות "רייטינג" בינלאומית. הלחימה ברצועת עזה במסגרת מבצע "עופרת יצוקה" הובילה להחרפה קיצונית בטרוריקה האנטי ישראלית, ונראה כי היא משקפת זרמים עמוקים יותר אשר התפרצו על רקע ההתלקחות בדרום. ספק אם הבשילה ההכרה הציבורית והממשלתית בחומרת המשבר ובהשלכותיו. **נדרשת הגדרה של הסוגיה כבעיה אסטרטגית העלולה להצר את כושר התמרון של ישראל בזירה המדינית ובשדה המערכה.** יש לפתח שיטות פעולה חדשות ויצירתיות המותאמות לקהלי היעד במדינות שונות, ולהגביר את התיאום הממשלתי בתחום זה תוך הקצאת משאבים הולמים למשימה לאומית זאת.

7. השחיקה במעמדה המדיני של ישראל משתקפת בנטייה הגוברת באירופה להתנות את פיתוח היחסים בין ישראל לאיחוד האירופי בהתקדמות בתהליך המדיני עם הפלסטינים. על רקע זה, נראה כי ההבטחה לשדרוג הקשרים עם האיחוד האירופי לא תתמשש בעתיד הקרוב. ואולם, בשונה מהצינה הנושבת ממסודות האיחוד האירופי, נרשמת בתקופה האחרונה הגברה משמעותית של שיתוף הפעולה בין ישראל לברית נאט"ו, המאגדת את ארצות-הברית וקנדה עם רוב מדינות אירופה. התפתחות זו מעידה על הכרה הדדית בשותפות האינטרסים האסטרטגיים בין חברות הברית לבין ישראל, על רקע האיומים המשותפים הכרוכים במלחמה בטרור העולמי, באסלאם הרדיקאלי ובתפוצת הנשק להשמדה המונית.

8. על רקע ניסיונות הדה-לגיטימציה של ישראל בעולם, עולה חשיבותו של הקשר בין ישראל לפזורה היהודית והישראלית בעולם, ובעיקר עם הקהילה היהודית בארצות-הברית, שיש לטפחו ולפתחו. סקרי דעת קהל עדכניים מצביעים על דמיון צפוי בין היהודים בישראל לבין הקהילה היהודית בארצות-הברית, אבל גם על פערים בידע של כל קהילה על רעותה. הזהות היהודית היא בסיס קירבה משותף לשתי הקהילות, אך יש לגשר על פערי הידע הקיימים ולטפח את הקשר בין בני הדור הצעיר בשתי הקהילות.

9. לאחר הלחימה בעזה, נדרשת מדיניות חדשה מול הזירה הפלסטינית המתמקדת בשיפור הכלכלה והרווחה של הפלסטינים. הלחימה ותוצאותיה הותירו חותם עמוק במערכת הפלסטינית ובמערכת הבינלאומית. ואולם, ספק אם המכה הקשה שספג החמאס תורגמה בזירה הפנים-פלסטינית להגברת התמיכה הציבורית בפת"ח. מנגד, דיווחי התקשורת העולמית על ההרס הכבד ברצועת עזה ומספר הנפגעים הרב, גרמו לישראל פגיעה חמורה במיוחד בדעת הקהל הבינלאומית, בעיקר באירופה. לעומת זאת, מדינות ערביות גילו מידה לא מבטלת של הבנה למדיניות הישראלית ולמהלכיה מול החמאס, בעיקר משום ראייתם את החמאס, הפועל בסיוע איראני ובהשראת האחים המוסלמים, כמייצג הכוחות המערערים על יציבותם הם. מבחינה מבצעית, יש להעריך את מידת הפגיעה ביכולתו ההתקפית של חמאס בטווח של חודשים – מעבר לאפקט המיידי שלאחר מבצע צה"ל. נוסף על הפערים המוכרים בסוגיות הליבה, עומדים עדיין סימני שאלה מעל שתי סוגיות עיקריות. בכל מקרה של המשך השיחות המדיניות בין ישראל לפלסטינים או של חידושן: היכולת להשיג הסדר יציב עם הפלסטינים לאור הפיצול הפנימי בין פת"ח לחמאס והתמשכות הקונפליקט, ויכולתה של ההנהגה הפלסטינית הנוכחית לספק מענה אפקטיבי לצרכיה של ישראל בתחום הביטחון ובתחום סיכול טרור.



איתן ורטהיימר, יו"ר דרומה – עידן הנגב



גב' יעל גרמן, ראש עיריית הרצליה



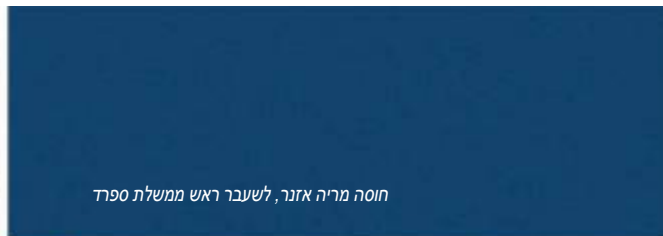
10. ישראל תידרש להכריע בשאלת המגעים עם סוריה, תוך בירור ההיתכנות של הסדר מדיני אשר יענה על צרכיה הביטחוניים. גוברת עתה ההערכה כי עלה משקלן של שאלות אזוריות רחבות כמרכיב קריטי בהערכת סיכויי ההסדר עם סוריה, יציבותו וכדאיותו. נדרש בירור נוסף כדי לקבוע אם אכן תיענה הציפייה הישראלית שסוריה תתנתק מאיראן ותזנח כל תמיכה בטרור ובחזבאללה. יש לזכור גם כי התחדדה ההכרה בחומרתו של האיום הרקטי והטילי הסורי על העורף האזרחי והצבאי של ישראל.

11. ישראל נדרשת להמשיך לנווט את דרכה בהצלחה במימיו הגועשים של המשבר הכלכלי הגלובאלי. ביצועיה הכלכליים של ישראל בשנת 2008 מאפשרים לה להתמודד טוב יותר מאשר מדינות אחרות עם המשבר הכלכלי בשנת 2009. אמנם, המשק הישראלי שרוי במיתון, אך תנאי הפתיחה שלו להתמודד עם המשבר נחשבים טובים. הרגולציה הפיננסית, הרשות המבצעת והמגזר הפרטי נדרשים למידה גדולה יותר של שיתוף פעולה. האינטרס הציבורי מחייב את כל השחקנים במערכת הכלכלית הישראלית לנהוג באחריות יתרה באופן שיבטיח כלכלה יציבה ומתפתחת, התמודדות עם משבר האבטלה הצפוי ומזעור הסיכונים לחיסכון הפרטי של כספים המופקדים בקרנות הפנסיה, בחברות הביטוח ובקופות הגמל.

12. גובר החשש שישראל תאבד את מעמדה הבינלאומי החזק במחקר ובפיתוח המדעי. גורמים ותהליכים שונים מורים על מגמה שלילית מתמשכת העלולה לפגוע ביתרונה המדעי והאיכותי של ישראל שהוא יסוד מרכזי בחוסן הלאומי. מצבם הכספי של המוסדות הציבוריים להשכלה גבוהה אינו איתן, ויש צורך לשנות את אופן תקצובם על בסיס אמות מידה של מצוינות מדעית ועל-ידי מיצוי יעיל יותר של התשתיות העומדות לרשותם, בין היתר על-ידי משיכת סטודנטים מחוץ-לארץ. הנסיבות, הליקויים והכשלים החמורים עלולים להבשיל לכדי מסה קריטית אשר תוצאותיה יורגשו ברמה הלאומית. אינטגרטיבית לפתרונה, שתכלול שיפור איכות כוח האדם בהוראה, והשקעה בתשתיות מחשב ובפיתוח תוכניות לימוד מתוקשבות.



שמעון פרס, נשיא מדינת ישראל



חוסה מריה אזנר, לשעבר ראש ממשלת ספרד



השגריר רונלד לאודר, נשיא הקונגרס היהודי העולמי



13. מתברר כי נוסף על הירידה המתמדת בהישגיהם של תלמידי ישראל, כפי שהדבר משתקף במבחני ההשוואה הבינלאומיים, **ישראל מפגרת אחרי המדינות**

המובילות בעולם במחשוב בתי הספר. על אף יכולתה הטכנולוגית המתקדמת, ישראל נותרת מאחור בהשוואה למדינות המערביות המובילות בתשתית המחשבים בבתי הספר, וביחס מחשב-תלמיד. על מנת לשמר את הישגי העבר, ועל מנת להביא לקפיצת מדרגה משמעותית, יש צורך בבחינה מקיפה וכוללנית של הבעיה ובגיבוש **מדיניות**

14. תוכנית המתאר הארצית המעודכנת והתוכנית האסטרטגית לפיתוח הנגב לא יושמו. למרות החלטת ממשלה מפורשת, לא הוקצו המשאבים הנדרשים לפיתוח הנגב. **נדרשת**

מחויבות ממשלתית מעשית למימוש תוכניות הפיתוח הארציות ויש לעדכן את תוכניות פיתוח הנגב בראייה אסטרטגית ויישומית, אשר תיקח בחשבון שורה של יעדי תכנון בתחום החברתי, בהם הגירה פנימית, אוכלוסיות מעורבות ופיתוח ההשכלה. **מרכיבים אלה חייבים להיות משולבים בתכנון הבנייה, בהגנת הסביבה, בפיתוח שטחים ירוקים, מקורות מים ואנרגיה.** כשל ממשלתי חריף זה בא לידי ביטוי גם בתחומי תכנון סביבתיים נוספים, אשר הבולט שבהם הוא **משבר המים המחרף.**

15. **כושר המשילות בישראל נמצא בירידה מתמדת,** בעוד שמורכבותם והשלכותיהם הרוח הגורל של אתגרי המדיניות – מבית ומחוץ – גדלים באופן שמעמיד בסימן שאלה, אם לא בספק, את יכולת ההתמודדות של ישראל. החלטות הממשלה שהתקבלו כדין ולא בוצעו הן רבות מספור. **הסרבול הביורוקרטי מגביל עוד יותר את יכולתה של הממשלה למשול ולבצע את ההחלטות שהיא עצמה מקבלת, ונגרמת פגיעה קשה בשירות שמקבלים האזרחים.** גם אם לא תשונה שיטת השלטון כפי שמציעים אחדים, וגם אם לא נתקבלנה ההצעות לחזק את הרשות המבצעת ולבצר את סמכויות ראש הממשלה, **יש להאיץ את פישוט התהליכים הביורוקרטיים בישראל.**



הסדר העולמי: זירה גלובאלית רב-משברית

המערכת הגלובאלית מאופיינת כזירה רב-משברית (Multiple Crises), עם התפתחויות דינאמיות מהירות אשר להן השפעות נרחבות. זה הרקע לשינויים בעוצמתם היחסית של חלק מן השחקנים ובמדיניותם בזירה העולמית. הסדר העולמי המוכר ומאזן הכוחות הבינלאומי שנוצקו מחדש עם תום המלחמה הקרה מצויים כעת בתהליך שינוי נוסף. לשינויים אלה תורמים התפתחויות גיאופוליטיות ומספר תהליכים מקבילים, אשר יש המסיקים כי הם ביטויים להתפתחותו של סדר עולמי חדש.

לצד גורמים ותהליכים שזוהו בעבר כבעלי משקל ואשר הם עדיין מרכיבי מפתח להבנת המצב, עולה משקלם של תהליכים אחרים, המגיעים עתה למקודת הבשלה. כך למשל, סוגיות ביטחון האנרגיה, שינויי האקלים ואספקת המזון לא באו על פתרון והן עודן ממלאות תפקיד חשוב במערכת העולמית. לעומתם התהליך המתפתח של משבר האשראי, אשר נדון בהרחבה בכנס הרצליה הקודם, הבשיל באחרונה לכדי משבר כלכלי גלובאלי אדיר מימדים המאיים על יציבות המערכות הפיננסיות הבינלאומיות. **התלות האמריקנית בהון הסיני גדלה**, ולהתפתחות זו עשויות להיות השלכות על תפקידה של ארצות-הברית באסיה ועל יחסיה עם מדינות מפתח באזור זה. לא מן הנמנע שהשלכות אלה ישפיעו על האסטרטגיה ועל המדיניות של ארצות-הברית גם באזורים אחרים, בהם המזרח-התיכון.

יש שחיקה ביעילותם של המוסדות הבינלאומיים, בהם האו"ם ומועצת הביטחון, ובמעמדם בכל הקשור להתמודדות עם האתגרים הגלובאליים המורכבים. אף האיחוד האירופי מתואר בפי משקיפים אירופיים ככורע תחת כובד משקלו שלו. נשמעה הערכה כי הדבר עלול להוביל, בין השאר, לכדי **דה-צנטרליזציה של האיחוד האירופי בבריסל**. המסגרת הפוליטית והצבאית של ברית נאט"ו עודנה נשמרת ונאט"ו זוכה לחיזוק מסוים עם שובה של צרפת לפיקוד הצבאי המשותף של הברית. ואולם, כוחה הצבאי המצטבר של אירופה ממשך לרדת. להתפתחות זו עשויות להיות השלכות על תפקידה בברית בשל ציפיותיה של ארצות-הברית להגדלת הקצאת כוחות צבא אירופיים למשימות נאט"ו, בעיקר באפגניסטן.



מימין לשמאל: איור ס. נברוב, ראש מחלקת צפון אמריקה במשרד החוץ של הפדרציה הרוסית | פרופ' ברהמה צליני, המרכז למחקר מדיניות, ניו דלהי | השגריר ג'ון בולטון, לשעבר שגריר ארה"ב באו"ם | תומס קליין-ברוקהוף מנהל בכיר לתכניות מדיניות ב-German Marshall Fund of the United States (GMF) | השגריר זלמן שובל, לשעבר שגריר ישראל בארה"ב

סר מייקל פקנהאם, לשעבר ראש הוועדה המשותפת של ארגוני המודיעין הבריטיים



פעולותיה של רוסיה והצהרותיה מעידות על כך שקצה נפשה של מוסקבה במעמד אשר הועידו לה, לתפיסתה, אירופה וארצות-הברית. עתה מבקשת רוסיה לחדש ימיה כקדם. המדיניות הרוסית תקיפה יותר ועיקשת יותר. מוסקבה מצהירה על בקשתה לשוב אל הזירה הבינלאומית כשחקן דומיננטי. היא אינה מסתירה את שאיפותיה להשפיע או לשלוט במידה זו או אחרת על מדינות שהיו בעבר חלק מן הגוש הסובייטי. המתיחות המתחדשת בין רוסיה לאירופה ולארצות-הברית מדאיגה גם את הודו, המשקיפה בחרדה על ההתפתחויות הבינלאומיות. הודו, מנהיגה אזורית שכלכלתה צומחת במהרה, חשופה אף היא לפגעי המשבר הכלכלי הגלובאלי, למשברי האנרגיה והמזון ולהתפשטות הטרור הבינלאומי. יחסי הודו-פקיסטן, ובמיוחד חוסר היציבות הפוליטי הפנימי בפקיסטן, מעצימים את חוסר הוודאות ואת החשש מפני פגיעה בשרשרת הפיקוד על הנשק הגרעיני הפקיסטאני, ומפני זליגתו לידי ארגוני טרור.

האתגר המתמשך שמציבות איראן וצפון קוריאה בפני העולם והתרסתן הבוטה כלפי הקהילה הבינלאומית, מחדדים את חוסר יעילותם של המוסדות הבינלאומיים הקיימים ביחס לנטרול איומים ביטחוניים משמעותיים. יתרה מזאת, המשך פיתוח התוכניות הגרעיניות הללו מאיים על שלמות המשטר הבינלאומי למניעת תפוצת נשק גרעיני (NPT).

יש הרואים במכלול ההתפתחויות המתוארות קריאת תיגר על הסדר העולמי הקיים. לכללות שאינן דמוקרטיות דווקא משגשגות, הפרדיגמה הקפיטליסטית-דמוקרטית אינה מתאימה עוד ורווחת התחושה ש"העולם אינו מתפקד". לאור המשבר הכלכלי החריף ובפרספקטיבה היסטורית ואף מעט פילוסופית, מועלית תהייה באשר ליכולת לקיים עולם וכלכלה גלובאליים ללא ממשל ורגולציה גלובאליים.

ניתוח זה משקף אך במעט את מורכבות השינויים המתרחשים עתה, את חוסר הוודאות הגדול הנלוו אליהם, ואת התהיות בהם מתחבטים הוגים, מדינאים ותעשייתנים כאחד. נסיבות אלה מציבות אתגר לכל השחקנים בזירה הבינלאומית ומעצימות את אתגרי מדיניות החוץ של ישראל.

לאור המשבר הכלכלי החריף ובפרספקטיבה היסטורית ואף מעט פילוסופית, מועלית תהייה באשר ליכולת לקיים עולם וכלכלה גלובאליים ללא ממשל ורגולציה גלובאליים.

ש ח ק נ י מ פ ת ח

ארצות-הברית בעידן אובמה: משמעות השינוי

קיימות הערכות שונות וסותרות ביחס למשקלה העתידי של ארצות-הברית בזירה הבינלאומית. פרק הזמן שחלף מאז נכנס ברק אובמה לתפקידו כנשיא ארצות-הברית מקשה על ניתוח מדויק של מדיניות הממשל החדש, ומכאן שכל הערכה בדבר מעמדה של ארצות-הברית ומהלכיה צריכה להיעשות בזהירות יתרה. עם קושי זה מתמודדת הקהילה הבינלאומית כולה בנסותה ללמוד את המדיניות המתגבשת בוויינגטון. מטבע הדברים ראשית כהונת הנשיא מתאפיינת במידה של חוסר וודאות ביחס למדיניות החוץ ולפערים אפשריים בין ההצהרות שנשמעו במסע הבחירות לבין המדיניות שתיושם בפועל.

נוסף לחוסר הבהירות המאפיין בדרך כלל חילופי ממשל, לשחקנים בזירה העולמית ולמשקפים שונים מבית ומחוץ, יש ציפיות גבוהות לצד חששות, ספקנות ואף חשדנות ביחס לממשל אובמה. ציפיות וחששות אלה ילוו את הנשיא החדש בבית הלבן בשנת כהונתו הראשונה. עם זאת, האתגרים המדיניים והביטחוניים השזורים במשבר הכלכלי, הגלובאלי, יאלצו את הנשיא הטרי ואת צוותו לקבל החלטות ולגבש מדיניות בלוחות זמנים קצרים ביותר. ההחלטות הכלכליות שנאלץ הנשיא החדש לקבל מייד עם כניסתו לתפקיד ומדיניותו הכלכלית בחודשים הבאים יעמדו למבחן התוצאה, הן בטווח הזמן המיידי והן בטווח זמן ארוך יותר.

קיימות שתי גישות מרכזיות להערכת משקלה של ארצות-הברית במערכת הבינלאומית:

- א. שחיקה בכוחה של ארצות-הברית** – גישה זאת מזהה ירידה בקרנה של ארצות-הברית, במעמדה ובמידת ההשפעה שלה, עד כדי "סופה של המאה האמריקנית" ("The End of the American Century"). לפי גישה זו משקלה של ארצות-הברית פוחת, בעוד משקלם של שחקנים אסייתים עולה;
 - ב. התחדשות אמריקנית** – גישה זאת גורסת כי על אף הקשיים הרבים, ארצות-הברית שומרת על מעמדה כמעצמה הגדולה ביותר בעולם וכי מוקדם מדי להספידה. יש המרחיקים לכת והצופים את "עלייתו של המערב" ("The Rise of the West") בדומה לקביעתו של הנשיא אובמה כי זוהי "השעה האמריקנית" ("The American Moment").
- הנשיא אובמה נישא על גלים של תמיכה סוחפת בקריאתו לשינוי במהלך מסע הבחירות לנשיאות. ואולם, עדיין לא ברור במדויק ובאופן מעשי ולא רק סגנוני, מהם השינויים ומהי משמעותם. תומכיו של הנשיא החדש ויריביו תוהים כיצד תשיב לעצמה ארצות-הברית את מעמדה הבינלאומי כמנהיגה עולמית ולא רק כמעצמה צבאית.
- ארצות-הברית היא עדיין הכוח הכלכלי והצבאי המוביל בעולם, ופרשנים סבורים כי השפעת המשבר הכלכלי מחוץ לארצות-הברית גדולה יותר מאשר בתוכה. העמדה האמריקנית תופסת מקום נכבד במערכת הבינלאומית, ווויינגטון עודנה שחקן דומיננטי ומוביל. נראה כי נטיית הממשל החדש לפנות להידברות עם יריבות, להישען יותר על "עוצמה רכה", ולשיתוף פעולה במקביל לחיזוק מסגרות בינלאומיות נתפסות, אולי בטעות, אצל מי מהשחקנים כסימן לחולשה אמריקנית וכעדות לשקיעתה. אפשר שמקורה של תפיסה זו הוא בהערכת חסר של היציבות האמריקנית, אולם לא ניתן לשלול את ההשלכות האפשריות של עיוות תפיסה מעין זה על תוצאות מהלכיה של ארצות-הברית.
- על כל פנים, נראה כי ממשל אובמה יפנה תשומת לב רבה לחיזוק מעמדו במזרח-התיכון ויקצה לכך משאבים ניכרים. זאת, על מנת להתמודד עם האתגרים הצבאיים והדיפלומטיים באזור המשפיעים באופן ישיר על האינטרסים של ארצות-הברית. השחיקה בעוצמתה הגלובלית של ארה"ב תשפיע גם על התמודדותה עם איום האסלאם הרדיקאלי על שלל ביטוייו המוחשיים במזרח-התיכון הרחב, תוך הגברת מעורבותה הצבאית באפגניסטן, סיום נוכחותה בעיראק והניסיון לנטרל את חתרנותה האזורית של איראן ואת התגרענותה.
- על אף הקושי לחזות את היקפם, את משמעותם ואת תוצאותיהם של מהלכי המדיניות הראשונים של ממשל אובמה, ברור כי לצד האתגרים הגדולים, נפלה בידיו של הנשיא החדש גם הזדמנות יוצאת דופן לבסס את מנהיגותו ולחדש את פניה של אמריקה. זאת, נוסף לסמליות הרבה בעצם בחירתו, שהיא אירוע היסטורי המבסס את דימויה הבינלאומי של ארצות-הברית כמופת של שוויון, כארץ של הזדמנויות ושל הגשמת חלומות. בסיכום ביניים נראה כי ההגדרה 'מעצמה בשקיעה' חריפה מדי, וכי הביטוי 'מעצמה בשחיקה' עשוי להלוך יותר, שכן הוא משקף את הפגיעה במעמדה של ארצות-הברית, אך לוקח בחשבון גם את המאזן החיובי של כוחה, ואת מגמת ההתחדשות.



מימין לשמאל: ריצ'רד גורדון נשיא הקונגרס היהודי האמריקאי | השגריר אלפרד ה. מזוס, לשעבר שגריר ארצות הברית בחומניה; יו"ר UN Watch | פרופ' הרב לודון, נשיא מכון הדסון | ג'יימס וולס, לשעבר ראש ה-CIA

על אף הקושי לחזות את היקפם, את משמעותם ואת תוצאותיהם של מהלכי המדיניות הראשונים של ממשל אובמה, ברור כי לצד האתגרים הגדולים, נפלה בידיו של הנשיא החדש גם הזדמנות יוצאת דופן לבסס את מנהיגותו ולחדש את פניה של אמריקה.

דו-שיח: ד"ר ג'וזף ג'ופה, עורך ומוציא לאור של השבועון "די צייט" ותומס ל. פרידמן, עיתונאי וסופר, בעל טור דעה בענייני חוץ ב"ניו יורק טיימס"



רוסיה: משיבה עטרה ליושנה

רוסיה אף היא נאלצת להתמודד עם המשבר הכלכלי הגלובלי, החושף את חולשותיה ככלכלה המבוססת על משאבי טבע. **רוסיה שואפת להחזיר עטרה ליושנה ולבסס את מעמדה הבינלאומי כנכוח מרכזי.** בפרספקטיבה אירופית ואמריקנית נתפסת מוסקבה כמנהלת מדיניות אגרסיבית ולעיתים אמיזאנאלית, וכמונעת, בין היתר מתוך תחושות עלבון על אובדן האימפריה הסובייטית. מנקודת מבט רוסית, לעומת זאת, מדובר בשבועה של מוסקבה לחזית הזירה הבינלאומית כשחקנית אחראית ובטוחה בעצמה המסוגלת ונכונה להשתמש בכוח בעת הצורך. על פי החזון הרוסי, המערב צריך להיפרע מהגישה החד-צדדית ולאמץ את מה שמכונה במוסקבה "גישה קולקטיבית", כשם קוד להתחשבות בעמדותיה שלה. **רוסיה רואה באופן מפורש במדינות הגוש הסובייטי לשעבר בסיס לפעילותה ("near abroad") ויעד להשפעה ולשליטה.** היא מבקשת להתנער ממה שנתפס בעיניה ככניעה לתכתיבים חיצוניים, ולחזק את יחסיה עם האיחוד האירופי ועם ארצות-הברית באופן שישיקף את עוצמתה ואת מעמדה, תוך כדי שימוש במנופי השפעתה בתחום האנרגיה.

רוסיה שואפת לבסס מחדש את מעמדה הבינלאומי כנכוח מרכזי.

מקומה של אסיה בסדר העולמי

המשבר הכלכלי העולמי חיזק את ההערכות בדבר המעבר של מוקדי ההשפעה והכוח העולמיים למזרח. המקור העיקרי להערכה מחוזקת זו נעוץ בתלות הגבוהה של ארצות-הברית באשראי שמקורו באסיה – בעיקר בסין ובהערכה שמדינות מפתח באסיה הן הקטר הכלכלי העולמי המרכזי. נראה כי הערכות אלה הגבירו את תקפותם של טיעונים המבשרים על יצירתו של סדר עולמי חדש ועל היות המאה ה-21 "המאה האסייתית" או "המאה הסינית".

אכן, משקלן הכלכלי של סין ושל הודו הולך וגובר בעשור האחרון. גם יפן שומרת על יציבות כלכלית והיא צולחת את המשבר העולמי ביציבות יחסית. מעבר לכך, ממשל אובמה מעוניין בהידוק קשריו עם מוקדי הכוח באסיה ובהעמקת שיתוף הפעולה עימם בשורה של תחומים. בכך יש עדות להתחזקות, והציפייה היא שמעורבותה הישירה של ארצות-הברית באזור תקטן. ואולם, נראה שההערכות אלה אינן לוקחות בחשבון מספר גורמים מרכזיים, שישפיעו על תפקידן של המעצמות האסייטיות ועל מעמדן העולמי:

- הערכות אלה מתעלמות מהתרבויות האסטרטגיות הייחודיות של סין ושל הודו. למרות היותה מעצמה כלכלית עולמית, התרבות האסטרטגית של סין היא אינטרברטית. הודו היא שחקנית כלכלית דינאמית, המפתחת מערכת יחסים חדשה עם ארצות-הברית, אבל תפיסתה האסטרטגית עדיין מתמקדת במידה רבה בחשיבה הקשורה בתנועת המדינות הבלתי מזדהות, שהיא היתה שותפה לייסודה.
- הערכות אלה מבוססות על חיזוק מגמות כלכליות בעיקרן, שמתעלם מאירועי מפנה רדיקאליים היכולים להשפיע באופן מהותי על התפתחות המגמות. במאה הקודמת ידעה אסיה לא מעט אירועים מעין אלה.
- ההערכות אינן לוקחות בחשבון את השלכות המשבר הכלכלי העולמי על המעצמות האסייטיות. אלה חשופות ופגיעות להשלכות הכלכליות הריאליות של המשבר העולמי לא פחות מארצות-הברית, אם לא יותר. התלות של ארצות-הברית בסין אינה חד-צדדית, אלא הדדית. מעבר לכך, המשבר חשף את אי-היציבות הפוליטית של סין על רקע החשש של הממשלה המרכזית מפני אי שקט חברתי.
- ההערכות נוטות להתעלם מהאתגרים האסטרטגיים והביטחוניים העלולים להשפיע על צמיחתן הכלכלית של המעצמות האסייטיות. דרום אסיה אינה יציבה מבחינה אסטרטגית והודו חשופה מאוד לטרור אסלאמי רדיקלי. פעולות הטרור האחרונות בשטחה המחישו את חומרתו של האיום, ופרשנים הודים נוקטים לשון חריפה בתארים את הסכנה הנשקפת ליציבות המדינה והדמוקרטיה. סין סמוכה אסטרטגית אף היא לדרום אסיה, אך עוד יותר מכך להתפתחויות אסטרטגיות בחצי-האי הקוריאני.

על כן, למרות השחיקה הנוכחית בעוצמתה של ארצות-הברית ומגמת ההתחזקות הכלכלית של המעצמות האסייטיות, נראה כי ההערכות על תחילתה של "המאה האסייטית" מעט מוגזמות, ולכל הפחות מוקד העוצמה הדומיננטי במערכת הגלובלית, לצד הגברת השפעתן הבינלאומית של מוקדי הכוח באסיה.

אירופה על פרשת דרכים

משקלה של אירופה במערכת הבינלאומית בעתיד יושפע מאופי התמודדותה עם מספר אתגרים גדולים ועם משברים עמוקים הן במישור הפנימי והן במישור הבינלאומי. יתרה מזאת, **הדרך שבה יפעלו תשפיע על אופיין של מדינות אירופה ועל צביון ההיסטורי המוכר.** עם אתגרים אלה נמנים כשלון קהילות מהגרים במדינות אירופה המארחות, יחסי האיחוד האירופי עם רוסיה, ההתמודדות עם המשבר הכלכלי, עתידה של ברית נאט"ו ורפורמות אפשריות במוסדות האיחוד האירופי.

האתגר הבולט והדחוף ביותר הוא המשבר הכלכלי הגלובלי. המשבר מחייב גיבוש מדיניות משותפת לכל מדינות גוש האירו תוך ריסון עצמי והימנעות מהנטייה למגננה כלכלית (Protectionism). בעוד שיש הסכמה אירופית על חומרת המשבר, חלוקות הדעות באשר למידת המעורבות הממשלתית בפתרון, ובעיקר באשר לאופי המעורבות הנדרשת במערכת הפיננסית. נראה כי חילוקי הדעות הללו משקפים את הניגודים בשיח הציבורי הנוקב ברחבי אירופה בסוגיה הכלכלית וכן את המתח בין הגישה הכלכלית הליברלית לבין הגישה הכלכלית הסוציאל-דמוקרטית. העדר ההסכמה פוגע בהתמודדותו של האיחוד האירופי עם המשבר הכלכלי.

אירופה גם נדרשת לגבש מדיניות מעודכנת מול רוסיה, אשר נוקטת קו תקיף יותר כחלק משאיפתה לחזק את מעמדה בזירה הבינלאומית. בהקשר זה נשמעת ביקורת על הגישה שנוקטת אירופה כלפי רוסיה, המתאפיינת במה שתואר בלשון ציורית כ"לאומיזם אסטרטגי". זאת, כיוון שלא לקחה בחשבון את העוצמה של השפעת הממד הרגשי של אובדן האימפריה הסובייטית על מדיניות החוץ הרוסית. על-פי גישה זו, האיחוד האירופי עשה טעויות במדיניות החוץ כלפי רוסיה, דוגמת ההכרה בעצמאות קוסובו והתפתחות המשבר סביב הצבת מערכות ההגנה מפני טילים בצ'כיה ובפולין. **האיחוד האירופי בוחן כעת "אסטרטגיה פוזיטיבית" כלפי רוסיה, ואף כלפי סין,** בניסיון למצוא מכנים משותפים עם שתי מדינות אלה תוך עמידה על כך שישפרו את המצב בתחום זכויות האדם.

מדינות אירופה, יחד עם בעלות בריתן בצפון אמריקה, נדרשות **לחשיבה מחודשת באשר לעתידה של ברית נאט"ו,** ולתפקיד שהן חפצות למלא במסגרתה. שובה של צרפת לפיקוד הצבאי המשותף של נאט"ו מתקבלת בחיוב נוכח אתגרי הביטחון הגלובליים. ואולם, **נמשכת מגמת הירידה המשמעותית בכוחן הצבאי המצטבר של מדינות אירופה.** מומחים מצביעים על ירידה בהיקף הסדר"כ הצבאי הזמין והשמיש של רוב מדינות אירופה, על פערים במוכנות הכוחות ועל יעילותם ביחס למשימות העומדות בפני אירופה ונאט"ו. מגמות אלה מעלות ספקות באשר ליכולתה של אירופה לפנות לשימוש בכוח צבאי בעת הצורך ובאשר לתרומה המבצעית האפשרית של צבאות אירופיים במסגרת נאט"ו.

התלות האסטרטגית של אירופה בצפון אמריקה, מאלצת את אירופה להעדיף את השימוש ב"עוצמה רכה" (Soft Power) על פני עוצמה קשה ("Hard Power"), גם כאשר המצב יחייב זאת. נוכח ניתוח זה נשמעו שתי עמדות: האחת גורסת כי על אירופה להמשיך ולשכלל את גישתה ולנצל מנופים כלכליים למטרותיה הדיפלומטיות כמהלך משלים לפעולותיה במסגרת ברית נאט"ו. הגישה האחרת קובעת כי מדינות אירופה החברות בנאט"ו צריכות להעריך מחדש את מידת העוצמה הצבאית הנדרשת להן, ולקבוע סדרי עדיפויות חדשים למעורבות הצבאית של מדינות אלה במסגרת חילות משלוח שונים לאזורי סכסוך ברחבי העולם.

על אירופה ובעלות בריתה בצפון אמריקה להתמודד עם האתגר באפגניסטן, עם העלייה המחודשת בכוחה של רוסיה ועם הצורך הדחוף לפתור את המשבר המחריף נוכח פיתוח תוכנית הגרעין האיראנית. דיון זה יתפוס מקום מרכזי בשיח האסטרטגי בנאט"ו הצפוי בשנה הקרובה על רקע ההחלטה לעצב מחדש את התפיסה האסטרטגית (strategic concept) של הברית.

מדינות אירופה מתקשות להתמודד עם קבוצות מהגרים ממדינות מוסלמיות שאינן משתלבות בחברה האירופית, ויש הרואים **השפעה של סוגיית ההגירה על מדיניות החוץ של כמה ממדינות אירופה.** העמדה הכללית של משתתפים אירופיים בכנס הרצליה 2009 אינה מזהה את ההגירה המוסלמית כאיום דמוגרפי, על-אף היקפה הגדול. מאידך, הובעה דאגה ביחס להשלכות החברתיות של חוסר האינטגרציה של קהילות המהגרים במדינות המארחות. נטייתן של קהילות אלה להסתגר, ובמקרים רבים אף להעדיף את מערכת החוקים האסלאמית על-פני חוקי המדינה המארחת, נתפסת בעיני אחדים כ"איום" על הערכים האירופיים. נראה כי לפחות חלק ממדינות אירופה מנוטות בין אינטרסים של קהילות המהגרים לאינטרסים הלאומיים. השינויים הדמוגרפיים וכשלי הקליטה והאינטגרציה החברתית עשויים לבשר שינויים בהרכב בבור הבחורים במדינות אירופה. אין להוציא מכלל אפשרות השפעות אפשריות על מדיניות החוץ של מדינות אלה גם ביחס לישראל. אתגר זה צפוי ללוות את אירופה בשנים הקרובות, ועד עתה לא הוצעו חלופות ממשיות להתמודדות עמו.

אירופה עומדת בפני שורה של אתגרים והכרעות שיקבעו את גורלה כשחקן מרכזי ואחיד בזירה העולמית. השינויים המוסדיים באיחוד האירופי המפורטים באמנת ליסבון הממתינה לאשרור סופי, הם כלים הכרחיים להתמודדות זו, אולם אין ביטחון שאלה יספיקו.

סוגיות מרכזיות בסדר העולמי

תפוצת הגרעין ויזמות בקרת נשק בינלאומיות חדשות

מאז סיום המלחמה הקרה, נרשמה מגמה ברורה של האצת תפוצת הנשק הגרעיני. מגמה זו תורמת לערעור היציבות של אזורים מפתח עולמיים – החל מצפון-מזרח אסיה, עבור בדרום אסיה וכלה במפרץ הפרסי ובמזרח התיכון. קריסת נורמט א-י התפוצה עלולה גם להגביר את ההסתברות להשתלטות של גורמי טרור קיצוניים על אמצעי לחימה גרעיניים. נראה שהקהילה הבינלאומית נמצאת על סיפה של נקודת מפנה: **משטר המניעה של תפוצת הנשק הגרעיני העולמי (international non-proliferation regime) שנוצר בעקבות כינון האמנה למניעת תפוצת נשק גרעיני (NPT) ב-1968 עומד בסכנה.**

היזמה של ארבעה אישים אמריקנים בולטים, ג'ורג' שולץ, ויליאם פרי, הנרי קיסינג'ר, וסאם נאן, לפירוק כולל ומוחלט ממשק גרעיני מעידה על היקף המשבר של משטר ה-NPT. מבין חמש המדינות הגרעיניות המוכרות, רוסיה וסין עוסקות כיום בפיתוח הסד"כים הגרעיניים שלהן, אף על פי שרוב המוכרות – להוציא את סין – צמצמו משמעותית את היקפם. בשנה האחרונה נפגעו סיכויי ההצלחה של מגעים לצמצומים נוספים בין רוסיה לארצות-הברית, כתוצאה ממשברים בין שתי המדינות, אך יתכן שחילופי הממשל בוושינגטון יובילו לחידוש המגעים. על כל פנים, רוסיה שומרת לעצמה סד"כ ניכר בתחום הנשק הגרעיני הטקטי אל מול איום ייחוס פוטנציאלי מצד נאט"ו מחד, ובהקשר של האיום הסיני בזירת סין מאידך. נכונות מוחלט ואמיתית. נכונותן של המדינות הלא-מוכרות שהן בעלות יכולת גרעינית או כאלה השואפות אליה, לפירוק נשק מוטלת עוד יותר בספק.

קיימת הסכמה רחבה כי סיורן של המעצמות הגרעיניות המוכרות לממש את ההבטחה הגלומה בפרק 6 של אמנת ה-NPT בדבר התפרקות מוחלטת, אינו תורם לביטחון משטר א-י-התפוצה הגרעיני העולמי. גרעונן של איראן ושל צפון-קוריאה – על אף הסרת האיום לגרעון מצד עיראק, לוב, אלג'יריה וסוריה – כל אחת מהן בנסיבות שונות בתכלית – צפוי ליצור לחץ קשה על עמודי היסוד של המשטר העולמי. ההצלחה היכרת במהלך 45 השנים האחרונות, שביטוייה הוא מספרן המצומצם בהרבה מהצפוי של מצטרפות גרעיניות חדשות, עלולה להישחק ולהתבטל אם איראן וצפון קוריאה תהפוכנה גרעיניות. העובדה שחמש מדינות קיימות תכניות גרעיניות חשאיות תוך הפרה בוטה של התחייבויותיהן לאמנת ה-NPT ולפיקוח "full-scope safeguards" של סבא"א (צפון קוריאה, עיראק, לוב, איראן, סוריה), ארבע מהן במזרח התיכון, מוכיחה את אזהלת ידו של המשטר העולמי ומבליטה את הצורך בגיבוש דפוסי פיקוח הדוקים יותר. ישראל, מצידה, תומכת ב-NPT ובגיבוש של הסדרי פיקוח כוללים ואמיתיים יותר, ומוכנה להצטרף ליזמות פירוק על בסיס הדדיות בהתפרקות אזורית ממשק להשמדה המונית והסדרי שלום כוללים במזה"ת. בקהילה הבינלאומית קיים חשש שגרעונה של איראן עלול להביא למפולת אזורית, קרי, לשאיפה מצד מדינות אחדות לפעול ל"איזון" המהלך הגרעיני האיראני על ידי מהלכי הצטיידות ביכולת גרעינית משלהן (ערב הסעודית, מצרים, טורקיה ועוד).

חשש מרכזי נוסף בתחום התפוצה הגרעינית נוגע לאבטחת האמצעים הגרעיניים של פקיסטאן, הן האמל"ח המבצעי שבידה, והן החומרים הבקיעים העלולים לשמש גורמים אחרים לייצור נשק גרעיני. הסד"כ הגרעיני הפקיסטאני, המונה כ-60-50 פצצות וראשי קרב שמור היטב, והוא נתון לבקורות הדוקות שזכו לחיזוק ולהגברת אחרי חשיפת רשת א.ק.חאן, בסיוע ותמיכה מצד ארצות-הברית. על כן, הסבירות שרשתות טרור ישימו ידם על אמצעי לחימה מהסד"כ הגרעיני של פקיסטאן נמוכה יחסית. לעומת זאת, קיימת הסתברות גבוהה יותר לזליגה של חומר בקיע ברמה מתאימה לייצור נשק גרעיני ממתקני הייצור והאחסנה של פקיסטאן. נוסף על המלאים של אנריוס מועשר ברמה גבוהה (HEU) הדרוש לייצור נשק גרעיני, יש היום בפקיסטאן גם פלוטוניום בכמות שתספיק למספר פצצות, וייצור הפלוטוניום עדיין נמשך בכורים הפקיסטאניים. מכאן, נראה שהאיום הגדול ביותר כיום בתחום סכנת הזליגה של חומר גרעיני ליד איראן, טורקיה, הפיכתו לנשק גרעיני – ולו פרימיטיבי – והשימוש בו לביצוע פיגוע טרור במערב, נובע מפקיסטאן.

למרות שורה של יזמות בתחומים השונים של סוגיות התפוצה וקידום רעיון הפירוק האוניברסאלי ממשק גרעיני, נראה שמסתמנת מגמה ברורה של המשך תפוצת הנשק הגרעיני, במקביל לאי-היציבות של אזורים מפתח בעולם כמזרח אסיה, דרום אסיה והמזרח התיכון, לצד הגדלת הסיכון של זליגת חומרים גרעיניים לרשתות טרור. היעדר פתרון לגרעוןן של צפון-קוריאה ושל איראן, פיתוח ו/או גידול הסד"כים הגרעיניים של רוסיה, של סין ושל הודו, וחוסר ההתקדמות בגיבוש אמנות נוספות ובמימוש אפקטיבי של הסדרים שכבר הוחלט עליהם כמו "הפרוטוקול הנוסף" מ-1997 שאיראן מסרבת לאשר ולממש, מעמידים בספק את שימור הנורמה למניעת תפוצת נשק גרעיני, ואת הסיכויים לפירוק נשק גרעיני אוניברסאלי.



מימין לשמאל: גנרל (דמ.) פרופ' ולידמיר דבורין, חוקר ראשי במכון לכלכלה עולמית ויחסים בינלאומיים באקדמיה הרוסית למדעים | ד"ר דב חנין, אוניברסיטת בר-אילן | ד"ר עודד ברוש, עמית מחקר בכיר, המכון למדיניות ואסטרטגיה, הבינתחומי הרצליה

הג'יהאד והסדר העולמי: זירת אפגניסטאן-פקיסטאן

מדינות המערב טרם הצליחו להתמודד באופן אפקטיבי עם תופעת הטרור האסלאמי הגלובאלי. קיימות מחלוקות עמוקות באשר להגדרת האיום, לטרמינולוגיה המתאימה לתיאור התופעה ולדרכי הפתרון. הנחת העבודה המוכרת והמקובלת היא כי כיום אל-קאעדה הוא יותר רעיון מאשר ארגון. פעילותו של אוסמה בן-לאדן ומקורביו סיפקה השראה לפעילי ג'יהאד ומוסלמים רדיקאליים ברחבי העולם, ובכך הפכה לרעיון מארגן ומאגד יותר מאשר ארגון הירארכי מסודר. על פי גישה זאת, תנועת הג'יהאד העולמי מורכבת למעשה מקבוצות שונות ומזרמים שונים במקומות שונים על פני הגלובוס הפועלים אמנם בהשראת רעיונות אל-קאעדה, אך באופן עצמאי או עצמאי-למחצה. הקושי לסכל פעולות טרור מצד גורמים אלה גובר והולך. תהליכי הרדיקליזציה של מוסלמים, בעיקר צעירים, והתלכדותם לתאי טרור מעסיקים חוקרים באקדמיה ומטרידים במערב ובמיוחד באירופה החוששות מהעמקת התופעה ומהתפשטותה.

גישה אחרת טוענת כי הג'יהאד העולמי אינו יכול להיות מוגדר כתנועה, וכי היקף התופעה אינו גדול. על פי תפיסה זאת, נוכחות אל-קאעדה מוגבלת לשש מדינות בעולם ולא, כפי שהתרשמו רבים, לעשרות ארצות. ליבת אל-קאעדה (Al-Qaeda Central) בהובלת אוסמה בן-לאדן היא עדיין קבוצה קטלנית המבקשת להוציא אל הפועל פעולות טרור בדומה לפיגועי 11 בספטמבר 2001 בארצות-הברית, אך הקבוצות הרדיקאליות האחרות אינן חלק מאל-קאעדה. הג'יהאדיסטים מצביים אתגר מתמשך, אך הם אינם מהווים איום קיומי על המערב ועל ערכי הדמוקרטיה והליברליזם.

על אף נקודות השקפה בין שתי הגישות, המסקנות האופרטיביות הנובעות מהן עשויות להיות שונות, שכן הבנת האיום והגדרתו ישפיעו בהכרח על מדיניות הפעולה לסיכולו. הגישה הראשונה, הרואה בטרור האסלאמי הבינלאומי תנועה גלובאלית, גורסת כי גם מאמץ הסיכול חייב להיות גלובאלי. על פי תפיסה זאת, נדרשת פעולה רב-ממדית ומשולבת של כל המדינות המתנגדות לטרור. במישור הפוליטי, מחייב הדבר החלטה מודעת ומשותפת לקברניטים של מדינות המערב, כמו גם ביטול האבחנה בין "טרור טוב" ו"טרור רע", ונסיגה ממידת הסובלנות שמגלות חלק משמעותי וחשוב ממדינות אירופאיות כלפי ארגונים כחזבאללה וכתמאס. פעולות משולבות אלה יכללו חסימה של מקורות המימון לטרור, הטלת סנקציות חריפות על מדינות וארגונים המסייעים לרשתות הטרור ושיתוף פעולה בינלאומי בתחומי המודיעין והמבצעים. נסיגה של ישראל בתחום זה מציע דוגמה טובה לטשטוש הגבולות המסורתיים בין ארגוני המודיעין והביטחון, אשר נועד לשפר את החיבור בין תחום המודיעין לתחום המבצעים והסיכול. נראה כי גישה זאת משלבת בין איום הטרור כאיום פנימי וחינוי כאחד.

מעבר להיות מוקד לפעילות ג'יהאד עולמי, פקיסטאן נחשבת מקור האיום הגדול ביותר בעולם בתחום סכנת הזליגה של חומר גרעיני לידי רשתות טרור. התקופה הקרובה מוגדרת כקריטית בהתמודדות מול מוקדי אל-קאעדה, מול הטליבאן ומול גורמי אסלאם רדיקלי באפגניסטאן ובפקיסטאן.

הגישה השנייה, המבקשת להעמיד את התופעה בהקשר הנכון והפורפוציוני לכאורה, שמה את הדגש על האיום כמגיע מבחוץ. על-פי גישה זאת, עיקר האיום נשקף מליבת אל-קאעדה ופחות מקבוצות רדיקליות הפועלות בהשראת בן-לאדן, גם אם ללא תיאום ישיר מולו. התומכים בגישה זאת מכירים בבעייתיות ובסכנה של קבוצות מוסלמיות רדיקליות במערב, אך סבורים כי אין הדבר מבטיל לכדי איום קיומי. מסקנה אפשרית העשויה לנבוע מעיון בגישה זאת, היא כי עיקר המענה לאיום צריך גם הוא להיות מחוץ למדינת היעד לפיוע.

גישות אלה עומדות ברקע המערכה המתמשכת בין כוחות נאט"ו לכוחות הטליבאן באפגניסטאן. מערכה זאת מושכת כעת את עיקר תשומת הלב, במיוחד בשל החשש מהשפעות על יציבותה של השכנה פקיסטאן אשר מחזיקה בנשק גרעיני. האתגרים והבעיות הניצבים בפני נאט"ו בתחום זה הם שלושה:

- לנתק את הקשר בין מדינות המספקות נשק לטרור ובעלות נשק השמדה המוני עם ארגוני הטרור עצמם;
- למנוע את התבססותם של מחנות אימונים ואזורי הצטיידות;
- למנוע ולשבש את הקשר בין ארגוני הטרור לארגוני הפשיעה, המשמשים כלי סיוע במימון הטרור.

נראה כי מתכני המדיניות בנאט"ו עורכים חשבון נפש באשר להישיג המערכה עד כה והכיוונים הרצויים להמשכה. באופן פומבי מודים נציגי הברית כי נעשו טעויות אסטרטגיות באפגניסטאן. עבור חלק ניכר מהכוחות השותפים למשימה, זו התמודדות הראשונה עם לוחמה א-סימטרית בעצימות נמוכה, במסגרתה היריב עושה שימוש נרחב ב"מגנים אנושיים". הטעויות וחוסר הניסיון אפשרו לטליבאן להתבסס באזורים מהם נסוגו חיילי נאט"ו. טעויות נוספות היו בהתממהות באימון ובציוד הצבא הלאומי האפגני אשר היה מסייע לכוחות הזרים לבסס את שליטתם בשטח. כמו כן הכירה נאט"ו באיחור בקשר שבין הזירה האפגנית לערעור היציבות בפקיסטאן. נראה כי ממשל אובמה מחויב להשקיע משאבים ניכרים על מנת להתמודד עם מוקדי ההתנגדות באפגניסטן, גם באמצעות הגדלה ניכרת בסדר הכוחות הצבאי של נאט"ו בארץ זו. עיקר הכוחות אמורים להגיע מארצות-הברית, ונראה כי הנשיא אובמה יצפה גם מבעלות הברית האחרות להגדיל את סדרי הכוחות שלהן ואת תחומי פעילותם.

במישור הפוליטי נשקלת האפשרות לבוא בדברים עם גורמים אפגניים יריבים ולהניע תהליך פיוס עם הפשטונים, בניסיון למנוע מצב בו תנועה המוגדרת כתנועה לאומית מתדרדרת לחיקו של הג'יהאד העולמי. הממשלה בפקיסטאן השכנה מבינה שהטליבאן מסכן אותה כשם שהוא מסכן את אפגניסטאן, אך הצבא הפקיסטני חלש ואינו מצויד כהלכה. יציבות השלטון בפקיסטאן מעוררת דאגה עמוקה בקרב גורמי ממשל בכירים בארצות-הברית. מעבר להיות מוקד לפעילות ג'יהאד עולמי, פקיסטאן נחשבת מקור האיום הגדול ביותר בעולם בתחום סכנת הזליגה של חומר גרעיני לידי רשתות טרור. התקופה הקרובה מוגדרת כקריטית בהתמודדות מול מוקדי אל-קאעדה, מול הטליבאן ומול גורמי אסלאם רדיקלי באפגניסטאן ובפקיסטאן.



מימין לשמאל: ד"ר ג'ימי פטריק שיי, מנהל תכנון מדיניות, לשכת מזכ"ל נאט"ו | ד"ר ג'ון צ'יפמן, מנכ"ל המכון הבינלאומי ללימודים אסטרטגיים (IISS) | פרופ' ברהמה צ'אני, המרכז לחקר מדיניות, ניו דלהי | רא"ל (מיל.) משה (בוגי) יעלון, לשעבר הרמטכ"ל | גלן קארל, לשעבר הממונה על תחום האיומים הבינלאומיים (CIA) | מת"ו מארק הורן, מנכ"ל משותף וראש תחום מדיניות, הקונגרס היהודי-האמריקאי

קשת האיומים על ביטחון האנרגיה רחבה וכוללת פעולות טרור, ערעור היציבות הפנימית במדינות המייצאות, יריבות גיאופוליטית והתפרצויות אלימות. זאת, נוסף על החשש המתמיד מפני התדלדלות המשאבים המוכרים.



מימין לשמאל: ד"ר שש סומך, מייסד Musea Ventures | יוסי הולנדר, יו"ר המכון הישראלי לתכנון כלכלי



מימין לשמאל: יוסי הולנדר, יו"ר המכון הישראלי לתכנון כלכלי | ד"ר דיוויד וורמזר, מנהל ומייסד, דלפי גלובל אנליסיס; לשעבר יועץ לסגן נשיא ארה"ב | ד"ר ברנדט שפר, התכנית לניהול ומדיניות אנרגיה, אוניברסיטת חיפה | ד"ר ג'ימי פטריק שיי, מנהל תכנון מדיניות, לשכת מזכ"ל נאט"ו | ד"ר אדוארד ל. מורס, מנכ"ל וכלכלן ראשי, LCM Commodities | ד"ר שש סומך | ג'יימס וולסי, לשעבר ראש ה-CIA

מגמות גיאופוליטיות בביטחון האנרגיה

ביטחון אספקת האנרגיה ממשיך להיות נושא מרכזי בסדר היום הבינלאומי, לאור הגברת החשש להיצע האנרגיה ולזמינותה. קשת האימוץ על ביטחון האנרגיה רחבה וכוללת פעולות טרור, ערעור היציבות הפנימית במדינות המייצאות, יריבות גיאופוליטית והתפרצויות אלימות. זאת, נוסף על החשש המתמיד מפני התדלדלות המשאבים המזכירים.

הביקושים העולמיים לאנרגיה, כפי שנסקרו בהרחבה יתרה אף בכנס הרצליה הקודם, נמצאים בעליה מתמדת. העולם כולו עדיין תלוי במידה רבה בנפט ובמזכריו. עם זאת, בכנס הרצליה 2009 נשמעה הערכה כי לאור המשבר הכלכלי הגלובלי לא צפויה עליה חדה במחירי הנפט בטווח של שלוש עד שבע שנים. מדינות מייצרות נפט, כרוסיה, איראן וונצואלה עשויות לעמוד בפני משבר הנובע מהכנסות נמוכות בהרבה מהצפי האופטימי שקדם למשבר. התפתחות זו בהחלט יכולה להקרין על מעמדן האסטרטגי של מדינות אלה המצויות בעימות או בתחרות עם המערב על מרחבי התמרון העומדים לרשותן. ואולם, יש לזכור כי סוגיית ביטחון האנרגיה אינה נוגעת רק לנפט, אלא גם למקורות גז טבעי.

ניתן להבחין בשני גורמים גיאופוליטיים מרכזיים, לכל הפחות, המחזקים את הצורך בחיפוש אחר מקורות אנרגיה חלופיים. ראשית, העדר היציבות הגיאופוליטית האזורית מחייב פעולה נמרצת להקטנת התלות המערבית בנפט המזרח-תיכוני. שנית, מהלכי רוסיה מחייבים להקטין את התלות האירופית בגז הרוסי. כ-25% מאספקת הגז לאיחוד האירופי תלויה ברוסיה, וחלק ממדינות אירופה תלויות באנרגיה הרוסית לחלוטין. משבר הגז בין רוסיה לאוקראינה ב-2006 ובחורף 2009 הוא סימן אזהרה לאירופה כולה.

התפתחויות אלה משתלבות היטב גם בסדר היום הירוק שמוביל הנשיא אובמה. בפרספקטיבה האמריקנית החדשה קיימת חפיפה בין האינטרס של שמירת הסביבה לבין האינטרס האסטרטגי של צמצום השימוש והתלות בנפט ופנייה לאנרגיות חלופיות.

באיחוד האירופי בוחנים תוכנית אסטרטגית לאחסון דלק וגז לצד השקעה במקורות אנרגיה מתחדשת. הכוונה היא להגיע ל-20% מאספקת האנרגיה ממקורות מתחדשים עד שנת 2020. האיחוד גם בוחן מחדש את האפשרות להקים צינור גז עוקף רוסיה, מאזרבייג'אן דרך טורקיה לאירופה. ואולם, נטען כי "פוליטיקה של צינורות" וניסיונות לקיצור דרך מעין אלה אינם מועילים בהכרח, ועשויים לעורר מתחים אחרים. כך למשל, התחזקות של נטיות אנטי-מערביות בתוך מדינות אלה, במינונים ובדגשים משתנים, לצד ההתקרבות בין טורקיה, איראן וסוריה, מגבירים את הספקות באשר להיתכנות הפרויקט ויציבותו.

נטען כי לב התלות של המערב בנפט מצוי בתחבורה, ומאכן נובעת המסקנה כי זהו גם השדה בו מצוי הפתרון. על פי גישה זאת, הדרך המהירה ביותר להפטר מן התלות בנפט היא קידום השימוש באנרגיות מתחדשות בתחבורה.

החיפוש אחר תחליפי דלק מתרכז בהפקת דלקים מאצות, מתירס או מקנה סוכר. בעתיד צופים כי ייוצרו דלקים מפסולת אורגנית ולא מתירס ומקנה סוכר, היוצרים תחרות על משאבים לגידולים חקלאיים והעלולים לגרום להתייקרות המזון עד כדי מחסור. המחיר הצפוי של דלקים מפסולת אורגנית מוערך בתחום של 40 עד 75 דולר לחבית. מכונות היברידיות יוכלו להשתמש בדלק נזולי ביו ובחשמל.

ישראל יכולה לנצל את יתרונה הטכנולוגי ואת הידע הייחודי שפותח במשך עשרות שנים של מחקר מקורי, ולהרים תרומה משמעותית לביטול התלות בנפט, או לכל הפחות לצמצומה. המציעים גישה זאת סוברים כי יש לשלב בין האינטרס הביטחוני האסטרטגי של ישראל לבין יתרונה המדעי, ולהקים תעשיית מצברים ייעודית אשר תהפוך את השימוש במכונות חשמליות לנוח ולכדאי כלכלית. ישראל מובילה בתחומי אנרגיה חלופית בתחום הסולארי והגיאותרמי, אף בתחומי המובילים למחצה, ההיי-טק ופיתוחי התוכנה. שילוב תחומים אלה, בהשקעה ממשלתית תומכת, עשוי להציב את ישראל כפורצת דרך במציאת מקורות אנרגיה חלופיים, בהקטנת התלות בנפט ובהעלאת שיעור הצמיחה במשק.

זאת ועוד, הטכנולוגיה החקלאית המצויה בישראל מאפשרת פיתוחים נוספים בתחום החקלאות הימית והפקת דלקים נזליים מאצות. השקעה נוספת בפיתוח טכנולוגיה להפקת אנרגיה סולארית, אנרגיה גיאותרמית לצד המכונות החשמליות, דוגמת חברת "Better Place" בה תומכת הממשלה, עשויים להפוך את ישראל למובילה עולמית בתחומי אנרגיה חלופית בתוך עשור. נדרשת תוכנית לאומית ליישום חזון זה.

המשבר הכלכלי הגלובלי: הדרך הלאה

הביטויים המעשיים של המשבר הכלכלי הגלובלי מורגשים במשק הבית ברחבי העולם, ומעוררים גלי מחאה פוליטית וזעם על ביצועים לקויים של המוסדות הפיננסיים ועל חוסר פיקוח ראוי של הממשלות על הבנקים. ממשלות המערב בהובלת ארצות-הברית מנסות למצוא מוצא מן המשבר החמור, ומנוסות בין שלושה אילוצים מרכזיים: נטייה למגננה כלכלית (פרוטקציוניזם); צורך בשיתוף פעולה בינלאומי ושיתוף פוליטי פנימי. עוצמתו של המשבר גדולה, ונשמעות הערכות שונות באשר למשך הזמן אשר יידרש להיחלץ ממנו, שבוודאי יהיה איטי יותר בהשוואה למהירות הדרמטית בה התנוון האשראי אלי מיתון עולמי ריאלי.

משבר האשראי החמור בארצות-הברית הוביל במהרה למשבר כלכלי גלובלי עמוק ורחיק ביותר, המתואר כנקודת השפל הנמוכה ביותר מאז השפל הגדול. המשבר והמיתון העמוק גרמו לקריסת שלושת עמודי התווך של כלכלה מוצלחת: הערכת סיכונים, ביטחון ואמון. מעבר לכך, הדומיננטיות העולמית של הגישה הניאו-ליברלית הכלכלית הועמדה בסימן שאלה בלי שגובשה פרדיגמה חלופית מקובלת.

אף ששורשיו של המשבר הנוכחי מצויים בארצות-הברית, ברור שהפתרון מחייב שיתוף פעולה בינלאומי משמעותי. אין ממשלה שתוכל להתגבר על המשבר באופן עצמאי, שכן הבעיה שתוכל להתגבר על המשבר באופן עצמאי, שכן הבעיה

המשבר והמיתון העמוק גרמו לקריסת שלושת עמודי התווך של כלכלה מוצלחת: הערכת סיכונים, ביטחון ואמון. מעבר לכך, הדומיננטיות העולמית של הגישה הניאו-ליברלית הכלכלית הועמדה בסימן שאלה בלי שגובשה פרדיגמה חלופית מקובלת.

משקפת את עומקה של הגלובליזציה באופן כללי ובמיוחד את הגלובליזציה של המערכות הפיננסיות. שלושה מרכיבים מרכזיים עומדים בלב הוויכוח בעניין הדרך הנכונה ליציאה מן המשבר.

המרכיב הראשון הוא הצורך להתמודד עם הנטייה הטבעית של ממשלות לנקוט צעדים של מגננה כלכלית. צעדים כאלה עשויים ליצור את הרושם של שיפור, אך למעשה הם יעמיקו את המשבר וינציחו אותו. נטען כי במצב הקיים יש סיכוי שמדינות ינקוט צעדים פרוטקציוניסטיים בלי להיחשב כמפרות את הסכמי הסחר הקיימים. אך למעשה צעדים אלה בעת הנוכחית עלולים לפגוע בהתאוששות מהמשבר הגלובלי.

המרכיב השני נוגע להכרעה בשאלת אופי התיקון הנדרש במערכות הרגולציה: האם יש להוסיף עוד מערכות בקרה, או שמא יש לתקן את המערכות הקיימות ואולי להרחיבן או להעניק להן סמכויות נוספות? שאלות אלה מובילות באופן טבעי גם למרכיב השלישי – מידת המעורבות הממשלתית הנדרשת: האם על הממשלות להניח לחברות האשראי ולבנקים הקורסים לספוג את הנזקים שגרמו להם, או שמא עליהן להתערב באופן בוטה, לממן את הגירעונות ולהזרים כספים בסדרי גודל אדירים לשווקים המשווקים?

אף ששורשיו של המשבר הנוכחי מצויים בארצות-הברית, ברור שהפתרון מחייב שיתוף פעולה בינלאומי משמעותי. אין ממשלה שתוכל להתגבר על המשבר באופן עצמאי, שכן הבעיה משקפת את עומקה של הגלובליזציה באופן כללי ובמיוחד את

מעבר למרות הצורך המתבקש בשיתוף פעולה בינלאומי וביצירת משטר כלכלי בינלאומי חדש, ממשלות העולם מרכזות את תשומת ליבן בעיקר בהתמודדות עם ההשלכות הלאומיות של המשבר הכלכלי.

עם חלוף הזמן מראשית המשבר, נראה כי הדיון בשאלת המרכיב השלישי כמעט ונתייר, שכן מקובלת ההנחה שהאחריות מחייבת את הממשלות למנוע קריסה כלכלית מוחלטת, כפי שקרה באיסלנד. הימנעות מנקיטת פעולה כלשהי, או הגבלתה כפי שדרשו רבים, עלולה הייתה להחריף את המשבר עוד יותר. הדיון הציבורי והממשלתי מתמקד עתה ביעדי ההשקעות הממשלתיות, ביכולת לתקן את כשלי השוק החריפים לאורך זמן ובהעמדת מערכת רגולטורית יעילה אשר תמנע, או לכל הפחות תקטין מאוד, את ההסתברות למשבר דומה. עקרונות המפתח המומלצים כוללים הגברת השקיפות הממשלתית בהשקעות פנים ובעיקר טיפול הממשלה בהשקעות חוצות-גבולות.

למרות הצורך המתבקש בשיתוף פעולה בינלאומי וביצירת משטר כלכלי בינלאומי חדש, ממשלות העולם מרכזות את תשומת ליבן בעיקר בהתמודדות עם ההשלכות הלאומיות של המשבר הכלכלי. נראה כי הצהרותיהם של מנהיגי המערב בשלהי 2008 בדבר כוונתם לפעול לייעול הממשל הבינלאומי בתחומים אלה נותרו על הנייר בלבד. מעבר לכך, בניגוד להערכות מוקדמות וכפי שעולה מהניתוח של מעמד שחקני המפתח בזירה העולמית, ההשפעה של המשבר על יחסי הכוחות בין המעצמות במערכת הגלובלית תהיה מוגבלת מן הצפוי.



מימין לשמאל: ל. ג'ק סטיילי, נשיא קבוצת סטנפורד (שווייץ) | ג'ואן ל. ת'ורנטון, סגנית נשיא ואגליסטית בכירה לענייני מדיניות בינלאומית, קבוצת סטנפורד | מייקל ג'י. אוקסלי, סגן נשיא נאסד"ק; לשעבר יושב ראש ועדת השירותים הפיננסיים של בית הנבחרים האמריקאי | פרנץ' יעקב פרנקל, לשעבר נגיד בנק ישראל; יו"ר קבוצת ה-30 (G-30); סגן יו"ר העולמי AIG | ד"ר סטפן ג'יי. קנר, סגן נשיא לענייני השקעות ושירותים פיננסיים, המועצה האמריקנית לעסקים בינלאומיים (USCIB)



המזרח התיכון הרחב: סוגיות אזוריות ושחקני מפתח

על סף גרעין: האסטרטגיה האיראנית האזורית, השלכותיה וההתמודדות הבינלאומית

השגת יכולת גרעינית צבאית תחזק את כוחה של איראן כמעצמה אזורית החותרת להשגת הגמוניה ולהפצת סדר היום השיעי הרדיקאלי, וכתוצאה מכך את יכולתה לזרוע חוסר יציבות אזורית עם השלכות גאופוליטיות משמעותיות עבור הקהילה הבינלאומית כולה. שינויים אלה תורמים כבר עתה לסימנים המדאיגים של מרוץ גרעיני רב-צדדי במזרח התיכון, אבל גם מגבירים את הסיכוי לשינופי פעולה חדשים בין שחקנים יריבים מסורתיים העשויים דווקא להתאגד מול איראן.



מימין לשמאל: ד"ר ברונ טרטר, עמית מחקר בכיר, הקרן למחקר אסטרטגי (FRS) | ד"ר מיכאל מקובסקי, מנהל תחום מדיניות חוץ, Bipartisan Policy Center | חה"כ אלוף (מיל.) פרופ' יצחק בן-ישראל, ועדת החוץ והביטחון של הכנסת

האסטרטגיה האיראנית

הניסיון להעריך את האסטרטגיה האזורית של איראן אינו יכול להיות מנותק מהמרכיב הדתי בפוליטיקה האיראנית, ומהשימוש שעושה איראן בדת לצורך הרחבת השפעתה. ההנהגה האיראנית עושה מאמצים כבירים לטפח את הקשרים עם העולם הסוני, במיוחד עם מדינות סוניות לא ערביות, בהן מדינות מוסלמיות סוניות במרכז אסיה שהיו בעבר חברות בגוש הסובייטי. במאמצים אלה, שהם בבחינת אבן פינה במדיניות החוץ האיראנית, מצניע המשטר את זהותו כלפי היעדים המוסלמים-שיעיים, בניסיון לקרב בין פלגי האסלאם. זאת, בלי לפגוע במאמצים להמיר מוסלמים סוניים לאסלאם השיעי, בעיקר בסוריה ובירדן. מדיניות זו משתלבת ביומרתה של טהראן לייצר זהות מוסלמית אחידה, ולייצג את מה שמכונה על ידי "המוסלמים המדוכאים" באשר הם, מפלסטיין ועד פקיסטאן. בזירה הפנים-איראנית, המאבק בין הגווארדיה הוותיקה לדור השני של המהפכה האסלאמית, צפוי להמשיך ואולי אף להתגבר. יש המעריכים כי **צפויה החרפה של הרטוריקה המהפכנית ואף העמקת התמיכה בטרור, כביטוי למאבק הכוחות הפנימי** וכחלק בלתי נפרד ממנו. בה בעת, המזרח התיכון כולו נתון בתהליכים אשר ישפיעו על המדיניות האיראנית. בכלל זה ההתפתחויות בעיראק במקרה של שליטה שיעית לאחר נסיגת כוחות הברית, המצב בלבנון והעלייה בכוחו של חזבאללה, שאלת יציבותו של המשטר העלאווי בסוריה והמתח בזירה הפנים-פלסטינית בין פת"ח לחמאס. לנעשה בזירות אלה יחסי גומלין עם הנעשה בזירה האיראנית, ואין סיבה להעריך כי השפעות אלה תקטנה בעתיד הנראה לעין.

איראן מתמידה בתמיכתה בארגונים שליחים (proxies) כחזבאללה, חמאס, הג'יהאד האסלאמי הפלסטיני וקבוצות הקשורות באל-קאעדה מבחינה אידיאולוגית. הסיוע וההכונה האיראניים הם רב-ממדיים וכוללים תמיכה מבצעית וטכנית, לצד השקעה עקבית בהפצה נמרצת של תעמולה. תמהיל זה **מגדיל את השפעתה המבצעית והאידיאולוגית של איראן ומעמיק אותה אף מעבר לגבולות המזרח התיכון**.

מהלכיה של איראן, הכוללים סיוע לפעולות חתרנות נגד משטרים ערביים מתונים, יוצרים מפגש אינטרסים בין משטרים אלה לבין ישראל. הפוטנציאל האסטרטגי הטמון במפגש אינטרסים זה בא לידי ביטוי ביחסי ישראל-מצרים, אך פוטנציאל זה טרם מומש. לא מן הנמנע שהדבר יקרין גם על הזירה הישראלית-פלסטינית במובן של רציונליזציה של תהליך ההסדרים.

ראוי גם לציין שמהלכיה של איראן הכוללים סיוע לפעולות חתרנות נגד משטרים ערביים מתונים, יוצרים מפגש אינטרסים בין משטרים אלה לבין ישראל. הפוטנציאל האסטרטגי הטמון במפגש אינטרסים זה בא לידי ביטוי ביחסי ישראל-מצרים, אך פוטנציאל זה טרם מומש. לא מן הנמנע שהדבר יקרין גם על הזירה הישראלית-פלסטינית במובן של רציונליזציה של תהליך ההסדרים. נראה כי הדבר גם משרת את הגדרת האינטרסים המחודשת של ארצות-הברית באזור.

בה בעת, איראן ממשיכה לפעול במרחק להשגת יכולת גרעינית צבאית. מצמצמים הפערים בין גופי ההערכה בישראל ומחוצה לה בשאלת טווח הזמן הדרוש לאיראן להגיע לייצור פצצה גרעינית ראשונה. ההערכות נעות כעת בין שנה לייצור אורניום מועשר בדרגה גבוהה, ועד שנתיים לייצור נשק גרעיני מבצע.

אף אם לאיראן אין עדיין פצצה גרעינית מבצעית, **כבר עתה ניתן להגדיר אותה כמעצמה גרעינית וירטואלית.** על-פי ההערכות, יש היום לאיראן כמות משמעותית של אורניום מועשר ברמה נמוכה. ידוע כי האיראנים עסקו בנושא זיווד ראשי קרב גרעיניים בטילי קרקע-קרקע, וכי יש ברשותם טילים בליסטיים המסוגלים לשאת ראשי נפץ גרעיניים. יש המעריכים כי יתכן שאיראן אינה רוצה להצטייד בנשק גרעיני בטווח הזמן המידי, אלא רק להגיע לסף התגרענות. ואולם, עד עתה אף מדינה אשר התקדמה בכל שלושת הממדים הנזכרים לא מנעה מייצור נשק גרעיני, שכן הפיתוי גדול מדי, לנוכח ההשקעות הגדולות וההתקדמות שהושגה.

אף אם לאיראן אין עדיין פצצה גרעינית מבצעית, כבר עתה ניתן להגדיר אותה כמעצמה גרעינית וירטואלית.

ההשלכות של האסטרטגיה האיראנית

חתירת איראן להגמוניה אזורית ולהפצת סדר היום השיעי הרדיקלי יתאפשרו גם ללא הפעלה של נשק גרעיני, ואיראן תוכל להשיג מטרות אלה גם בחסות הבעלות על אמצעי לחימה גרעיניים. בתגובה, עשויות יריבותיה של איראן במזרח התיכון הרחב לפתוח בתוכניות גרעין משל עצמן.

המשך הפיתוח הגרעיני הצבאי מחזק את משקלה של טהרן כשחקנית אזורית חשובה שאיש במדינות האזור ומעבר להן אינו יכול להתעלם ממנה. חתירת איראן להגמוניה אזורית ולהפצת סדר היום השיעי הרדיקלי יתאפשרו גם ללא הפעלה של נשק גרעיני, ואיראן תוכל להשיג מטרות אלה גם בחסות הבעלות על אמצעי לחימה גרעיניים. בתגובה, עשויות יריבותיה של איראן במזרח התיכון הרחב לפתוח בתוכניות גרעין משל עצמן. הדבר עלול לגרום תגובת שרשרת של קריסת חסמי התפוצה הגרעינית עד כדי סכנה של התמוטטות משטר אי-התפוצה הגרעינית הבינלאומי.

המדינה הראשונה שעלולה לחתור ליכולת גרעינית בתגובה לגרעונה של איראן היא ערב הסעודית, שכבר הייתה מעורבת בעבר בתוכנית הגרעין של פקיסטן. מצרים מוזכרת אף היא כמדינה העלולה לפנות לכיוון הגרעיני. בעבר היו למצרים שאיפות בתחום זה, בעיקר מתוך מניע יוקרה ורוצן לבצר את מעמדה כמנהיגת העולם הערבי. במצרים קיימת תשתית מדעית, טכנולוגית ותעשייתית המאפשרת לה להקים תוכנית גרעין עצמאית. לפני כשנתיים שבו המצרים והצהירו על כוונתם להקים עשר תחנות כוח גרעיניות. בלב קיים פוטנציאל לפריצת הסכם ההתפרקות שהושג בשנת 2003, בגלל אכזבה מהרווחים שהושגו. חישות או נפרות מצד הקהילה הבינלאומית בנושא האיראני והצפון-קוריאני צפויה להקרין על לוב. עיראק שלאחר יציאת הכוחות האמריקאים היא עדיין סימן שאלה, גם בהיבט של שאיפה עתידית אפשרית לרכישת יכולת גרעינית. לאלג'יריה פוטנציאל לחידוש התוכנית הגרעינית במקרה של קריסת משטר אי-התפוצה. אלג'יריה מחזיקה בכור מים כבדים שנרכש בחשאי מסין, ונטען כי היא עשויה לשקול מחדש את עמדתה במקרה של מרוץ גרעיני רב-צדדי במזרח התיכון. איראן גרעינית תערער את היציבות האזורית, וקיים חשש באשר להסתברות הגוברת להשתלטות גורמי טרור על אמצעי לחימה גרעיניים או חומרים רדיואקטיביים.

איראן בעלת יכולת צבאית גרעינית מאיימת לא רק על ישראל ועל האזור אלא גם על יציבות כלל המערכת הבינלאומית. ניתן להבחין בנטיית הקהילה הבינלאומית לברוח מנקיטת עמדות ומצעים כלפי איראן שמחירים יקר אך נחיצותם הכרחית, בשל הקושי להתמודד עמה. אפשר להבחין בשתי גישות: האחת היא "פטליזם זוחל" ("proliferation fatalism"). לפי גישה זאת ממילא דבר כבר לא יעצור את איראן מהצטייד ביכולת גרעינית צבאית, ולפיכך יש להשלים עם גרעונה, וללמוד לחיות עם איראן גרעינית. לפי הגישה האחרת, גם אם איראן תהפוך לבעלת אמצעי לחימה גרעיניים, הרי שעל פי לקחי המלחמה הקרה, בה הושגה יציבות תודות להצלחת ההרתעה, ניתן יהיה להרתיע את איראן משימוש בנשק גרעיני ("deterrence optimism"). נראה כי שתי הנחות אלה מחזקות זו את זו באופן מטריד.

בהשוואה בין הצלחת ההרתעה במלחמה הקרה, לכאורה או כביכול, לבין הסיכויים להרתיע איראן גרעינית בעתיד, חשוב להדגיש כי ההרתעה האמריקאנית פעלה מול משטר סובייטי ריכוזי, שמרני וזהיר. ספק אם יתאור זה הולם גם את אופיו של המשטר האיראני. אנלוגיה נכונה יותר, גם אם מוגבלת בהשלכותיה, היא לפקיסטן של שנות השמונים. תחת מטרית הבעלות הגרעינית, הייתה פקיסטן מעורבת בפעילות טרור בחבל קשמיר ובהודו, ללא חשש מפני הסלמה יתרה או תגובת-יתר מצד יריבתה הודו. נראה כי איראן גרעינית, התומכת בחמאס ובחזבאללה, עלולה לפעול באופן דומה, לערער את היציבות האזורית בדרכים אלימות בגיבוי היכולת הגרעינית, בלי לחשוש מפני הסלמה יתרה ומפעולות תגמול.

נקודת דמיון נוספת בין פקיסטן לאיראן גרעינית בעתיד היא בשליטה באמצעים אלה כפי שנגזר מהמבנה הפוליטי ומחלוקת מרכזי העוצמה של המשטרים בשתי המדינות. אף על פי שאין זהות בין שתי המערכות, הדמיון הקיים במספר מאפיינים מוביל לשאלות קשות ולתהיות באשר ליכולת להרתיע איראן גרעינית בעתיד. כך, למשל, חלוקת תחומי האחריות על השליטה והבקרה בין הצבא לממשלה האזרחית ובין הצבא לשירותי המודיעין בפקיסטן אינה ברורה.

מאחר שההרתעה עוסקת תמיד בשאלה מי הכתובת המדיקת אליה נדרש להפנות מסרי הרתעה, ריבוי מוקדי הכוח באיראן הופך את העניין למורכב עוד הרבה יותר.

בהנחה שבאיראן יופקדו משמרות המהפכה על אחזקת הנשק הגרעיני, עלות תהיות באשר לשאלה בהוראת מי יפעלו – המנהיג העליון, הנשיא או גורמים אחרים, או שמא יפעלו במידה רבה באופן עצמאי. מאחר שההרתעה עוסקת תמיד בשאלה מי הכתובת המדיקת אליה נדרש להפנות מסרי הרתעה, ריבוי מוקדי הכוח באיראן הופך את העניין למורכב עוד הרבה יותר.

ההתמודדות הבינלאומית

בפרספקטיבה ישראלית, ניסיונותיה של הקהילה הבינלאומית להתמודד עם איראן מהוססים מדי ואינם משיגים את התוצאה הנדרשת. התמשכות המגעים מאפשרת למשטר בטהראן להתל בקהילה הבינלאומית, ולקנות עוד זמן הדרוש לפיתוח תוכניתו הגרעינית אל מעבר לנקודת האל-חזור. בפרספקטיבה מזרח-תיכונית רחבה יותר, איראן מחזקת את כוחה הצבאי הקונבנציונאלי והבלתי-קונבנציונאלי, מעמיקה את השימוש בטרור ככלי אסטרטגי במימוש חזונה הפאן-אסלאמיסטי וכללי הרתעתי מול מדינות מערביות.

בשלב זה עדיין נראה מרחב הפעולה מול איראן רחב למדי. הכלי העיקרי היה ונתון לחץ גובר והולך באמצעות סנקציות דיפלומטיות וכלכליות. ואולם, יעילות הסנקציות והחרפתן מותנה בהקמת חזית בינלאומית רחבה הכוללת את ארצות-הברית, את האיחוד האירופי, את רוסיה, את הודו ואת סין. כניסתו של ממשל חדש בארצות-הברית יוצר חלון הזדמנויות חדש לדיאלוג עם איראן שמטרתו להשעות את הפעילות הגרעינית הרגילה של איראן, ובמיוחד את העשרת האורניום. ושינוי נוסף כבר הדגישה שפניה לדיאלוג, אך הבהירה כי תציב אופציה ברורה לאיראנים: נטישת תוכנית הגרעין הצבאי והטרור מול תמריצים משמעותיים.

הממשל האמריקאי החדש אינו נוטה להשתמש בטרמינולוגיה בוטה של "מקלות וגזרים". ואולם, המקלות והגזרים החדשים שיוצגו יאטירו להיות הרבה יותר משכנעים מאלה שהציע ממשל בוש. הגזר המושט כעת על ידי ממשל אובמה הוא בעצם אמירה לפיה ארצות-הברית לא תשאף לשינוי בכוח של המשטר באיראן. גזר אפשרי נוסף הוא פיתוח תוכנית גרעינית לצרכי שלום, בתנאי שהדלק הגרעיני ייבוא מחוץ לאיראן, ויישום משטר קפדני להשבת הדלק למקורו. קיימת גם אפשרות לעסקה כללית שתביא לסיום הסנקציות ולקץ בידודה של איראן, בתמורה להשעיה מאומתת של התוכנית להעשרת אורניום, לפירוק תוכנית הפלוטוניום ולהפסקת התמיכה בארגוני הטרור.

בכל מקרה, מתגבשת הבנה כי לא משנה איזה סוג של משא ומתן יתנהל מול האיראנים ואילו תמריצים יוצעו להם, התהליך חייב להיות מוגבל בזמן. גם אם תיכנס איראן לדיאלוג עם ארצות-הברית, נראה כי יש סיכוי להגיע עמה לפשרה רק אם יהיה ברור כי במקביל לדיאלוג קיים פוטנציאל להטלת סנקציות בינלאומיות חריפות עוד יותר, במיוחד בתחום ייבוא תזקיית הנפט. אף על פי שאיראן היא יצרנית נפט גולמי, היא תלויה בייבוא תזקיית המשק והתעשייה. סנקציות בצירוף השלכות המשבר הכלכלי העולמי ומחירי הנפט הנמוכים, יפגעו קשות בהכנסותיה של איראן. אם יוחרפו הסנקציות עוד יותר, יתקשה המשטר האיראני לעמוד בהתחייבויותיו כלפי האוכלוסייה האיראנית ובאלה הקשורות בחוזי אספקה חיצוניים. במצב זה תעמוד ההנהגה האיראנית בפני החלטות קריטיות, ועל כן דווקא האיום המרומז בהגברת הסנקציות חיוני להבטחת ההצלחה של מהלך ההידברות. בלעדי איום מרומז זה למשטר האיראני לא תהיה כל סיבה לוותר על שאיפותיו הגרעיניות, וספק אם הפיתויים שתציע ארצות-הברית, ללא האיום בהחמרה, יביאו לתוצאה המיוחלת.

מאז כנס הרצליה התשיעי שנערך בפברואר 2009, נראה כי הממשל בבושינגטון מוכן לאפשר לאיראן לפתח טכנולוגיה גרעינית לצרכי שלום בשטחה, בכפוף לפיקוח בינלאומי קפדני. הדבר בא לידי ביטוי ברור בדבריו של הנשיא אובאמה בנאום בקהיה, כאשר בהתייחסו לאיראן ציין במפורש כי לכל מדינה זכות לממש טכנולוגיה גרעינית לצרכי שלום בתנאי שתקיים את התחייבויותיה הבינלאומיות בנושא התפוצה ("non-proliferation commitments"). בכך יתכן שהוא נוטה לנטוש את הדרישה להשעיה של כל הפעילות הגרעינית הרגילה באיראן הגלומה בחמש החלטות מועצת הביטחון בעניין זה.

יעילות הסנקציות והחרפתן מותנה בהקמת חזית בינלאומית רחבה הכוללת את ארצות-הברית, את האיחוד האירופי, את רוסיה, את הודו ואת סין. כניסתו של ממשל חדש בארצות-הברית יוצר חלון הזדמנויות חדש לדיאלוג עם איראן שמטרתו להשעות את הפעילות הגרעינית הרגישה של איראן, ובמיוחד את העשרת האורניום.



מימין לשמאל: השגריר יוסי גל, המשנה למנכ"ל משרד החוץ | אלוף (מיל.) דוד עברי, נשיא בואינג ישראל; לשעבר ראש המועצה לביטחון לאומי



הזירה הפלסטינית בעקבות "עופרת יצוקה"



מימין לשמאל: חה"כ ד"ר יובל שטייניץ, ועדת החוץ והביטחון של הכנסת | פרופ' מרטין קרמר, עמית בכיר, מכון אדלסון למחקרים אסטרטגיים, מרכז שלם | פרופ' אברהם סלע, המחלקה ליחסים בינלאומיים, האוניברסיטה העברית | חה"כ תא"ל (מיל.) אפי איתם, ועדת החוץ והביטחון של הכנסת | ד"ר ענת קורץ, עמיתת מחקר בכירה, המכון למחקרי ביטחון לאומי | אל"מ (מיל.) דניאל רייזנר, לשעבר ראש מחלקת הדין הבינ"ל בפרקליטות העבאית

כנס הרצליה התשיעי נערך בסמוך לסיום מבצע צה"ל "עופרת יצוקה" ברצועת עזה. תוצאות המבצע הצבאי והנזק לאוכלוסיה האזרחית מותירים חותם עמוק גם במערכת הבינלאומית, ויעמדו ברקע כל ניסיון לחדש את התהליך המדיני בין ישראל לפלסטינים.

תוצאותיו של מבצע "עופרת יצוקה" מורגשות היטב בשטח, ולפלסטינים ברצועה נגרם נזק כבד מפעולות צה"ל. ואולם, בניגוד לפגיעה הקשה שספג חמאס מבחינה צבאית, יש הסבורים כי הארגון דווקא חיזק את מעמדו מבחינה פנים-פלסטינית. **התחושות הפלסטיניות הקשות ביחס לחמאס לא תורגמו לתמיכה מוגברת בפת"ח.** על רקע זה פונה יושב-ראש הרשות הפלסטינית, מחמוד עבאס, לחידוש דיאלוג הלאומי הפלסטיני ולניסיון להקים ממשלת אחדות. נטען כי ישראל אינה צריכה להתערב בדיאלוג הפלסטיני הפנימי. אך לא מן הנמנע שהתהליך הפנים-פלסטיני יוביל **לחבירה אפשרית בעתיד של גורמים בפת"ח ובחמאס על בסיס מאבק משותף בישראל.** הניסיון של גורמים ערבים ומערביים לפעול לשיקום רצועת עזה על-ידי עקיפה של מנגנוני החמאס והעברת הכספים ישירות לרשות הפלסטינית עלול, במקדמ או במאוחר, להתברר כדרך להכרה בחמאס כחלק בלתי נפרד מהרשות הפלסטינית.

ככלל, מקובלת המסקנה כי אף שחמאס ספג מכה חריפה, הארגון לא הוכרע. בראייה פלסטינית, בעיקר חמאסית, משול הדבר ל"נס אלוהי" שאפשר לארגון לעמוד מול עוצמתו האדירה של צה"ל. בצירוף ליד הקשה שנקט חמאס כלפי חשודים בשיתוף פעולה עם ישראל ועם תומכי הפת"ח, גורמים אלה **מחזקים את התמיכה העממית בחמאס.**

הלחימה בעזה חידדה את הממד המשפטי של העימות המתמשך בין ישראל לחמאס ובמיוחד בשטח רצועת עזה. גישה אחת של המשפט הבינלאומי עדיין רואה בישראל כוח כובש ברצועה, אף שהיא אינה מקיימת בו נוכחות, משום שליטתה במעטפת החיצונית באוויר, בים וביבשה. גישה אחרת קובעת כי אין מדובר בשטח כבוש, אלא בשטח שיש בו משטר אוטונומי פלסטיני שנוצר בעקבות שיחות בין ישראל לבין פת"ח/חש"ף, ואשר "נחטף" בהליך דמוקרטי על-ידי ארגון טרור. ציון כי המשפט הבינלאומי הקיים אינו יודע כיצד להתמודד עם המצב ברצועת עזה. ישראל מצדה נדרשת להגיב לצרכי השיקום של רצועת עזה, שכן את החלל הריק עלול למלא כסף איראני, אשר יחזק את השפעת חמאס ברצועת עזה ויחליש את כוחה של הרשות הפלסטינית.

מבצע "עופרת יצוקה" נערך כשנה לאחר הצהרת אנאפוליס (נובמבר 2007). על אף המאמצים האמריקניים לדחוק בישראל ובפלסטינים, טרם הושגה פריצת דרך מדינית. למרות ששני הצדדים התחייבו באנאפוליס לדון במה שמכונה "סוגיות הליבה", הגבולות, ההתנחלויות, ירושלים, הפליטים וסידורי הביטחון, לא היה ביטוי לתהליך בשטח. **תהליך ההידברות בחסות הצהרת אנאפוליס שהתנהלה בשנה החולפת, נשמר תחת מעטה של חשאיות, לא הקרין על המציאות בשטח ולא הבשיל לכדי הסכם מוחשי המיושם בפועל.**

למרות חוסר ההתקדמות המדינית, ניתן להצביע על שני מהלכים חשובים בזירה הפלסטינית בשנה האחרונה. **המהלך הראשון הוא יצירת תשתיות אזרחיות וממשליות ברמה הנפתית/עירונית לרווחת התושבים הפלסטינים ולעידוד פעילות כלכלית-עסקית בשטחי יהודה ושומרון.** גישה זו, המכונה bottom-up והמיוחסת לשליח הקוורטט טוני בלייר, מבליטה

את הצורך להשקיע בשינוי המציאות הפוליטית-כלכלית-חברתית בשטח בלי להמתין להתקדמות ממשית בתהליך המדיני. דוגמאות לכך הן העלייה בתיירות בבית לחם וביריחו, ובאופן בולט יותר המקרה של ג'נין בצפון השומרון, בה חל שינוי מקומי משמעותי. יש הרואים ביציבות הביטחונית ובשגשוג הכלכלי בג'נין אב-טיפוס לערי גדה נוספות, שהצלחתן הושגה בזכות שילוב בין הצבת כוחות משטרה פלסטיניים שאומנו ע"י צוותים אמריקניים בפיקודו של גנרל דייטון, והפיכת העיר לפרויקט-דגל ניסיוני לפיתוח כלכלי של האיחוד האירופי, המוביל למעלה משלושים פרויקטים כלכליים. כעת מוצע לפעול ליישום ולעיבו ההשקעה הכלכלית ברשות הפלסטינית כדי לקדם שקט ויציבות. הדגש המוצע הוא השקעה במגזר הפרטי אשר בכוחה להשיג צמיחה של ממש בכלכלה הפלסטינית ולהגביר את היציבות הביטחונית ואת הרווחה הכלכלית.

המהלך המשמעותי השני נוגע **לשיפורים במערכת הממשל הפלסטינית בהובלתו של ראש הממשלה, סלאם פיאד.** בנוסף להפעלת כוחות השיטור בפיקוח גנרל דייטון, הפלסטינים מחזקים את מערכת אכיפת החוק והסדר, הכוללת פעולות לסיכול טרור, מלחמה בהלבנת הון ורגולציה על הבנקים. המדינות התורמות לרשות הפלסטינית ממשכיות בהזרמת הון לרשות, והכלכלה הפלסטינית עודנה תלויה במידה רבה בתרומות זרות אלה. ואולם, משקיפים מביעים סיפוק מהצעדים בהם נקט ראש הממשלה הפלסטיני, סלאם פיאד, אשר הוביל לצמצום הגרעון.

מהלכים אלה, משמעותיים ככל שיהיו, עדיין מצויים בתחילת דרכם ולא ניתן להתעלם מכוחו של החמאס גם בשטחי הגדה המערבית. הצלחת המהלכים והרחבתם אינה מובטחת ותחולתם והשפעתם עדיין מצומצמת. על כן, גם בחלוף למעלה משנה לזעזועי אנאפוליס, נותרו בעינם סימני שאלה וספקות משמעותיים הנוגעים לזירה הפנים-פלסטינית, באשר לאפשרות המעשית לקדם את התהליך המדיני באופן קונקרטי ולמידת הרלוונטיות של נוסחאות מדיניות מוכרות. על כן, **שאלות מרכזיות שנשאלו לאחר וועידת אנאפוליס בכנס הרצליה 2008, נותרו תקפות ולפי שעה ללא מענה: מהי מידת הרלוונטיות של הסדר עם הרשות הפלסטינית, לאור הפיצול הפנים-פלסטיני ושלטת חמאס בעזה? האם ביכולתו של יושב-הראש עבאס "לספק את החסורה"?**

המהלכים החשובים בזירה הפלסטינית בשנה האחרונה הם יצירת תשתיות אזרחיות וממשליות ברמה הנפתית/עירונית לרווחת התושבים הפלסטינים ועידוד פעילות כלכלית-עסקית בשטחי יהודה ושומרון.

הזירה הצפונית: הערכת האסטרטגיה הסורית



מימין לשמאל: ד"ר ישראל אלעד-אלטמן, עמית מחקר בכיר, המכון למדיניות ואסטרטגיה, הבינתחומי הרצליה | אלוף (מיל) יעקב עמידור, סגן נשיא מכון לנדר | ד"ר דן שיפטן, סגן ראש המרכז ללימודי ביטחון לאומי, אוניברסיטת חיפה | אלוף (מיל) עמוס גלעד, ראש האגף הביטחוני-מדיני, משרד הביטחון

בכנס הרצליה נשמעו שתי הערכות שונות ביחס לאסטרטגיה של המשטר הסורי. הגישה האחת גורסת כי זהות המשטר בדמשק היא רדיקאלית וכי סוריה לא תתנתק מן הציר הרדיקאלי. נטען כי בדומה למשטרים אחרים בעולם הערבי, נאלץ המשטר הסורי לספק את דרישת האליטה האינטלקטואלית המחזיקה בעמדות קיצוניות ועל כן נוקט מדיניות רדיקאלית. גישה זאת מתארת את רוב המשטרים בעולם הערבי כנתונים לחסדיהן של האליטות, המחזיקות בתפיסות עולם רדיקאליות במיוחד, אשר תפיסת המציאות שלהן מנותקת ממאזן הכוח האמיתי ואשר שופטות את מנהיגיהן בחומרה רבה. נטען כי המסקנה הנובעת מניתוח זה היא שקלושים הסיכויים שסוריה תתנתק מן הציר הרדיקאלי, וכי היא מביטה בסיפוק על היחלשותה של ארצות-הברית, על מבוכתה של ישראל ועל התגרענותה של איראן. גישה זאת שמה דגש על הניתוח האזורי כנקודת ייחוס להערכת כוונותיה של סוריה.

הגישה השנייה גורסת כי הרדיקאליות הסורית אינה זהות, אלא כלי מדיניות להשגת היעד של הבטחת יציבות המשטר. נטען כי המרכיב המכריע בשאלת זהותו של המשטר בדמשק היא היותו משטר של בני המיעוט העלאווי בסוריה, והיעד המרכזי שלו הוא שרידותו. המדיניות הרדיקאלית של סוריה, היא, אם כן, כלי לשימור שרידות המשטר בדרך הטובה ביותר. נטען כי במקרה שתוצג דרך חלופית אחרת ישקול המשטר הסורי אופציות אחרות. גישה זאת שמה דגש על הניתוח הפנים-סורי, ובעיקר על שאלת יציבות המשטר כנקודת הייחוס להערכת כוונותיה של סוריה.

האיום הנשקף מסוריה התפתח גם הוא בשנים האחרונות, עד כדי הבשלתו לאיום רב-מערתי משולב: סוגים שונים של יעדים ומספר סוגים של מערכות נשק, קונבנציונאליות ובלתי-קונבנציונאליות. סוריה יכולה להוות

איום צבאי על כוחות הקרקע והאוויר של צה"ל, לצד איום רחב היקף על העורף. בהערכה כוללת ניתן לומר שעלה משקלו של האיום הסורי על העורף האזרחי והצבאי של ישראל, לאור תוצאות ההתמודדות הראשונה של ישראל עם ירי רקטות מאסיבי על העורף במלחמת לבנון השנייה בקיץ 2006. נטען כי סוריה יכולה להפעיל בתוך כמה שעות אותה יכולת שיגור שחזבאללה הצליח להפעיל במהלך חודש ימים. ספק אם בידי ישראל יש כיום מענה הולם לנטרול האיום הרקטי הסורי, כפי שאין לה מענה מבצעי מתאים לירי קסאם וקטיושות. הדבר משליך על תכנון המערכה ואולי על תפיסת המלחמה של ישראל בעימות עתידי עם סוריה, אם חלילה יקרה. שכן, השאיפה להשמיד במהירות את היכולת האסטרטגית של היריב כדי להשיג ניצחון מהיר, מאותגרת על-ידי יכולתו להסב נזק מתמשך לעורף האזרחי והצבאי של ישראל. נטען כי נוסף להתחמשותה באמצעים קונבנציונאליים, ניסתה סוריה בשנים האחרונות לעלות גם על נתיב ההתחמשות הגרעינית וזו עדות להתעצמותו של האתגר הסורי.

בהערכה כוללת ניתן לומר שעלה משקלו של האיום הסורי על העורף האזרחי והצבאי של ישראל, לאור תוצאות ההתמודדות הראשונה של ישראל עם ירי רקטות מאסיבי על העורף במלחמת לבנון השנייה בקיץ 2006.





ההתמודדות הביטחונית והמדינית של ישראל בזירה הגלובאלית ובמרחב האזורי

הצורך בעדכון דוקטרינת הביטחון של ישראל

אפשר להבחין בתהליכי שינוי עמוקים בכל הקשור לסביבתה האסטרטגית של ישראל ולאיומים הנשקפת לה. חלקם של שינויים אלה כבר בא לידי ביטוי מעשי. לצד החיכוכים הקונבנציונאליים קיים חשש מפני מעבר למאבק על-קונבנציונאלי גרעיני לצד שימוש מוגבר בטרור. שינויים אלה מחייבים עדכון דחוף של תפיסת הביטחון הישראלית, והאצת פרויקטים בתחום ההתגוננות.

לפני מספר שנים הוגשו מסקנותיה של הוועדה לגיבוש תפיסת הביטחון של ישראל (וועדת מרידור). מסקנות אלה נדונו אז בוועדת השרים לענייני ביטחון לאומי ("הקבינט"), אך טרם הוחלט אם לאמץ או לדחות. המסקנה המרכזית היא הצורך בהוספת נדבך מרכזי ל"שלוש הרגליים" המסורתיות של תפיסת הביטחון הישראלית. נוסף על הרתעה, התרעה והכרעה יש להוסיף את ההתגוננות כמרכיב יסודי בדוקטרינת הביטחון. ואולם, בעוד ישראל מתמהמהת בהכרעה בשאלות ההתגוננות, האיומים האזוריים הולכים ומחריפים. ישראל כבר נאלצה להתמודד עם איום ישיר ורחב היקף על העורף במהלך מלחמת לבנון, ועם האיום מרצועת עזה בהיקף מצומצם יותר. מסוריה נשקפים גם איומים רקטיים וטילים חמורים יותר.

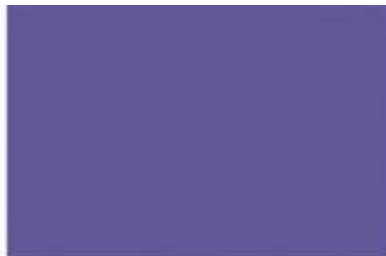
נוסף על הרתעה, התרעה והכרעה יש להוסיף את ההתגוננות כמרכיב יסודי בדוקטרינת הביטחון.

ישראל אינה פועלת בקצב ובעוצמה המתחייבים מהתפתחויות אלה כדי לשמר את עליונותה ואת יתרונה האיכותי, ולמנוע את שינוי מאזן הכוחות לרעתה. למרות השיפור במוכנות צה"ל ובביצועיו ביחס למלחמת לבנון השנייה, אין לישראל מענה הולם לאיום החמור על העורף הנשקף מהרקטות ארוכות הטווח שבידי סוריה והחזבאללה אשר בעתיד עלולים להגיע לחמאס בעזה.



מימין לשמאל: עו"ד דן מרידור, לשעבר שר האוצר ושר המשפטים | חר"כ חני הנגבי, יו"ר ועדת החוץ והביטחון של הכנסת | תא"ל (מיל.) ד"ר אפרים סנה, לשעבר סגן שר הביטחון | פרופ' עוזי ארד, ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה, הבינתחומי הרצליה; יו"ר כנס הרצליה

מימין לשמאל: ד"ר אבי ביצור, מנכ"ל המשרד לענייני גמלאים; מומחה להגנת העורף, אוניברסיטת בר-אילן | אלוף (מיל.) מתן וילנאי, סגן שר הביטחון | תא"ל (מיל.) יאיר דורי, לשעבר ראש מערך הנ"מ | אלוף (מיל.) הרצל בדינגר, יו"ר עמותת עיט; לשעבר מפקד חיל האוויר | מר עוזי רובין, מנכ"ל רובינקון | ד"ר מקס זינגר, עמית מחקר בכיר, מרכז בס"א למחקרים אסטרטגיים, אוניברסיטת בר-אילן | מייקל ד. בראון, לשעבר תת המזכיר לביטחון פנים למשא מוכנות והתאוששות מאסון, ארה"ב



מבחינת מאזן הכוחות באזור ומעבר לו, נראה כי מחנה המדינות הרדיקליות מגלה נחישות רבה יותר מאשר מחנה המדינות הדמוקרטיות העולמי, עמן נמנית ישראל. המחנה הדמוקרטי כבר השלים עם נוכחות חזבאללה בלבנון, עם השתלטות חמאס על רצועת עזה ויש הסבורים כי המערב גם נכון להשלים עם ההשתלטות הזוחלת של איראן על עיראק. במקביל, ארסנל הנשק המצוי בידי המדינות הרדיקליות הולך וגדל. **רוסיה קונה מחדש את מעמדה כמעצמה בעלת השפעה במזרח התיכון באמצעות אספקת נשק איכותי לאיראן ולסוריה, אשר חלקו זולג אף לחזבאללה.** גם ארצות-הברית מוכרת מערכות נשק מתוחכמות למצרים ומציידת היטב את חיל האוויר הסעודי. מנגד, נשמעה הערכת משרד החוץ הישראלי כי בעת האחרונה התחזק מחנה המדינות המתונות באזור על חשבון המחנה הרדיקלי.

ברטרופסקטיבה של כעשור, ניתן לקבוע כי ישראל מצויה ב"גרעון הרתעתי" מצטבר. אויבי ישראל לא היססו לתקוף אותה, תוך שהם מאתגרים את הבטחותיה לפעולת תגמול חריפה. ישראל, לעומת זאת, לא מימשה את איומי ההרתעה עד למלחמת לבנון השנייה שבמהלכה הופתע האויב מתגובתה החזקה של ישראל. יש המוצאים חיזוק לתפיסה זאת בדבריו של מזכ"ל חזבאללה נצראללה, אשר אמר כי לו היה יודע שכך תגיב ישראל, לא היה יוזם מלכתחילה את מבצע חטיפת החיילים. ישראל צריכה להעריך מחדש את גישתה לבעיית הגרעון ההרתעתי המצטבר. תגובה דיס-פרופורציונאלית עשויה לשקם את הדימוי ואת היציבה (posture) ההרתעתיים של ישראל, אך יש לקחת בחשבון את ההשלכות המדיניות והאסטרטגיות הרחבות יותר של מהלך מעין זה.

ברטרופסקטיבה של כעשור, ניתן לקבוע כי ישראל מצויה ב"גרעון הרתעתי" מצטבר. אויבי ישראל לא היססו לתקוף אותה, תוך שהם מאתגרים את הבטחותיה לפעולת תגמול חריפה.

ישראל חייבת לוודא שגם במקרה של מתקפת טילים רחבת-היקף באמצעים קונבנציונליים או בלתי קונבנציונליים, נשמר כושר הישרדותה של האוכלוסייה וכושר המשילות של מוסדות המדינה, במידה המאפשרת שיקום מהיר.

המשך פיתוח התוכנית הגרעינית האיראנית וחיזוק השפעתה באמצעות שליחיה מצפונה של ישראל ומדרומה, מחריף את אילוצי הביטחון השוטף ואת האיומים המתפתחים. איומים אלה מחזקים את המסקנה כי אין עוד הפרדה בין חזית לעורף. מגמה זאת, שהסתמנה לראשונה במלחמת המפרץ (1991) עם ירי טילי סקאד על ישראל, נמשכה בגלי הטרור הפלסטיני של האינתיפאדה השנייה ובירי הרקטות המאסיבי במלחמת לבנון השנייה. **איום הרקטות והטילים גובר, היות שיריביה של ישראל בזירה זיהו איום זה כנקודת תורפה והם פועלים לנצל את הצלחתם ככל יכולתם כל עוד ישראל אינה מצטיידת בפתרון נגדי אפקטיבי.** ישראל נדרשת לרדת לעומקן של השלכות האיום על העורף הצבאי והאזרחי כאחד. פעולות הממשלה שנעשו עד כה לשיפור התיאום בין הגופים הפועלים בעורף הן צעד חשוב בכיוון הנכון, אבל הפערים הקיימים בתחום זה עודם קריטיים. **ישראל חייבת לוודא שגם במקרה של מתקפת טילים רחבת-היקף באמצעים קונבנציונליים או בלתי קונבנציונליים, נשמר כושר הישרדותה של האוכלוסייה וכושר המשילות של מוסדות המדינה, במידה המאפשרת שיקום מהיר.** עליית משקלו של איום הטילים על ישראל מחייבת הערכה מחודשת של המענה הקיים לאיום זה, ויש המציעים להצטייד כבר עתה במערכות הגנה נוספות על אלה הקיימות ואלה הנמצאות בפיתוח.

לצעדים שנקטה הממשלה, בהם הקמת רשות החירום הלאומית במשרד הביטחון והפעלת מרכזי החוסן בדרום הארץ, חשיבות בשיפור השירות לאזרח, בחיזוק כושר העמידה של הציבור ובהגברת האמון במוסדות המדינה. מרכזי החוסן שהוקמו בשדרות ובישובי עוטף עזה מספקים שירות חיוני לאוכלוסייה הנתונה במשבר ביטחוני מתמשך. התרומה החיובית שהושגה מפעילות מרכזי החוסן היא העדות הטובה ביותר לנחיצות השיפור במערכים ממשלתיים אלה, ויש להאיץ את פעולות התיאום והשיפור למוכנות העורף. למרכזי החוסן השפעה חיובית על האזרח המקבל שירותים, והם תורמים גם לחיזוק תחושת המשילות והיציבות, תוך צמצום כניסה לא מתואמת של גורמי חוץ שאינם בהכרח עונים על הצרכים האמיתיים ומוסיפים לבלבול הקיים. בנוסף, טוב תעשה הממשלה אם תשכיל לפעול בדרך של שיתוף פעולה בין רשויות הממשלה למגזר השלישי. הניסיון בתחום זה אשר הצטבר במהלך מבצע "עופרת יצוקה" יכול לתרום לפיתוח יכולת תגובה טובה יותר למקרה של התממשות איומים עתידיים. נראה כי דרושה עוד עבודה רבה בתחום זה, כולל הקצאת המשאבים המתאימים. מסקנה עיקרית מהניסיון שהצטבר עד כה ולאור האיומים הקיימים היא כי **ההיבט ההתנהגותי-חברתי הוא מרכיב מהותי ביכולת העמידה של העורף ובחוסן הלאומי. על כן, יש לשקוד על ביצור חוסנו של העורף אל מול תרחישי האיום האפשריים.**

השפעות אזוריות על יחסי ישראל עם שחקני מפתח בזירה הגלובלית

שנת 2009 היא שנה של חילופי ממשל בישראל ובקרב שותפותיה הקרובות בעולם. מעבר לכניסתו של ממשל חדש בארצות-הברית, במהלך 2009 תתקיימה בחירות לאומיות בגרמניה, בחירות לפרלמנט האירופי ותורכיה נציבות אירופית חדשה.

מטבעם, חילופי ממשל מלווים בתקופת הסתגלות הדדית ובחוסר ודאות, בהליכי הערכת מדיניות ובשינויי מדיניות. לא ניתן להפריז בחשיבותה האסטרטגית של מדיניות ארצות-הברית לביטחונה הלאומי של ישראל בשורה של סוגיות מפתח, בעיקר בכל הקשור לאיום הגרעיני האיראני, לתהליך המדיני האזורי ולמערכת יחסי החוץ של ישראל עם שחקני המפתח האחרים בזירה הגלובלית.

אף על פי שמוקדם להעריך את היקף השינויים במדיניות ארצות-הברית ואת השלכותיהם, נראה כי השנה הקרובה תעמוד בסימן הניסיונות של ארצות-הברית, של אירופה ושל ישראל להעריך ולתאם מחדש את מדיניותן האזורית ביחס לתהליך המדיני וביחס לאיום הגרעיני האיראני. על כל פנים, נראה כי **משקלו של התהליך המדיני בין ישראל-פלסטינים יתפוס מקום מרכזי יותר מבעבר ביחסי ארצות-הברית וישראל**. כבר היום סוגיה זו דומיננטית ביחסי אירופה-ישראל, אולי יותר על המידה. יחד עם זאת, ההתפתחות המרשימה בשנה האחרונה ביחסי ישראל עם ברית נאט"ו, המאגדת את ארצות-הברית וקנדה עם רוב מדינות אירופה, מעידה על המשך מגמת הידוק הקשרים האסטרטגיים בין ישראל לבין מדינות צפון אמריקה ואירופה, ועל הבנה מעמיקה שישראל והקהילה האטלנטית ניצבות בפני איומים משותפים.

יחסי ארצות-הברית-ישראל

למרות שמוקדם להעריך באופן חד-משמעי את השינוי באסטרטגיה האמריקנית האזורית, נראה שאפשר להצביע על שתי מגמות מדיניות משמעותיות. ראשית, הממשל החדש מעדיף את אסטרטגיית ההיברות (engagement) במגעיו במזרח התיכון לשם יצירת שינוי בהתנהגותם של שחקנים מרכזיים, דוגמת איראן. במסגרת זו נראה כי ממשל אובמה ינסה להושיט יד לציבור המוסלמי במגמה לצמצם את העוינות של ציבור זה לארצות-הברית. שנית, עוד במהלך מסע הבחירות לנשיאות, הכריז אובמה על כוונתו להביא לנסיגה "אחרת" מעיראק, אך גם להגביר את מעורבותה הצבאית באפגניסטן, על מנת לייצר הכרעה מול הטליבאן ומול גורמי אל-קאעדה. צירוף שתי מגמות אלה מלמד כי למרות היחלשותה של ארצות-הברית בעקבות המשבר הכלכלי, יטעו השחקנים האזוריים אם יראו את אסטרטגיית ההיברות כחולשה אמריקנית. טעות מעין זו של עיוות תפיסה, עלולה לגרום לטעויות אסטרטגיות של שחקנים אזוריים, ולכך עלולה להיות השפעה ישירה על ביטחונה הלאומי של ישראל ועל מערכת היחסים בין ארצות-הברית לישראל.

מחויבותה הבסיסית והעמוקה של ארצות-הברית לביטחונה של ישראל תישמר. ואולם, השינוי במדיניות האזורית בעידן אובמה יכלול גם שינוי במדיניות האמריקנית כלפי הסכסוך הישראלי-פלסטיני. צפוי כי ממשל אובמה יפעיל לחץ על ישראל על מנת להשיג התקדמות מדינית. מינויו של הסנטור לשעבר מיטצ'ל כשליח הממשל למזרח-התיכון – אחד המהלכים הראשונים של ממשל אובמה – מצביע על כוונת הממשל לפעול באופן נמרץ לקידום התהליך המדיני בין ישראל לפלסטינים. יותר מכך, עמדותיו של סנטור מיטצ'ל שהוצגו בדוח שהגיש ב-2001, שבו ביקר את המדיניות ההתיישבותית של ממשלת ישראל, מהוות אף הן קריאת כיוון של הממשל החדש.

מחויבותה הבסיסית והעמוקה של ארצות-הברית לביטחונה של ישראל תישמר. ואולם, השינוי במדיניות האזורית בעידן אובמה יכלול גם שינוי במדיניות האמריקנית כלפי הסכסוך הישראלי-פלסטיני. צפוי כי ממשל אובמה יפעיל לחץ על ישראל על מנת להשיג התקדמות מדינית. מינויו של הסנטור לשעבר מיטצ'ל כשליח הממשל למזרח-התיכון – אחד המהלכים הראשונים של ממשל אובמה – מצביע על כוונת הממשל לפעול באופן נמרץ לקידום התהליך המדיני בין ישראל לפלסטינים. יותר מכך, עמדותיו של סנטור מיטצ'ל שהוצגו בדוח שהגיש ב-2001, שבו ביקר את המדיניות ההתיישבותית של ממשלת ישראל, מהוות אף הן קריאת כיוון של הממשל החדש.

מחויבותה הבסיסית והעמוקה של ארצות-הברית לביטחונה של ישראל תישמר. ואולם, השינוי במדיניות האזורית בעידן אובמה יכלול גם שינוי במדיניות האמריקנית כלפי הסכסוך הישראלי-פלסטיני. צפוי כי ממשל אובמה יפעיל לחץ על ישראל על מנת להשיג התקדמות מדינית. מינויו של הסנטור לשעבר מיטצ'ל כשליח הממשל למזרח-התיכון – אחד המהלכים הראשונים של ממשל אובמה – מצביע על כוונת הממשל לפעול באופן נמרץ לקידום התהליך המדיני בין ישראל לפלסטינים. יותר מכך, עמדותיו של סנטור מיטצ'ל שהוצגו בדוח שהגיש ב-2001, שבו ביקר את המדיניות ההתיישבותית של ממשלת ישראל, מהוות אף הן קריאת כיוון של הממשל החדש.

יחסי אירופה-ישראל



השגריר מיכאל ד'נטובסקי, שגריר הרפובליקה הצ'כית בישראל, מייצג את הנשיאות האירופית

בין האירופים המצדדים בהתניית הקשרים עם ישראל לבין ממשל אובמה קיים פער משמעותי. גישה אירופית, זו שאמנם אין היא נחלת הכלל אך היא דומיננטית במוסדות האיחוד האירופי, רואה את מערכת היחסים בין אירופה לישראל בעיקר דרך העדשה של הסוגיה הישראלית-פלסטינית ואינה תופסת את ישראל כנכס אסטרטגי.

בעוד שיחסי ישראל ואירופה מבוססים על קשרים היסטוריים, על קשרי מסחר ותרבות ועל אינטרסים וערכים משותפים, קיימת נטייה גוברת באירופה להתנות את פיתוח היחסים בין ישראל לאיחוד האירופי בהתקדמות בתהליך המדיני עם הפלסטינים. ישראל והאיחוד מסכימות כי יש להניח לישראל ולפלסטינים לקיים משא ומתן, וקיימת הסכמה על אי-הדברות עם חמאס. יחד עם זאת, קיימת עמדה דומיננטית למדי הדורשת להתנות את העמקת הקשרים בין ישראל לאיחוד האירופי ואת שדרוגם בהתקדמות

מדינית, או בציות ישראל לדרשות אירופאיות. התניה זו הופיעה לראשונה באופן ורבאלי אך מעורפל, בהצגת האיחוד האירופי על שדרוג הקשרים עם ישראל בקיץ 2008 ונראה כי היא תופסת אחיזה מבוססת יותר ויותר. גם פרשנים ישראלים גורסים כי לאור היקפי הסחר בין ישראל לאירופה, ישראל אינה יכולה להתעלם מן העמדה האירופית גם בסוגיות מדיניות. מנגד, נשמעת דעה הרואה בישראל מדינה הניצבת בחזית המאבק של המדינות הדמוקרטיות בטרור. עמדה זאת רואה בישראל שותפה, הזכאית לתמיכה ולגיבוי בסיסי שאינו ניתן לערעור, בלי לשלול את האפשרות למתוח ביקורת נוקבת על מדיניות הממשלה. ההתמודדות עם גישות אלה, ועם הערעור המתמשך על הלגיטימיות של קיום המדינה, היא אתגר מורכב ודחוף לישראל.

לכאורה נראה, אם כן, שעם כניסתו של ממשל אובמה נוצרת תמימות דעים בין אירופה לארצות-הברית ביחס לצורך לקדם באופן נמרץ את התהליך המדיני בין ישראל לפלסטינים, תוך הפעלת לחץ על ישראל במידת הצורך. ואולם, בין האירופים המצדדים בהתניית הקשרים עם ישראל לבין ממשל אובמה קיים פער משמעותי. גישה אירופית, זו שאמנם אין היא נחלת הכלל אך היא דומיננטית במוסדות האיחוד האירופי, רואה את מערכת היחסים בין אירופה לישראל בעיקר דרך העדשה של הסוגיה הישראלית-פלסטינית ואינה תופסת את ישראל כנכס אסטרטגי. קשה להעלות על הדעת שממשל אובמה, המחויב למערכת היחסים המיוחדת עם ישראל, שותף לגישה זו.

מימין לשמאל: תומס אופרמן, חבר הבונדסטאג הגרמני מטעם המפלגה הסוציאל-דמוקרטית וסגן יו"ר הסיעה | ד"ר ליאם פוקס, שר ההגנה בממשלת הצללים, בריטניה | תומס פוייאר, סגן שר החוץ של צ'כיה ומופקד על ענייני ביטחון, האיחוד האירופי ויחסים בילטרליים עם אירופה



יחסי נאט"ו-ישראל

נרשמת מגמה ברורה וניכרת ביותר של הידוק הקשרים ושיתוף הפעולה הצבאי בין ישראל לבין נאט"ו. ההתקדמות המעשית בתחום שיתוף הפעולה האסטרטגי בין ישראל לקהילה האירו-אטלנטית היא חשובה, משמעותית ומקיפה מגוון תחומים. ואולם, קצב התקדמותה לוקה בחסר והיא נתונה למגבלות מוסדיות. הבולטת שבמגבלות אלה היא היעדר הסכם משותף על מעמד הכוחות הצבאיים (SOFA) האמור להסדיר את חסינותם של חיילים ושל מפקדים המשתתפים בפעילות צבאית בינלאומית. הסדר מעין זה מונע הרחבה משמעותית בהיקף שיתוף הפעולה הצבאי בין ישראל לבין נאט"ו והשתתפות ישראל בפעילויות נאט"ו.

נראה כי בנאט"ו קיימת הסכמה על הצורך בחיזוק הקשרים עם ישראל ובשדרוגם. ואולם, תוכנית מעשית לשותפות מלאה של ישראל בברית הצפון-אטלנטית אינה אפשרית מבחינה מוסדית. ישראל שואפת גם היא להידוק היחסים, אך לא גיבשה עמדה פורמלית בדבר היעד הסופי ביחסיה עם הברית. במסד הישראלי קיימת רתיעה מחברות מלאה בנאט"ו בגלל חשש מפני הצרת חופש הפעולה של ישראל בעת הצורך. קיים גם חשש אירופאי מכך שכניסה של ישראל לברית תגרור את נאט"ו כולה לעימותים שמהם היא חפצה להימנע.

לישראל יש עניין בשדרוג היחסים עם נאט"ו, אך יש מספר גורמים המעכבים את מימוש מטרה זו, בהם הזיקה בין שדרוג היחסים עם ישראל לקידום יחסי הברית עם מדינות אחרות באזור, להן אין אינטרס כה מובהק בשדרוג היחסים.

למרות קשיים אלה, נוצר לאחרונה חלון הזדמנויות העשוי לאפשר הרחבה של היחסים עם נאט"ו. בשנתיים האחרונות גברה ההבנה בנאט"ו שישראל יכולה לתרום תרומה משמעותית על בסיס ניסיונה להתמודדות הברית במערכה העיקרית שלה באפגניסטן וקצב שיתוף הפעולה גבר בצורה משמעותית. מעל כל אלה עומד בחשיבותו האיום האיראני כגורם מאחד בין נאט"ו לבין ישראל. התפתחויות אלה מעניקות מסגרת לשיתוף פעולה ממשי בשטח בין ישראל לברית נאט"ו, המקבל משנה תוקף לאור תהליכי החשיבה מחדש בה נתונה כעת נאט"ו ולאור הציפייה כי הברית תעצב מחדש את התפיסה האסטרטגית שלה.

טוב תעשה ישראל אם תשכיל לנצל את חלון ההזדמנויות לקידום היחסים ולשיתוף הפעולה המבצעי עם נאט"ו אף במסגרת של שותפות אסטרטגית חדשה ומתוך זהות אינטרסים ורווח הדדי אפשרי לשני הצדדים.



רא"ל (מ.ל.) שאול מופז, סגן ראש הממשלה ושר התחבורה; מופקד על הדיאלוג האסטרטגי



מימין לשמאל: טומי שטיינר, עמית מחקר בכיר, המכון למדיניות ואסטרטגיה, הבינתחומי הרצליה; הפורום האטלנטי של ישראל | ראלף פוקס, נשיא קרן היינריך בל | כריסטיאן שמידט, מזכיר פרלמנטארי של שר ההגנה של גרמניה | רפאל ברדחי, מנהל תחום יחסים בינלאומיים, FAES, מדריד | השגריר ד"ר עודד ערן, ראש המכון למחקרי ביטחון לאומי; הפורום האטלנטי של ישראל | ד"ר ברונו טרטר, עמית מחקר בכיר, הקרן למחקר אסטרטגי (FRS)



השגריר ד"ר עודד ערן, ראש המכון למחקרי ביטחון לאומי; הפורום האטלנטי של ישראל

גישות וסוגיות בתהליך המדיני האזורי

הערוץ הישראלי-פלסטיני

במסגרת הדיון על קידום התהליך המדיני בין ישראל לפלסטינים נדונה בהרחבה הגישה המצדדת ביצירת תשתיות אזרחיות וממשליות ברמה הנפתית/עירונית לרווחת התושבים הפלסטינים ולעידוד פעילות כלכלית-עסקית. הוזכרה בעיקר ג'נין שהיא אב-טיפוס מוצלח לשינוי מקומי שהביא לשינוי ביטחוני. בדיון נטען, שעל ישראל לפעול לקידום גישה זו ולסייע להרחבתה לערים נוספות בשטחי יהודה ושומרון.

נוסף על כך, בכנס הרצליה 2009 נדונו בהרחבה גם שתי סוגיות ליבה מרכזיות שיעמדו על סדר היום של המשא-ומתן על הסדר הקבע: סוגיית ירושלים וסוגיית מעמד הפליטים היהודיים מארצות ערב.

בסוגיית ירושלים נטען כי המאבק על הריבונות בעיר אינו מתנהל רק בחדרי המשא ומתן, אלא בעיקר בניסיון לקבוע עובדות בשטח. הדוגמא הבולטת ביותר בעניין זה היא המאבק על הריבונות בהר הבית. חפירות הוואקף בהר הבית חותרות בצורה מכוונת לשינוי הסטטוס-קוו במקום הנחשב ללב ליבו של הסכסוך. בשנים האחרונות נוספו לכיפת הסלע ולמסגד אל-אקצא שני מסגדים במעבה האדמה: המסגד שהוקם בתוך המבנה הקדום של אורות שלמה, ומסגד נוסף שהוקם מתחת למסגד אל-אקצא, הנקרא אל-אקצא אל-קדימה. מתלווה לכך מאמץ אידיאולוגי-תעמולתי הטוען כי ליהודים מעולם לא היה בית מקדש על הר הבית, ומכאן ניסיון לבסס את הטענה לפיו אין ליהודים כל בסיס היסטורי ודתית לקביעת הריבונות על הר הבית ולערער את הלגיטימיות של האחיזה היהודית בארץ. רעיון הכחשת בית המקדש נקלט היטב בחוגים שונים במערב, ואף בקרב חוגים אינטלקטואליים מסוימים, אם כי רוב רובו של העולם הנוצרי דוחה רעיונות אלה מכל וכל, היות ויש בהם ערעור גם על יסודות האמונה הנוצרית.

הוותיקן צופה במאבק הישראלי-פלסטיני על ירושלים במידה רבה של דאגה. במרוצת השנים הביא הסכסוך לצמצום הקהילה הנוצרית בארץ הקודש. בעקבות ההגירה המסיבית מונה היום הקהילה הנוצרית בישראל כשני אחוזים בלבד מהאוכלוסייה. בירושלים חיים היום כ-12,600 נוצרים בלבד. עמדת הוותיקן היא כי לא ניתן לשמור לאורך זמן על זהות המקומות הקדושים לנצרות, בלי לשמור על האוכלוסייה הנוצרית ועל זכותה להביע את עצמה ואת מסורתה.

העמדה המסורתית של הכס הקדוש היא כי לירושלים שמור מעמד של "קורפוס ספרטום" עיר מיוחדת, המקודשת לשלוש הדתות, אשר מיועדת לשליטה בינלאומית כפי שנקבע בהחלטה 181 של האו"ם. לצד עמדה מסורתית זאת, קיימת עמדה נוספת הקשובה לשלטונות המקומיים בירושלים, והדוגלת בהתערבות בינלאומית מסוימת אך בלתי מוגדרת. המטרה המשותפת לשתי העמדות היא יצירת מצב שיעניק חופש פולחן ודת, אשר יגן על האינטרסים המיוחדים, ישמור עליהם ויבטיח סדר וביטחון דתי בירושלים.

אל מול הניסיון הפלסטיני הבוטא לקבוע עובדות בהר הבית, מתנהל שיח משפטי מורכב, אקדמי בחלקו, על מהות הריבונות ועל מציאת דרכים יצירתיות להחיל את מושג הריבונות על ירושלים. עמדתה המסורתית של ישראל היא כי ירושלים צריכה להיות מאוחדת תחת ריבונות ישראל. מנגד, העמדה הפלסטינית הרשמית מכירה בירושלים כבירתה של מדינת ישראל, אך טוענת לריבונות פלסטינית במזרח של העיר כבירתה של המדינה הפלסטינית העתידית לקום.

ההתפתחויות בכלכלה ובמשפט הבינלאומי בשנים האחרונות הרחיבו מאוד את מושג הריבונות ויצרו שורת הגדרות ביניים המפרקות את הריבונות לרכיביה. הטווח כולל, בין היתר, מושגים כגון: ריבונות ביניים, ריבונות נרכשת, ריבונות ארעית וריבונות מותנית. המאבק הפלסטיני העכשווי בירושלים מבוסס על הניסיונות לחזק בפועל את הריבונות הפלסטינית בעיר בשורת צעדים, כגון פעילותם של משרדי הרשות ושל ארגונים פלסטיניים בירושלים, וכן ניסיון לנכס את הר הבית באמצעות חפירות ובניית מסגדים במעבה האדמה. במעשים אלה ניתן לראות משום ניסיון לקבוע סממנים של ריבונות פלסטינית דה-פקטו. נטען כי זהו מאבק לריבונות נרכשת האמורה לחזק את מעמדו של הצד הפלסטיני ולקבוע עובדות בשטח טרם המשא ומתן על שאלת המעמד הסופי של ירושלים בהסדר קבע עתידי.

לכן, יש הטוענים שעל ישראל למנוע או להצר את המהלכים החד-צדדיים של הפלסטינים בירושלים ולבחון מודלים חדשניים ויצירתיים לריבונות. בחינה מעין זו גם יכולה להשפיע לא רק על השגת פתרון מוסכם בשאלת ירושלים, אלא גם על גיבוש פתרון יצירתי למעמד הריבוני העתידי של ישות פלסטינית במסגרת "שתי המדינות".



חנא סניורה, מנכ"ל משותף, מרכז ישראל-פלסטיני למחקר ולמידע (IPCRI); חבר המועצה הלאומית הפלסטינית

מימין לשמאל: ד"ר אבי ביצור, מנכ"ל המשרד לענייני גמלאים; מומחה להגנת העורף,



בדיון על **סוגיית הפליטים היהודים ממדינות ערב** נטען כי ממשלת ישראל אמנם קידמה במעט את הצבת הנושא על סדר היום המדיני, אך כי עדיין נדרש לחדד את המסר בנושא זה למען הצדק ההיסטורי, וכדי להעניק את המשקל הראוי לסוגיה זאת במהלכים המדיניים בעתיד.

הרקע ההיסטורי של הבעיה רלוונטי לכל משא ומתן עתידי על הסדר קבע בין ישראל לפלסטינים ובין ישראל למדינות ערב. שכן, בעוד בעיית הפליטים הפלסטינים מוכרת היטב וזוכה לאהדה גדולה ברחבי העולם, אין מודעות זהה לבעיית הפליטים היהודים יוצאי מדינות ערב. יהודים אלה, אשר נאלצו לעזוב את ארצות ערב בעקבות החלטת החלוקה ב-1947 והקמת מדינת ישראל ב-1948, הם צאצאי קהילות יהודיות עתיקות. בשנים אלה הפך המזרח התיכון לאזור מוכה פליטות. על-פי האומדנים, כ-762,000 ערבים מתחומי ישראל המנדטורית הפכו פליטים, ושוכנו במחנות במדינות ערב. במקביל, מאז 1948, נעקרו כ-860,000 יהודים מארצות מוצאם בעולם הערבי, ומרבית רכושם הופקע ללא פיצוי. חלקם הגיע לישראל, וחלקם עבר לאירופה או לארצות-הברית.

ההגדרות הבינלאומיות למונח "פליט" חלות גם על הפליטים היהודים שאולצו לעזוב את ארצות ערב (ראה למשל: אמנת האו"ם, 1951). יתרה מזאת, ב-1957 וב-1967 קבע הנציב העליון של האו"ם לפליטים כי היהודים שברחו ממדינות ערב הם פליטים תחת מנדט הנציב. החלטת מועצת הביטחון של האו"ם 242 (1967) קובעת כי הסכם שלום במזרח התיכון צריך שילול את בעיית הפליטים, ולא רק את בעייתם של הפליטים הפלסטיניים.

הצעדים שנקטו ממשלות ישראל בנושא לאורך שנים מתוארים בפי המבקרים כחלקיים וכבלתי מספקים. איסוף המידע והמסמכים בוצע על-ידי משרד המשפטים הישראלי, ואף הוקמו וועדות שרים לנושא. אך הגורמים המטפלים בסוגיה זאת באופן מסור ואינטנסיבי מצויים דווקא בארצות-הברית ובאירופה. שתדלנותם היא שהביאה לקבלת החלטה היסטורית בבית הנבחרים של ארצות-הברית (החלטה 185, אפריל 2008) המכירה בזכויותיהן של שתי אוכלוסיות הפליטים במזרח התיכון. לפיכך, מוצע לישראל:

- לאמץ וליישם בפועל את העיקרון שכבר נקבע בהחלטת ממשלה, לפיו בכל משא ומתן עתידי, דו-צדדי או רב-צדדי, תהיה סימטריה בהתייחסות לפליטים היהודים ולפליטים הפלסטיניים;
- לפעול למען הכרה בבעיית הפליטים והפיצויים כנושא לאומי;
- לפתח ותכנן לימוד בנושא ולכלול אותו בחומר הלימוד בבתי הספר בישראל.

בעוד בעיית הפליטים הפלסטינים מוכרת היטב וזוכה לאהדה גדולה ברחבי העולם, אין מודעות זהה לבעיית הפליטים היהודים.



מימין לשמאל: ד"ר שביט מטיאס, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה לעניינים בינלאומיים | סר רונאלד כהן, יו"ר פורטלנד קפיטל ופורטלנד טרסט | ד"ר רוברט דנין, ראש משלחת נציגות הקונגרס בארץ | אלוף (מיל.) דני חטשילד, נשיא המועצה לשלום ולביטחון | השגרירה אירית בן-אבא, סמנכ"ל לעניינים כלכליים, משרד החוץ | סר רונאלד כהן

הערץ הישראלי-סורי

בשנה הקרובה תידרש ישראל, ככל הנראה כבר במהלך החודשים הראשונים לכהונת הממשלה החדשה, להכריע בשאלת המגעים עם סוריה ובנתיב המדיני שאליו תפנה. המשותף לחלופות השונות הוא הצורך להעריך את סיכויי ההיתכנות להסדר עם סוריה, את יתרונותיו ואת חסרונותיו, ולמול אלה להעריך את המשמעויות הנגזרות מהחלטה שלא להמשיך במגעים עם סוריה.

ההנחה המקובלת היא כי עד לפני כמה שנים היה הסכם שלום עם סוריה על פניו, פשוט יחסית ובר-השגה בהיותו ממוקד בסוגיות טריטוריאליים וביטחוניות. זאת, בניגוד להשגת הסדר קבע עם הפלסטינים, אשר נראה גם היום כמלאכה מסובכת ועתירת קשיים. ואולם, כיום, בנוסף לשאלות המוכרות במישור הביטחוני בעניינים כגון גבולות, מים ונורמליזציה, **עלה משקלן של שאלות אזרחיות רחבות יותר כמרכיב קריטי בהערכת סיכויי ההסדר עם סוריה**, יציבותו וכדאיותו. שאלות אלה נוגעות למארג הכוחות הפוליטיים והצבאיים במזרח התיכון, להשפעת כוחות אלה על מעטפת האיומים הביטחוניים על ישראל, ולסיכויי ההתמודדות שלה עמם.

ניתוח מכלול הגישות והעמדות המקובלות מלמד על **ציפייה ישראלית גבוהה לרווח אזרחי מהסדר מדיני עם סוריה**. כך למשל, יש הגורסים כי הסדר עם סוריה יפחית מעוצמת הסכסוך בין ישראל לפלסטינים. יש הסוברים כי הסדר עם סוריה ישיפע על מעמדם של איראן ושל חזבאללה.

ניתן לזהות שלוש הערכות בנושא כדאיות הסדר מדיני בין ישראל לסוריה בהקשר האזרחי:

- גישה ראשונה מייחסת להסדר עם סוריה משקל רב ומשמעויות אזרחיות רחבות. לפי גישה זו הסכם שלום עם סוריה ינתק אותה מן הציר הרדיקאלי, יפגע בהתפשטותה של ההשפעה האיראנית במזרח התיכון ויתרום לבידודה של טהרן. להסכם תהיה השפעה חיובית על המשא ומתן בין ישראל לפלסטינים, והוא יגדיל את הסיכוי להגיע להסדר קבע יציב בדירה זאת.
- גישה שנייה, שהיא גישה ביניים, מייחסת להסדר עם סוריה משמעויות אזרחיות צנועות יותר. המצדדים בגישה זו טוענים כי הסכם עם סוריה יתקע טריז בינה לבין הציר הרדיקאלי, גם אם לא יבטל את קשריה עם איראן באופן מוחלט, יקהה את עוצמת האיומים האזרחיים על ישראל ויחליש אותם, אך לא יבטלם כליל.

- גישה שלישית, שהיא גישה שוללת, מייחסת להסדר עם סוריה משמעויות אזרחיות שוליות ואף שליליות. לפי גישה זו הסכם עם סוריה לא ינתק מאיראן ומקשריה עם ארגוני הטרור, והתקדמות בערוץ הסורי על חשבון הערוץ הפלסטיני עלולה להביא להתלקחות אלימה בדירה הפלסטינית, אף עד כדי פרוץ "אינתיפאדה שלישית".

ניתוח מערך הכוחות האזרחי, ובמיוחד ניתוח המערכת הצפונית, מטיל ספק באשר ליכולתו של הסכם עם סוריה לפגוע בכוחו של חזבאללה, לאחר הנסיגה הסורית מלבנון בשנת 2005 ועליית משקלה של הדיקטטורה האיראנית בארגון. מנגד, נטען כי הסדר עם סוריה צריך להיחתם תחת המסגרת של "היחזמה הערבית", הכרתן של מדינות הליגה הערבית בישראל וכינון יחסי שלום עמה.

גישה אחרת מציעה לבחון את השלכות ההסדרה ואי-ההסדרה בראייה ארוכת טווח: נטען כי היעדרו של תהליך מדיני או כישלון של תהליך כזה, יציב את ישראל ואת סוריה במסלול התנגשות. כך, במקרה של התלקחות מלחמתית, תגובה חריפה של ישראל עלולה למוטט את המשטר הנוכחי בסוריה, ולתרום לעלייתם של כוחות קיצוניים עוד יותר אשר יחריפו את האיום על ביטחונה של ישראל ועל יציבותה.

לגיטימיות ישראל תחת התקפה

ישראל נמצאת תחת מתקפה גוברת המערערת על עצם הלגיטימיות של קיומה. מקורם של גלי המתקפה הנוכחיים הוא באירועי "עופרת יצוקה", אך נראה כי הם משקפים רגשות אנטי-ישראליים עזים ועמוקים הרבה יותר, במיוחד במדינות אירופאיות, והבולטת שבהן בהקשר זה היא בריטניה. קולות דומים נשמעים גם מארצות-הברית, אף אם בגוון מעט שונה ובמינונים נמוכים יותר. ישראל נדרשת להגיב למתקפות אלה ולהלחם על הלגיטימיות של עצם קיומה בזירת מאבק רב-ממדית, מורכבת וסבוכה יותר מאשר בעבר. המרחב בו מתנהל השיח הפוליטי השתנה, ולצד הזירות המסורתיות הוא כולל זירות חדשות, משוכללות ודינאמיות יותר. זירת המאבק כוללת את הקמפוסים האקדמיים, הרחוב, הטלוויזיה, הרדיו, העיתונות המודפסת, המדיה החדשה והרשתות החברתיות באינטרנט. ישראל נדרשת להתמודד בדחיפות עם הבעיה וניכר כי **הכלים בהם משתמשת הממשלה והמשאבים המוקצים לנושא אינם מספקים.**

ישראל נדרשת להגיב למתקפות אלה ולהלחם על הלגיטימיות של עצם קיומה בזירת מאבק רב-ממדית, מורכבת וסבוכה יותר מאשר בעבר. המרחב בו מתנהל השיח הפוליטי השתנה, ולצד הזירות המסורתיות הוא כולל זירות חדשות, משוכללות ודינאמיות יותר. זירת המאבק כוללת את הקמפוסים האקדמיים, הרחוב, הטלוויזיה, הרדיו, העיתונות המודפסת, המדיה החדשה והרשתות החברתיות באינטרנט. ישראל נדרשת להתמודד בדחיפות עם הבעיה וניכר כי הכלים בהם משתמשת הממשלה והמשאבים המוקצים לנושא אינם מספקים.

מבצע "עופרת יצוקה" והאירועים שבעקבותיו הביאו את המתקפה הציבורית על ישראל לשיאים חדשים. הפגנות ההמונים בעולם, במיוחד באירופה ובצפון אמריקה, ביטאו את מה שמסתמן כנטייה אנטי-ישראלית עמוקה שהכנה שורשים איננים בחוגי האינטלקטואלים, בחלקים מהאקדמיה, בחוגי האמנות והעיתונות. ניתן לזהות **חיבור מטרדי בין רטוריקה אסלאמית קיצונית, לאו דווקא פלסטינית, אלמנטים של שמאל רדיקאלי** אנרכיסטי/קומוניסטי עם ניחוחות מהפכניים. בנוסף, יש המזהים חיבור בין הגל האנטי-ישראלי עם אלמנטים ימניים קיצוניים ברחבי אירופה ומחוצה לה, שם חלה התעוררות של רגשות אנטי-ישימיים.

ניתן לזהות כמה מאפיינים בולטים ברטוריקה האנטי-ישראלית, והמשותף לכולם הוא המאמץ לשמוט את בסיס הלגיטימיות של מדינת ישראל. באופן עקיף נעשה מאמץ להציג את ישראל

כמדינה גזענית, "מדינת אפרטהייד", המפרה את זכויותיהם של הפלסטינים ובכלל זה הערבים אזרחי ישראל וגוזלת את אדמותיהם באכזריות. מאפיין בולט נוגע לנסיבות היוסדה של המדינה, ובא לידי ביטוי בטענה כי הגירת היהודים מאירופה לישראל היא מעשה קולוניאליסטי, תוך התעלמות מהשואה ומההיסטוריה רצופת רדיפות היהודים בעולם. המסקנה הנובעת מגישה זו היא כי הולדתה של ישראל בחטא, קיומה בחטא, כי כל מעשיה הם פשע נגד האנושות וכי היא המקור לאלומות בעולם. תפיסות אלה יוצרות דה-לגיטימציה לישראל, שוללות את עקרון "שתי מדינות לשני עמים", ומעניקות את ההכשר לפתרון המדינה האחת (One state solution).

במאבק נגד ישראל, האו"ם משמש זירה חשובה וכלי מרכזי בידי הפלסטינים. באמצעות מוסדות האו"ם וארגונים לא ממשלתיים (NGOs) העוסקים בזכויות אדם, מרחיבים הפלסטינים את זירת המאבק. השימוש בכלים משפטיים נגד ישראל גובר, למשל בפניה לבית הדין הבינלאומי בהאג. בעוד הפלסטינים רואים בפניה זו כלי לגיטימי, ישראל רואה בה ניצול ציני של המוסדות שהקים המערב לקידום זכויות אדם נגד מדינה ריבונית הנלחמת בארגון טרור היורה על אזרחיה.

נראה כי טרם הבשילה בישראל ההכרה בחומרת הבעיה ובהשלכותיה האפשריות. יש המזהירים מפני **סכנה של שינוי תפיסתי בעמדותיהן המסורתיות של ממשלות ושל מנהיגים בעולם ביחס לישראל**, ומפני שינויי עמדות בקרב ציבורים גדולים באירופה ובארצות-הברית. נדרשת תוכנית פעולה ארוכת טווח, המקיפה את מכלול הממדים. בין היתר הוצע למקד את הטיפול במוסדות אקדמיים בחו"ל, בהכוונת השקעות של פילנתרופיה יהודית כמשקל נגד להשקעות אסלאמיות באוניברסיטאות מובילות בעולם, בהבאת אורחים לישראל, בהם סטודנטים, אנשי אקדמיה, עיתונאים ומובילי דעת קהל, בגיבוש אסטרטגיה תקשורתית לעיתות רגיעה ולעיתות משבר, תוך שיפור התיאום הממשלתי בנושא בישראל ומול נציגויות ישראל בעולם, בניצול פלטפורמות תקשורת קיימות ובפיתוח פלטפורמות חדשות המותאמות להרגלי הצריכה ולשינויים הטכנולוגיים בתקשורת ההמונים (מדיה חדשה). הוצע לזהות מדינות המציבות אתגר מיוחד כבריטניה, ולמקד בהן מאמץ מיוחד.



מימין לשמאל: ד"ר דן שיפטן, סגן ראש המרכז ללימודי ביטחון לאומי, אוניברסיטת חיפה | אלוף (מיל.) דני יתום, לשעבר ראש המוסד | אלוף (מיל.) גיורא איילנד, לשעבר ראש המועצה לביטחון לאומי | אלוף (מיל.) יעקב עמידור, סגן נשיא מכון לנדר



מימין לשמאל: אלוף (מיל.) דני יתום | אלוף (מיל.) גיורא איילנד



מימין לשמאל: יצחק (בוז') הרצוג, שר הרווחה והשירותים החברתיים והשר לענייני תפוצות, חברה ומאבק באנטישמיות | גדי מרק, מנכ"ל תגלית | בן-דוד ימיני, מעריב | ד"ר בעז מוראד, Insight Research Group | השגריר רון פרושור, שגריר ישראל בבריטניה | דוד הורוויץ, עורך ראשי, ג'רוזלם פוסט | פרופ' לאונרד סאקס, ראש מרכז כהן למחקרי יהדות מודרניים, אוניברסיטת ברנדייס



ישראל ועמיות יהודית: ביצור החוסן הלאומי

מידת הלכידות בין העם היהודי בישראל ובתפוצות, ומידת הלכידות בין הציבור בישראל והפזורה הישראלית בחו"ל הן סוגיות שחשיבותן עולה, במיוחד על רקע המאבק בדה-לגיטימציה של ישראל. מסקנה זאת נובעת, בין היתר, מניתוח ממצאי סקרי דעת קהל שנערכו בישראל ובארצות-הברית במיוחד עבור כנס הרצליה. נוסף על הצורך בליבון סוגיות עקרוניות, כגון הצבעת ישראלים בחו"ל, עולה צורך בפיתוח תוכניות נוספות וחדשות לחיזוק הקשר בין הציבור הישראלי לקהילות היהודיות בגולה, בהעמקת הידע של כל קהילה על רעותה ובחיזוק הלכידות.

פטריוטיות בישראל

כנס הרצליה בוחן מדי שנה את רמת הפטריוטיות בישראל, כאחד המרכיבים בחוסן הלאומי. בסיס הנתונים שנאסף לאורך שנים מאפשר לאבחן שינויים בעמדות הציבור ובתפיסות הרווחות ביחס לסמלי המדינה ולמידת הקשר של האוכלוסיות היהודיות והערביות למדינה.

נתוני הסקר האחרון מראים כי תחושת הפטריוטיות נמוכה יותר בקרב צעירים בגילאי 18-24, כי תחושה זו נשמרת ברמה יציבה לאורך זמן בקרב צעירים ובקרב מבוגרים מעל גיל 45, וכי חלה עליה בפטריוטיזם בקרב גילאי הביניים: 25-44. עוד מצביע הסקר על פער משמעותי בין יהודים לערבים ביחס לתפיסתם את עצמם כפטריוטים ישראלים. 71% מהיהודים תופסים את עצמם כפטריוטים ישראלים, לעומת שיעור של 21% בקרב הערבים. זוהי ירידה שנייה ברציפות בתחושת הפטריוטיות הישראלית של האזרחים הערבים מאז שנת 2007 (39% ב-2007; 28% ב-2008; ו-21% ב-2009). לעומת זאת, תחושת הפטריוטיות הישראלית בקרב היהודים עלתה השנה (65% ב-2007 וב-2008; ועתה 71%). מנגד, התחזקה תחושת הפטריוטיות הערבית-פלסטינית בקרב הערבים בשיעור ניכר (74% השנה לעומת 67% בשנה שעברה). סביר להניח שנתונים אלה מושפעים מהאירועים בדרום ומהליחיה ברצועת עזה, אשר התרחשו בסמיכות למועד עריכת הסקר השנתי.

ארז חלפון, מנכ"ל המשרד לקליטת העלייה



הציבור הישראלי מגלה כושר עמידה ברמה גבוהה ביחס לחומרת האיום הגרעיני המתפתח. נשמרת רמה גבוהה של שורשיות, כפי שבאה לידי ביטוי בתשובת הנסקרים לשאלה: 'אם אחת המדינות העוינות באזור תאיים בנשק גרעיני על ישראל, האם תישאר לחיות בארץ או שתעבור לחיות בארץ אחרת?' 81% מהנשאלים היהודים השיבו שיישארו בארץ או כי קרוב לוודאי שיישארו, לעומת 74% מהנשאלים הערבים. הציבור היהודי שומר על אותה רמה מהשנה שעברה (81% גם ב-2008), בעוד שחלה עלייה בקרב הציבור הערבי (50% ב-2008). נתון זה משתלב בממצא אחר, המעיד על רמת שורשיות גבוהה יותר בקרב האוכלוסייה הערבית לעומת האוכלוסייה היהודית המגלה נכונות גבוהה יותר לעזוב את ישראל ולחיות בארץ אחרת.

הסקר מעלה כי אין מתאם בין רמת הפחד לבין הדחף לצאת למלחמה וכי רמת הפחד אינה גורם להתלכדות פטריוטית. נתון זה ראוי לתשומת לב מיוחדת, ויש בו כדי להעיד על רמת בגרות ציבורית.

הסקר מעלה כי אין מתאם בין רמת הפחד לבין הדחף לצאת למלחמה וכי רמת הפחד אינה גורם להתלכדות פטריוטית. נתון זה ראוי לתשומת לב מיוחדת, ויש בו כדי להעיד על רמת בגרות ציבורית. נתון זה ראוי לתשומת לב מיוחדת, ויש בו כדי להעיד על רמת בגרות ציבורית.

נמשכת מגמת הירידה בתחושת הפטריוטיות שחשים הדורזים. הוסבר כי הדורזים מגלים רמת פטריוטיות הקרובה מאוד לזו של היהודים, ובודאי ברמה גבוהה באופן משמעותי משאר אוכלוסיות המיעוטים, אך בשנים האחרונות חלה ירידה במידת הפטריוטיות שהם חשים. מגמה זאת צריכה להילקח בחשבון ולהפוך למרשם פעולה מיידי לממשלה אשר צריכה לפעול להידוק הקשר עם אוכלוסייה זו ולשיפור היחסים עמה.

לכידות וקרבה: מדד העמיות היהודית (Jewish Peoplehood Index)

מדד העמיות היהודית מודד לראשונה את ההיכרות ההדדית ואת הקשרים בין הקהילות היהודיות בארצות-הברית ובישראל. בסיס נתונים זה ומדידות נוספות אשר יכללו קהילות תפוצה נוספות ויערכו בעתיד, הם כלי ניתוח חיוניים בגיבוש מדיניות ממשלתית וחוז-ממשלתית בנושא הקשר שבין ישראל ליהדות התפוצות. הדגש הושם על בדיקת האוכלוסיות בשני הריכוזים היהודיים הגדולים בעולם: ישראל וארצות-הברית. עורכי הסקר קובעים כי ההשוואה בין שתי הקהילות מצביעה על תמונה מורכבת של מידת הקרבה והדמיון, אך הדפוס הכללי נוטה יותר לקרבה ולדמיון מאשר למרחק ולשוני. **הזהות היהודית היא בסיס קרבה משותף לשתי הקהילות.** וישראל נתפסת כמרכז רוחני חשוב.

ניתוח ביניים של עורכי הסקר מלמד כי קיים ניגוד בין החשיבות הרבה ששתי הקהילות רואות בזהות היהודית, בהערכה החיובית שיש להן זו כלפי זו ובתחושת השייכות לעם היהודי באופן כללי, לעומת נכונותם הנמוכה יחסית להירתם לחיזוק הקשרים בין שתי הקהילות ולקיים מגעים הדדיים בפועל. מסקנתם היא כי יש להבין את הגורמים לפערים על מנת להתמודד עמם. עיון בממצאי הסקר מעלה הבדלים בין עמדות דתיים וחילוניים, ובניגוד לציפיות מוקדמות עולה כי בקרב יהדות ארצות-הברית לצעירים זיקה חזקה יותר לישראל מאשר בקרב קבוצות מבוגרות יותר, וכי הם נוטים לתמוך יותר בחיזוק הקשרים עם ישראל.

"מדד העמיות" היהודית מודד לראשונה את ההיכרות ההדדית ואת הקשרים בין הקהילות היהודיות בארצות-הברית ובישראל. בסיס נתונים זה ומדידות נוספות אשר יכללו קהילות תפוצה נוספות יערכו בעתיד, הם כלי ניתוח חיוניים בגיבוש מדיניות ממלכתית וחץ-ממשלתית בנושא הקשר שבין ישראל ליהדות התפוצות.



מימין לשמאל: פרופ' יואב שוהם, אוניברסיטת סטנפורד | לאונד נבולין, יו"ר קרן נדב | פרופ' נעמה צברי-הושע, ראש היחידה ללימודי העם היהודי, בית הספר לחינוך, אוניברסיטת תל אביב | פרופ' יחזקאל דרור, לשעבר נשיא מכון המכון לתכנון מדיניות עם יהודי | פרופ' סטיב כהן, המכון היהודי לדת, היברו יוניון קולג'

הידוק הקשר עם הפזורה הישראלית בחו"ל



נראה כי בשנים האחרונות שינתה ישראל הרשמית את גישתה כלפי אזרחיה המתגוררים בחו"ל. המשרד לקליטת עלייה פועל עתה לחיזוק הקשר עם ישראלים אלה, ואף רואה בהם תחליף לגלי העלייה המצויים בירידה. על פי הערכות משרד הקליטה, חיים כיום בחו"ל כ-750,000 ישראלים: 60% בצפון אמריקה, 25% באירופה והיתר במקומות אחרים. 20,000 ישראלים עוזבים את הארץ מדי שנה למטרות שונות. לאור נתונים אלה, יש להגדיר את החזרת הישראלים מחו"ל כצורך לאומי. למדינה יש אינטרס ראשון במעלה להשיבם, שכן חזרתם לארץ תורמת תרומה חיובית במגוון תחומים, נוסף על התרומה הכלכלית והתרומה הדמוגרפית.

בכנס הרצליה דווח כי התוכנית הממשלתית המיוחדת שהוכנה בנושא זכתה להצלחה בשיעור גבוה מהמצופה. המדינה נקטה צעדים מעשיים לעידוד החזרה לישראל, בכלל זה פטור ממס על עסקים בחו"ל, מתוך כוונה לעודד את הפעילות העסקית ואת הזרמת ההון לישראל. תוכנית מסוג זה היא שינוי מבורך, ויש לבחון את הרחבתה תוך יצירת תמריצים ייחודיים לבעלי מקצועות נדרשים בישראל. יש לקבוע תנאים שימשכו חזרה את האקדמאים הישראלים העושים חיל בחו"ל, ואשר יכולים לתרום רבות למחקר ולפיתוח הלאומי הישראלי.

מספרם הרב של האזרחים הישראלים השוהים בחו"ל גם מחייב דיון יסודי בשאלת הצבעה אפשרית של אזרחים אלה בבחירות הכלליות לכנסת. סוגיה זאת ניתנת לבחינה מהיבטים מעשיים, פילוסופיים ותיאורטיים כאחד והיא מעלה שאלות עקרוניות העומדות בבסיס הרציונל של המדינה הדמוקרטית.

ניתן לתמצת את שתי התפיסות המרכזיות הנשמעות כתשובה לשאלה העקרונית: מי זכאי להשתתף בקבלת החלטות המחייבות את הקולקטיב במדינה דמוקרטית?

1. הזכאות כוללת את כל אלה שהחלטות תחייבנה אותם;
2. הזכאות כוללת את כל אלה שהאינטרסים שלהם יושפעו מן ההחלטות שתתקבלנה.

הגישה הראשונה מגבילה את זכות ההצבעה לאזרחים התושבים במדינה, לעומת הגישה השנייה המרחיבה את זכות ההצבעה אף לאזרחים שאינם תושבי המדינה. סקירה מיוחדת שהוכנה לכנס הרצליה התשיעי מנתחת את התפתחותה של המגמה עולמית להעניק זכויות הצבעה

נראה כי יש מקום לשקול גישת ביניים אשר תשמור על העיקרון לפיו אזרחי המדינה התושבים בה הם הקובעים את גורלם; ומאידך תיקח תיחוש בחשבון את המציאות המודרנית: בעולם גלובלי יותר אזרחים מתגוררים לפרקי זמן מוגבלים בחו"ל לצורכי לימודים, עבודה ואחרים, וזיקתם לישראל ומעורבותם בה עודנה חזקה.

לאזרחי השוהים מחוץ למדינתם. ואולם, יש להדגיש כי מגמה זאת אינה תוצאה של עקרון רעיוני, אלא תולדה של התפתחויות היסטוריות, פוליטיות ודמוגרפיות המובילות למסקנה כי גבולות האזרחות אינם בהכרח חופפים את הגבולות הטריטוריאליים. עמדה זאת תומכת במתן זכות הצבעה לישראלים המתגוררים בחו"ל ככלי לשימור הקשר עם המדינה, וכאמצעי לטיפול חזק לזיקה לישראל.

עמדת הנגד שוללת הרחבה של זכות ההצבעה גם לאזרחים ישראלים בחו"ל שאינם נמצאים בשליחות רשמית. עמדת הנגד מוסברת בחשש שיש גורמים ביהדות התפוצות המעוניינים להגדיל את השפעתם על הנעשה בישראל. תהליך זה, כך נטען, טומן בחובו סכנה של האשמת יהודים בעולם בנאמנות כפולה, ושל עידוד תיאוריות קשר נוסח "הפרוטוקולים של זקני ציון". גישה זאת קובעת כי מדינת ישראל צריכה להיות פתוחה לכל יהודי הרוצה להשתתף בה, אך לא לאפשר ליהודים שאינם חיים בארץ להתערב באזרחות החיים ובקביעת מדיניות הפרלמנט והממשלה. הדיון כפי שנשמע עד כה מתייחס בעיקר לעמדות הקיצון: הרחבה מלאה או בידול מלא. נראה כי יש מקום לשקול גישת ביניים אשר תשמור על העיקרון לפיו אזרחי המדינה התושבים בה הם הקובעים את גורלם; ומאידך תיקח תיחוש בחשבון את המציאות המודרנית: בעולם גלובלי יותר אזרחים מתגוררים לפרקי זמן מוגבלים בחו"ל לצורכי לימודים, עבודה ואחרים, וזיקתם לישראל ומעורבותם בה עודנה חזקה. טוב שישמשך הדיון העקרוני בנושא בציבור ובאקדמיה, טרם שיבוא להכרעה בכנסת.

מימין לשמאל: פרופ' זכי שלום, המועצה הציונית לישראל | מנחם גבע, מנכ"ל מדגם ייעוץ ומחקר; יו"ר איגוד מכוני המחקר בישראל | חר"כ תא"ל (מיל.) עמירה דותן | ארז חלפון, מנכ"ל המשרד לקליטת העלייה | שולמית אלון, לשעבר שרת החינוך והתרבות | פרופ' משה אורון, המדען הראשי, קילומבדה; חבר המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח אזרחי

ישראל בעידן הגלובאלי: אתגרים מבית

אתגרי הממשל: הכלים הדרושים להתמודדות הממשל עם מציאות מורכבת ומשברית

כוסר המשילות בישראל נמצא בירידה מתמדת. הבעיה מורגשת היטב בקרב האזרחים וגובר חוסר שביעות הרצון מרמת השירותים שמספקת הממשלה. מנגד, ניכר תסכול גם בקרב פקידי מדינה בכירים ואף בקרב נבחרי ציבור מקלקליה של השיטה. המצב תואר בפי אחד המשתתפים הבכירים כ"כשל שוק ציבורי", שכן המערכת הממשלתית אינה מתפקדת דווקא משום שפקידי המערכת מבצעים את תפקידם. מנתוני פרויקט **מדדי הרצליה 2009** הבוחן את מאזן החוסן והביטחון הלאומי, עולה כי ישראל נמצאת באזור המקום ה-20 מתוך 31 מדינות שנבדקו בכל הקשור לתפקוד בתחומי שלטון החוק ואיכות הרגולציה. בכל הקשור ליכולתו של האזרח להשפיע ולבקש את הממשל, ישראל נמצאת במקום ה-25 מתוך 31 מקומות.

ההצעות לפתרון משבר המשילות המתמשך רבות, והן קשורות בדרך-כלל בהצעות לשינוי שיטת השלטון. ניתן לזהות כמה מכנים משותפים לכל ההצעות שהעלו: ביצור סמכויותיו של ראש הממשלה ומעמדו, הסרת חסמים בירוקרטים וכינון ממשל ייחודי לאזרח ושיפור איכות כוח האדם.

כוסר המשילות הנמוך קשור בחוסר יציבות המערכת הפוליטית. הקצב המהיר בו מתחלפות ממשלות בישראל אינו מותיר לממשלה זמן מספיק לתכנן מדיניות ולבצע. שרי הממשלה טרודים בהישדדות פוליטית, ואחוז החסימה הקיים מאפשר קיום מספר גדול מדי של מפלגות בכנסת וגורם להרכבת קואליציות לא יציבות הנתונות לסחטנות מתמדת. נטען כי הפקידות הממשלתית צוברת כוח רב מדי, שכן היא נותרת על מקומה, מביטה על חילופי הממשל התכופים במידה של ספקנות ובוז, ואינה נחפזת לבצע רפורמות או ליישם מדיניות חדשה עליה מצהיר שר חדש בכל שנה וחצי בממוצע.

ההצעות לפתרון משבר המשילות המתמשך רבות, והן קשורות בדרך-כלל בהצעות לשינוי שיטת השלטון. ניתן לזהות כמה מכנים משותפים לכל ההצעות שהעלו:

- **ביצור סמכויותיו של ראש הממשלה ומעמדו:** כל ההצעות רואות צורך בחיזוק יציבות הממשלה ובביטול המצב הקיים בו ראש הממשלה נתון למלחמת הישרדות בלתי פוסקת, אשר אינה מותירה לו זמן לעסוק בנושאים אסטרטגיים. המלצה זאת מופיעה אף בהצעות המבקשות להותיר את שיטת הממשל הישראלית כדמוקרטיה פרלמנטרית ייצוגית בתוספת תיקונים ואיזונים, ובוודאי נובעת מההצעה לכונן משטר דמוקרטי נשיאותי.
- **הסרת חסמים בירוקרטים וכינון ממשל ייחודי לאזרח:** כל ההצעות מזהות סרבול בירוקראטי כבד בכל משרדי הממשלה, וקובעות כי יש לטפל בבעיה זאת בעדיפות גבוהה. אזרחים בכל תחומי החיים, משקי הבית כמו גם חברות מסחריות וגופים ציבוריים, נאנקים תחת נטל בירוקראטי גובר. קיימים חסמים כבדים בין משרדי הממשלה המגיעים לרמה שאינה מאפשרת להניע פרויקטים וליישם מדיניות. זוהה גם פער בין אחריות הגורמים המופקדים על הביצוע לבין הגורמים אשר להם נתונה סמכות האישור. נטען כי עודף הבירוקרטיה שנועדה במקור להגן על האינטרס הציבורי, משיג את התוצאה הבלתי רצויה עד כדי פגיעה בציבור.
- **שיפור איכות כוח האדם:** כל ההצעות רואות בכוח האדם בשירות הציבורי מרכיב חשוב שיש לטפחו ולשפרו. השירות הציבורי צריך להיות אטרקטיבי ולמשוך אליו כוח אדם איכותי ומשכיל, ומנגד צריכה להיות אפשרות לשהות מן השירות הציבורי עובדים שאינם מתאימים. קיים גם חוסר שביעות רצון מאיכות הפוליטיקאים ומרמתם. נטען כי הדרך היעילה לפתור את בעיות המשילות, לפחות בחלקן, היא באמצעות רפורמה המעוגנת בחקיקה. רפורמה כזאת צריכה להיות מעוגנת בקווי היסוד של הממשלה, ולבוא לאשורה ולאישור הכנסת כבר בחודשים הראשונים לכהונת הממשלה.

אתגרי הכלכלה

ביצועיה של הכלכלה הישראלית ואופייה משפרים את סיכויי ישראל להתמודד טוב יותר עם המשבר הכלכלי הגלובאלי. ואולם, המשק המקומי אינו חסין מפני פגעי המיתון העולמי. **בנק ישראל עדכן את תחזיתו והוא צופה התכווצות בתוצר העסקי ובתל"ג.** הדבר משתלב במגמה העולמית כפי שנותחה על-ידי קרן המטבע העולמית הצופה ירידה בשיעור הצמיחה העולמי והתכווצות המשקיים של גושי האירו ושל ארצות-הברית. גם בשווקים המתפתחים נצפית צמיחה מתונה יותר בהשוואה לתחזית קודמת שחזתה כי צמיחתם תימשך ותושפע פחות מהמשבר הגלובאלי (תחזית עדכנית לצמיחה של 4% לעומת צמיחה של 8% בשנת 2009 בשווקים אלה).

מימין לשמאל: פרופ' רפי מליק, מנהל לנשיא לעניינים אקדמיים, הבינתחומי הרצליה | ד"ר קרית פלוג, מנהלת מחלקת המחקר, בנק ישראל | אלי הורביץ, יו"ר טבע תעשיות פרמצביוטיות בע"מ | רוני בר-און, שר האוצר



ביצועי הכלכלה וההתמודדות עם המשבר הגלובלי

המשק הישראלי שרוי במיתון, אך תנאי הפתיחה שלו להתמודדות עם המשבר הגלובלי טובים.

ביצועי הכלכליים של ישראל בשנת 2008 משליכים באופן ישיר על ההתמודדות עם המשבר בשנת 2009, ומעבר לה. המדדים הנוסקים מלמדים כי המשק הישראלי שרוי במיתון, אך תנאי הפתיחה שלו להתמודדות עם המשבר הגלובלי טובים. סקר החברות שערכה מחלקת המחקר של בנק ישראל בניסיון לאמוד את מאזן הנטו המשקול של סך הפעילויות במגזר העסקי, מראה על ירידה בשלושת הרבעים הראשונים של 2008. שיעור הירידה דומה לזה של תקופות מיתון קודמות במשק הישראלי (1997, 2001, 2003). עיון במאזן הנטו המשקולל בחיתוך לפי ענפים, מראה כי עד כה נפגעו בעיקר ענפי התעשייה, התחבורה, התקשורת, המסחר ואחרים הבניה והמלונאות.

נתוני מחלקת המחקר של בנק ישראל שהוצגו בכנס הרצליה מלמדים כי בשנת 2008 עמד שיעור האבטלה במשק על 6.1%. שיעור זה צפוי לגדול ובשנת 2009 להגיע ל-7.6%. בשנת 2008 עמד שיעור הצמיחה של התוצר המקומי על 4.1 אחוזים. התחזית היא כי שיעור הצמיחה של 2009 יהיה שלילי, ויעמוד על כ-0.2%. עם תיקון בשנת 2010 לשיעור של 2.7%. השפעה חיובית יחידה של המשבר על הכלכלה הישראלית היא התפנית החדה במחירי הסחורות והנפט. ישראל, כיבואנית של מוצרים אלה, נהנית מההוזלה במחירים המביאה לשיפור בתנאי הסחר.

המדיניות השמרנית של הבנק המרכזי בישראל והנטייה לשמרנות של המערכת הבנקאית באופן כללי, משפרות את סיכויי ההתמודדות של ישראל עם אתגרי המיתון הגלובלי. יחס הון גבוה יחסית, לצד שיעור נמוך של חובות בעייתיים בעת הכניסה למשבר, מציבים את ישראל בנקודה טובה יחסית לעומת מדינות אחרות. היעדרה של בועת נדל"ן ישראלית, בשונה מהמקרה האמריקני, תורמת אף היא לחוסנה של המערכת הישראלית. שוני נוסף ביחד לשוק האמריקני הוא רמה גבוהה של חיכוכים במשקי הבית, המקטינה את התלות של הצריכה הפרטית בזמינות אשראי. ברמה הלאומית, קיים עודף בחשבון השוטף ועוד נכסים על התחייבויות בחשבון החיצוני. בנק ישראל מקיים יתרות מטבע חוץ גבוהות, ואף מגדילן בעת האחרונה. עם זאת, הכלכלה המקומית אינה מנותקת מהזירה הגלובלית, והמשק הישראלי חשוף להשפעות חיצוניות.

בהיותו של המשק הישראלי קטן ופתוח וצמיחתו תלויה בצמיחת הייצוא, בפרט בתחום ההיי-טק. משקל גבוה מיוחס לייצוא הישראלי לארצות-הברית, הנמצאת כעת במוקד המשבר הכלכלי. לצד אלה, חלה התפתחות מואצת של שוק האשראי החוץ-בנקאי, שהצטמצם בעקבות המשבר הפיננסי העולמי, כמקור מימון. יחס החוב/תוצר הגבוה יחסית של ישראל מגביר את פגיעותה ומצמצם את חופש התמרון למדיניות פסקאית אנטי מחזורית.

ניתוח תמונת המצב המקומית והגלובלית ובחינת הצעדים שנקטו ממשלות המדינות המתועשות במערב, מצביע על פרק חדש בהיסטוריה של הכלכלה המודרנית. חוסר הוודאות הקיצוני משחק תפקיד מרכזי בהתנהגות השווקים והממשלות כאחד: השחקנים המוסדיים והמסחריים מנסים למזער נזקים ולהשיב את האמון הציבורי במערכות הפיננסיות. מבחינתה של ישראל, בהיותה שוק קטן המושפע בקלות יחסית מתנודות עולמיות מסוג זה, מדובר באתגר מורכב הדורש יצירתיות, מתינות ונחישות.

אחת מהדרכים שהוצעו להתמודד עם המשבר הכלכלי היא הרחבה חד-פעמית של הגרעון, תוך שמירה על אמינות פסקאית. בתקופה זאת מומלץ לנקוט צעדים פרגרסיביים לתמיכה באוכלוסיות החלשות בדרך שתגביר את הצריכה, כמו למשל הורדת המע"מ על מוצרי מזון בסיסיים. מומלץ להגדיל את ההשקעות הממשלתיות בתשתיות, במחקר ובפיתוח, ובעיקר במוקדי מצינות בתעשיית ההיי-טק ובתעשייה עילית-מערבית.

כן נטען כי האיום המשמעותי ביותר לנוכח המשבר הכלכלי הוא הגידול בשיעור המובטלים במשק. בדיון הוצגה הערכה שהמשבר עלול להוביל לשיעור גבוה מאוד של מחפשי עבודה שמספרם יגיע לכדי 250,000 - 300,000 אלף איש. הוצע כי הממשלה תמקד את הטיפול במקומות היכולים לספק תעסוקה על-ידי צמיחה. יש להקים קרנות, או להעניק ערבויות שאינן נכנסות לחשבון הגרעון. במיוחד יש למקד צעדים אלה בתעשיית ההיי-טק ובתעשיית ההיי-טק מעורבת ולו לפרק זמן מוגבל. כן הועלתה ההצעה לדרוש מתעשיית ההיי-טק הישראלית להעביר לארץ פעילות יצרנית המועברת כיום לקבלני משנה בחו"ל.

משרד האוצר מביע בפומבי ציפייה שהמערכת הבנקאית הפרטית תנהג באחריות יתרה ותיקח בחשבון גם שיקולים רחבים יותר בהתנהלותה. נטען כי בשל גודלם של הבנקים המסחריים, קיימות זהות אינטרסים וחפיפה בין המערכת הבנקאית הפרטית לשיקולי הבנק המרכזי ומשרד האוצר.

משרד האוצר מביע בפומבי ציפייה שהמערכת הבנקאית הפרטית תנהג באחריות יתרה ותיקח בחשבון גם שיקולים רחבים יותר בהתנהלותה.



מימין לשמאל: ישראל מקוב, יו"ר הוועד המנהל, המכון למדיניות ואסטרטגיה, הבינתחומי הרצליה | יוסי הולנדר, יו"ר המכון הישראלי לתכנון כלכלי

מימין לשמאל: מר צבי זיו, מנכ"ל בנק הפועלים | ד"ר יעקב שיינין, מנכ"ל מודלים כלכליים | פרופ' מנאל טרכטנברג, ראש המועצה הלאומית לכלכלה, משרד ראש הממשלה | יוסי הולנדר, יו"ר המכון הישראלי לתכנון כלכלי | חה"כ פרופ' אבישי ברוורמן, יו"ר ועדת הכספים של הכנסת | ירום אריאב, מנכ"ל משרד האוצר | ישראל מקוב, יו"ר הוועד המנהל, המכון למדיניות ואסטרטגיה, הבינתחומי הרצליה | גדי גרינשטיין, נשיא מכון ראות



אתגרי ניהול הסיכונים והרגולציה הפיננסית בישראל

המשבר הכלכלי החריף מוביל ממשלות לנקוט צעדים חריגים ודרמטיים כמותם לא נראו מעולם. היקף המעורבות הממשלתית בשווקים כולל לא רק הזרמת הון, אלא גם צעדי רגולציה חריפים. ניתן לזהות כמה מגמות בתהליכי הטיפול במשבר העולמי:

- תהליכי מיזוג ורכישות בנקאיים;
- הגברת הרגולציה תוך דגש על שקיפות יתרה;
- דרישה גוברת להגדלת הלימות ההון, לשיפור הנזילות ולהקטנת המינוף הבנקאי.

תנאי הרגולציה בישראל טובים בהשוואה לנהוג בעולם, והיעד להלימות ההון בישראל לשנה הקרובה עומד על 12%. ישראל גם אינה סובלת מבעיות חמורות בשוק האשראי החוץ-בנקאי, בעיקר משום שזה עודנו בחיתוליו בישראל. משקיעים ישראלים בחו"ל חווים קשיים בתחום זה, שכן הם נעזרים יותר בקווי אשראי חוץ-בנקאי.

על אף ההתרשמות החיובית מנתוני הפתיחה של ישראל בהתמודדות עם המשבר הגלובלי החריף, נראה כי אין מנוס גם מנקיטת פעולות רגולציה בשוק המקומי. נטען כי **היעד לשנים הקרובות צריך להיות שמירה על נכסי החוסכים באמצעות הגופים המוסדיים בשוק אגרות החוב**. בדיונים הועלתה אזהרה לפיה בכל שנה מהשנתיים הקרובות, צפויים להגיע לידי פירעון אגרות חוב בהיקף של 25 מיליארד שקל. **מערכת הבנקאות הישראלית אינה מסוגלת להתמודד לבדה עם היקפים כאלה של פרעון אגרות חוב, בלא תמיכה ומעורבות של המדינה**. נדרשת כאן מעורבות של המדינה במחזור האגרות, בפריסה לטווח ארוך של ההתחייבויות ובמקרים מסוימים אף בביצוע מחיקות.

על אף ההתרשמות החיובית מנתוני הפתיחה של ישראל בהתמודדות עם המשבר הגלובלי החריף, נראה כי אין מנוס גם מנקיטת פעולות רגולציה בשוק המקומי.

על האוצר והגופים המפקחים למצוא את הדרכים לשמור על האינטרסים של החוסכים, של העמיתים בקופות הגמל, בקרנות הפנסיה ובחברות הביטוח. כך, למשל, יש מקום לשקול הגבלה של חלוקת דייוידנדים בעת משבר, כדי להגביר את השקיפות וליידע את הציבור בדבר המצב המתפתח והמדיניות הננקטת על-ידי האוצר ועל-ידי הגופים המפקחים.

עוד מוצע להבהיר את הגדרות פעילותם של בתי השקעות בישראל ואת הרגולציה על המכשירים הפיננסיים המוצעים. יש המציעים להציג מערכת חדשה להשקעות לטווח ארוך שאינה השקעה פנסיונית.

יש לנצל את תנאי הפתיחה הטובים של ישראל להתמודדות עם המשבר לצורך בחינה יסודית ועדכון מחדש של נוהלי הרגולציה הקיימים, בהסתמך על העקרונות שהוזכרו, על מנת לשפר את רמת המוכנות של ישראל במקרה שהמשבר הנוכחי יחריף, או חלילה במקרה של משבר עתידי נוסף.

אתגרי החינוך, ההשכלה הגבוהה והמדע

סביבה טכנולוגית חדשה למערכת החינוך ושיפור הישגים של תלמידי ישראל

הירידה בהישגי התלמידים הישראלים ביחס למדינות אחרות בעולם נדונה בהרחבה במסגרת כנסי הרצליה הקודמים. גם השנה מוקדה תשומת הלב במשבר החרף במערכת החינוך וההשכלה בישראל. מערכת החינוך הישראלית השיגה ציונים נמוכים ומדאיגים במבחני ההשוואה שנערכו בשנים האחרונות, הן במבחנים הנערכים על-ידי ארגון ה-OECD והן במבחנים של ארגון ה-IEA, הארגון הבינלאומי להערכת הישגים בחינוך.

השנה בחן כנס הרצליה את השימוש במחשב וברשת האינטרנט בבתי הספר כאחד הכלים לשיפור הישגיהם של תלמידי ישראל. בחינה זאת מקבלת משנה תוקף לאור שני נתונים משמעותיים:

1. הישגיהם של תלמידי ישראל אינם תוצאה של מיעוט משאבים, משום שההוצאה הממשלתית לכל תלמיד בישראל דומה להוצאה הממוצעת על פי מדידות ה-OECD;
2. הוכח כי במדינות שבהן המחשב והאינטרנט משולבים במידה רבה בבתי הספר ובבתי התלמידים הישגיהם גבוהים יותר.

סקר שנערך עבור כנס הרצליה התשיעי בחן את העמדות של הורי התלמידים ביחס לסביבת הלמידה של ילדיהם, ובמיוחד בנושא השימוש במחשב ובאינטרנט בבית ובבית הספר. הממצאים העיקריים העולים מן הסקר מלמדים כי יש מחשבים בביתיהן של רוב המשפחות בישראל הן במרכז הארץ והן בפריפריה, הן במגזר היהודי (88%) והן במגזר הערבי (85%). שיעור החיבור לאינטרנט גבוה מאוד בשני המגזרים: 97% במגזר היהודי ו-90% במגזר הערבי. בקרב המשפחות הממוחשבות, ל-44% יש יותר ממחשב אחד (43% במגזר היהודי, ו-21% במגזר הערבי). מיעוט הבתים (12%) במגזר היהודי שאין ברשותם מחשב מורכב בעיקר ממשפחות חרדיות (6%), דתיות ומסורתיות (4%) ורק שיעור זניח של משפחות חילוניות (2%). סקר זה מחדד את המסקנה כי ישראל היא בין המדינות המובילות בעולם במספר המחשבים המחוברים לאינטרנט בבתי אב. ואולם, הסקר מעלה שלהורים יש ביקורת ברורה על סביבת המחשב והאינטרנט בבתי הספר, לעומת סביבת המחשב הביתית. יותר ממחצית ההורים (51%) סבורים שבית הספר אינו מכין את ילדיהם לחיים במאה העשרים ואחת, ו-43% סבורים שבתם שיתקדם יותר מבית הספר בכל הקשור לשימוש במחשב ובאינטרנט. 46% מן ההורים סבורים שילדיהם לומדים פחות מדי שעות באמצעות המחשב בבית הספר. נתונים אלה אף גבוהים יותר בקרב הורים המשלבים שימוש במחשבים בשגרת חייהם המקצועית והאישית, ובקרב אקדמאים והורים חילוניים.

נתונים אלה, ומכלול הנתונים האחרים המופיעים בסקר, משקפים מגמה מדאיגה ביחס לסביבה הממוחשבת בבתי הספר, והם תואמים מחקרים אחרים אשר בחנו את תשתית המחשוב בבתי הספר בישראל. נקבע כי **בתי הספר בישראל מפגרים אחרי המדינות המובילות ביחס מחשב-תלמיד**. הבעיה דורשת התייחסות דחופה במסגרת תיקון הליקויים המקיף הנוחץ כל-כך במערכת החינוך הישראלית. **לצד תיקונים כמו למשל הבטחת רמה גבוהה של איכות כוח האדם בהוראה והכשרתו, מתחייבת השקעה בתשתיות מחשב ובפיתוח תוכניות לימוד מעודכנות בתחום המחשבים.**

הנתון המצביע על אי שביעות רצון מביצועיה של מערכת החינוך בתחום זה, ובמיוחד האמירה הנחרצת של מספר כה רב של הורים שבתי הספר אינם מכינים את ילדיהם למאה העשרים ואחת, הם **דגל אדום נוסף** המסמן את מצבה העגום של מערכת החינוך הישראלית. **המצב בחטיבות הביניים חמור במיוחד**, ויש צורך דחוף לרענן תוכניות לימודים ולשפר את ההוראה לשכבת גיל זאת בהקדם האפשרי.

עוד נטען כי התלמידים והסטודנטים של היום מוכנים ובשלים ללימודים ברוח המאה ה-21, אבל מערכת החינוך אינה ערוכה לכך. ניצול יכולות ה-VOD לשיפור איכות ההוראה ומיצוייה לתלמידים בכל הארץ הוא דרך חשובה ובסיסית שתאפשר להגיע לכל תלמיד בהתאמה אישית לרמתו. לימוד דרך קהילות חברתיות שהוא כיום נפוץ ביותר, הוא אמצעי חשוב וזמין, שיעילותו הוכחה גם במחקרים. תלמידים מבוגרים היום זמן רב ביותר מול מחשב, יותר מאשר מול מכשירי הטלוויזיה. זוהי הזדמנות לרתום את המחשב לטובת מטרה יעילה ואיכותית – הלמידה. את "עודף הזמן" הנגרם מן העובדה שהמידע היום קל וזמין ואינו דורש זמן חיפוש כבעבר, צריכה מערכת החינוך לנצל ללימוד דרכים לעיבוד המידע ולשילובו כנדרש.

סך כל הנתונים ורצף הכישלונות בשנים האחרונות מלמד כי **התיקונים והשיפורים הם צורך דחוף שאין עוד לדחותו כדי שישאר תמשיך לעמוד בחזית פיתוח ההון האנושי בעידן הגלובאלי**.



מימין לשמאל: גילה בן-הר, מנכ"ל המרכז לטכנולוגיה חינוכית | ד"ר שמשון שושני, לשעבר מנכ"ל משרד החינוך

מודלים חדשים למערכת ההשכלה הגבוהה

בעשורים האחרונים התעצמה כלכלת ישראל תודות להישגי המחקר האקדמי. האוניברסיטאות בישראל מדורגות במקום גבוה בעולם ולהשכלה הגבוהה בישראל יתרונות מוכחים. ואולם, המשך הישראלי לא הטיב לנצל יתרונות אלה. יתרה מזאת, בשנים האחרונות רוב האוניברסיטאות סובלות ממצוקה כלכלית ומחסור איתנות פיננסית.

ההשכלה הגבוהה היא מצד אחד שוק של הכשרת הון אנושי ומצד אחר שוק של מחקר, של חדשנות ושל יצירתיות. בעניין זה עולות שתי שאלות עקרוניות:

- מהי הדרך לאזן בין החתירה למצוינות ולאיכות ובין הצורך להפוך את ההשכלה הגבוהה לנגישה לקהלים רחבים יותר?
- האם יש לממשלה זכות לכוון את ההשכלה הגבוהה לתחומים הדרושים למשק, בעיקר על-ידי מימון?

אחד המודלים החדשים שנבחנו בכנס הרצליה 2009 היה מינוף מערכת ההשכלה הגבוהה הישראלית, שהיא מהטובות בעולם, לייצוא שירותים ולהשבחת המערכת בתחום ההכשרה. באוסטרליה, המציגה את אחד המודלים העיקריים להפיכת מערכת ההשכלה הגבוהה לענף ייצוא באמצעות פתיחת שערי המוסדות לסטודנטים זרים, 20% מהסטודנטים הינם אזרחים זרים, מרביתם ממדינות מזרח אסיה. בדיון זוהתה אוכלוסיית הסטודנטים היהודיים בעולם כאחד היעדים לגיוס סטודנטים זרים לאוניברסיטאות ישראליות. על-פי מודל שהוצג, גיוס סטודנטים זרים יפוך את ההשכלה הגבוהה לענף ייצוא, אשר בשנת 2030, עם 10% סטודנטים זרים, יכול להכניס לקופות מערכת ההשכלה הגבוהה למעלה ממאתיים מיליון דולר.

גישה נוספת לביצור מצבם הפיננסי של מוסדות ההשכלה הגבוהה בישראל מתייחסת להקטנת הסבסוד הממשלתי למוסדות עצמם ולהפניית המשאבים הללו לסטודנטים או לסטודנטים פוטנציאליים. בהקשר זה הוצע לממן שכר עבודה ריאלי למשרתים בצה"ל ובשירות הלאומי, שיאפשר להם בבוא העת לעמוד בתשלום שכר לימוד אוניברסיטאי ריאלי. מודל משולב לכיון מונהג שכר לימוד ריאלי, 10% מהסטודנטים הינם זרים והתמיכה הממשלתית במדעים מדויקים נשמרת (למול נתוני שנת 2007 למשל), מראה כי בעוד הממשלה תקטין את חלקה בתקציב ההשכלה הגבוהה מ-2.5 מיליארד ש"ח בשנה למיליארד ש"ח, תקציב ההשכלה הגבוהה יגדל בלמעלה מ-1.5 מיליארד ש"ח (מ-7.7 מיליארד ל-9.3 מיליארד ש"ח). בדיון הועלתה מחדש גם ההצעה לעבור לסבסוד ישיר של סטודנטים בדומה לקרנות המסייעות לחיילים משוחררים ללמוד בכל מקום, לפי בחירתם.

כן נטען שיש לשנות בדחיפות את המבנה הפיננסי של המוסדות להשכלה גבוהה. מצבם הנוכחי של מוסדות אלה מעמיד בסימן שאלה את יכולתה של ישראל להמשיך לשמר יתרונותיה היחסיים המבוססים על הון אנושי מן המעלה הראשונה ולפתח אותם.

אחד המודלים החדשים שנבחנו בכנס הרצליה 2009 היה מינוף מערכת ההשכלה הגבוהה הישראלית, שהיא מהטובות בעולם, לייצוא שירותים ולהשבחת המערכת בתחום ההכשרה.



מימין לשמאל: ד"ר יעקב שינין, מנכ"ל מודלים כלכליים | אלוף אבי זמיר, ראש אגף כוח אדם, צה"ל | פרופ' חגית מסר-ירון, נשיאת האוניברסיטה הפתוחה | אברהם בייגה שוחט, לשעבר שר האוצר; יו"ר ועדת שוחט לבחינת מערכת ההשכלה הגבוהה | דרור שטרם, מנכ"ל המכון הישראלי לתכנון כלכלי | פרופ' יולי תמיר, שרת החינוך

מימין לשמאל: ד"ר יעקב שינין | פאנל | דרור שטרם

חזית המדע: מדיניות מחקר ופיתוח לאומית

השקעה גדולה יותר בפיתוח המדעי ובתעשייה הטכנולוגית היא צו השעה. השקעה כזאת צפויה להיות מרכיב מרכזי בגורמים שייטיעו לישראל להתמודד טוב יותר עם המשבר הכלכלי הגלובלי ולהיחלץ מהמיתון. מיצוי הפוטנציאל המדעי וביצור היתרון הישראלי בתחומי המדע והטכנולוגיה, תלויים בפיתוח ההון האנושי במערכות החינוך וההשכלה הגבוהה, בהקצאת משאבים מתאימה על-ידי הממשלה ובשדרוג קשרי המדע הבינלאומיים של ישראל.

המחקר הבסיסי באוניברסיטאות מוגדר כמנוע העיקרי הקושר את ההשכלה הגבוהה למחקר ופיתוח (מו"פ) ולבניית חברות ההזנק (סטארט-אפ). כלכלנים מעריכים שכל דולר המושקע במדע מניב עד 17 דולר החזר. משוואה זאת מועצמת אף יותר בתקופת מיתון. חשיבות המחקר האוניברסיטאי בישראל גוברת במיוחד לאור העובדה כי התעשייה המקומית מסתמכת על מחקר זה לצרכיה שלה. בשונה ממדינות מערביות כהולנד, גרמניה וארצות-הברית. לישראל אין יכולת להחזיק מעבדות מחקר יישומיות גדולות. אחד המפתחות העיקריים להתמודדות עם המשבר הכלכלי הוא קידום המו"פ באמצעות שיתוף פעולה בין האקדמיה לבין התעשייה.

התחזית לשנת 2025 צופה גידול בייצוא עתיר הידע של ישראל עד לרמה של כ-70% מסך כל הייצוא. כדי לעמוד בתחזית זו, וביעדי הצמיחה במשק, על ישראל להרחיב את ההשקעה בתחומי הידע בהם יש לה יתרון יחסי. ההשקעות הדרושות לתעשיות עתירות הידע ולמחקר גבוהות, ונטען כי רק השקעה ממשלתית רחבה תוכל להוביל מהלך שיצור שינוי משמעותי. לישראל אסור לפגור אחרי העולם הרחשם התקדמות שיא בפיתוחים טכנולוגיים.

בין ההמלצות למדיניות בתחום המו"פ מוצע להגביר את שיתוף הפעולה בין האוניברסיטאות לתעשייה בישראל. שיפור השיח יאפשר זרימת רעיונות חדדיים בין התעשייה ומוסדות המחקר וביסוס שיתופי פעולה מעשיים. בבחינת צורכי המחקר והפיתוח הלאומיים, עולה כי יש לעודד את בני הנוער לפנות ללימודי מקצועות מדעיים ולעודד השכלה גבוהה בערוץ זה, שכן לפני הנתונים הקיימים, יתכן מחסור באקדמאים בתחומי ההנדסה והכלכלה. ישראל חייבת לפתח את עתודות כוח האדם האיכותי בתחומי המדעים והטכנולוגיה כבר מגיל התיכון.

הממשלה נדרשת להתמודד טוב יותר עם תופעת "בריחת המוחות".

הממשלה נדרשת להתמודד טוב יותר עם תופעת "בריחת המוחות". המהלך לעודד מדענים ישראלים להישאר בישראל גם בשנת השבתון שלהם ולעשותה בתעשייה. נדרשת הקצאת משאבים מתאימה כדי למשוך חזרה הביתה מדענים וחוקרים ישראלים.

בין ההמלצות למדיניות בתחום המו"פ מוצע להגביר את שיתוף הפעולה בין האוניברסיטאות לתעשייה בישראל. שיפור השיח יאפשר זרימת רעיונות חדדיים בין התעשייה ומוסדות המחקר וביסוס שיתופי פעולה מעשיים.



מימין לשמאל: פרופ' משה אורון, המדען הראשי, קילומבדה; חבר המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח אזרחי | יגאל ארליך, משנה ליו"ר המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח אזרחי; נשיא "חזמה" | פרופ' מנחם יערי, נשיא האקדמיה הלאומית למדעים | פרופ' צבי אקשטיין, המשנה לנגיד בנק ישראל | ד"ר אלי אופר, המדען הראשי, משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה | פרופ' לאה בם, י המדענית הראשית, התעשייה האווירית לישראל; חברת המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח אזרחי | פרופ' עודד אברמסקי, יו"ר המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח

הממשלה בנובמבר 2005 נותרה על הנדל. ההכרזות הדרמטיות על קידום היעד הלאומי נותרו ריקות מתוכן ממשי. בדיקה יסודית ומעמיקה שנערכה במיוחד לקראת כנס הרצליה התשיעי, חושפת סדרה של בעיות ביישום ההחלטה האמורה, אשר ניתן לראותן ככשל מערכתי, פוליטי וציבורי חריף.

התוכנית האסטרטגית לפיתוח הנגב הוכנה במשך שמונה חודשים בידי חמישה צוותי עבודה. הצוותים גיבשו תוכנית לפיתוח משמעותי של אזור הדרום, מתוך כוונה לצמצם פערים חברתיים, לצל את שטח המדינה באופן הטוב ביותר ולמצות ענפים כלכליים מובילים. פיתוח הנגב, בראיית המתכננים ובהמשך באישור הממשלה, הוגדר כיעד לאומי לא רק משום חשיבותו, אלא גם בגלל מורכבותו של האתגר הדרוש יוזמה מתואמת, מתוכננת ומתממשת המגובה על-ידי הגורמים הרשמיים והמגזר העסקי.

הממשלה קבעה ארבעה יעדים כמותיים שיושגו במסגרת התוכנית לפיתוח הנגב בשנת 2015:

- הגדלת האוכלוסייה מ- 535,000 (נתוני סוף 2003) לערך ל- 900,000 בשנת 2015;
- העלאת מספר המועסקים בנגב מ- 164,000 ל- 300,000;
- צמצום הפער בהכנסה הממוצעת לנפש ב- 60% (מ- 10.7% ל- 4.2%);
- השוואת שיעור הסטודנטים מקרב תושבי הנגב באוכלוסייה היהודית בגילאי 20-29 לממוצע הארצי (15.6%), ובמיוחד העלאת שיעור הסטודנטים בגילאים אלה בקרב האוכלוסייה הבדואית (מ- 2.2% ל- 5%).

התוכנית מתרכזת בחמישה תחומים עיקריים: פיתוח כלכלי, חינוך, מגורים והתיישבות, תשתיות ואיכות הסביבה, קהילה ומנהיגות. עלות התוכנית על פני עשור היא 17.6 מיליארד ש"ח. מנגנון תיאום ויישום אמור לקום בעלות שנתי של 10 מיליון ש"ח.

לדעת מחברי הדוח, להחלטת הממשלה המאמצת את התוכנית האסטרטגית לנגב יש אופי הצהרתי בעיקר, אף על פי שהיא מורה על קביעת יעדים ברורים, על הקמת וועדת היגוי ועל מנגנון יישום. המחברים מציינים לחיוב את ההכרה כי מימוש היעד הלאומי של פיתוח הנגב חייב להיות פרויקט מתוכנן היטב במסגרת תוכנית גדולה ומתואמת ולא על בסיס פרויקטים בודדים.

החלטת הממשלה בדבר פיתוח הנגב אינה מיושמת. מחברי הדוח איתרו מספר בעיות המעכבות את יישום ההחלטה; והם מתנגדים לטענה כי מלחמת לבנון השנייה היא שגרמה לדחייה.

כיום, שלוש שנים מאז נתקבלה, החלטת הממשלה בדבר פיתוח הנגב אינה מיושמת. מחברי הדוח איתרו מספר בעיות המעכבות את יישום ההחלטה; והם מתנגדים לטענה כי מלחמת לבנון השנייה היא שגרמה לדחייה. בראש ובראשונה, הפרויקט לא תוקצב, אף שהממשלה החליטה על כך. בין היתר, ניכרת מידה גדולה של סרבול בירוקרטי בין משרדי הממשלה והרשויות השונות. לכך מצטרפת הנטייה לאשר ולתקצב פרויקטים בודדים, ולא להשקיע את המשאבים הנדרשים בפיתוח פרויקטים במסגרת התוכנית האסטרטגית שאומצה על-ידי הממשלה. התנהלות זו סותרת את רציונאל התוכנית שיוצרת תלות הדדית בין פרויקט לפרויקט, ובין הצלחתו של פרויקט אחד להקמתו ולהצלחתו של פרויקט אחר. בפועל מיושמים חלקים מן התוכנית הכללית, במינונים משתנים ובאופן שאינו הולם את הרוח האינטגרטיבית של התוכנית המקורית.

הדוח מציג שורה של המלצות מעשיות לממשלה, תוך שהוא לוקח בחשבון את האילוצים החדשים לאור המשבר הגלובלי והשפעתו על המשק הישראלי וכן את חוליית הכרוננים של שיטת מערכת הממשל הישראלית. מחברי הדוח מציעים לנקוט גישה חדשה שתאפשר את יישומה של התוכנית בדרך ביניים, תוך המשך הניסיון להשפיע על הממשלה ליישם את התוכנית האסטרטגית לנגב במתכונתה המלאה. החלופה המוצעת תאפשר לממשלה לבצע את התוכנית גם באופן חלקי. לשם כך מציעים המחברים כי לאור המצב הכלכלי יש לקבוע סדר עדיפויות לפרויקטים שבתוכנית. זאת, משום שבתנאים הנוכחיים ספק אם ניתן יהיה לממש את כל 50 הפרויקטים המוזכרים בה, ומשום שיישום חלק מהפרויקטים, על-פי סדר העדיפויות, יקנה מומנטום חיובי בנגב. המחברים ממליצים גם להקים בהקדם את יחידת היישום והתיאום, להקפיד בה על תמהיל של אנשי מקצוע עם מוקדי כוח פוליטי, ולשלבה עם גורמים בעלי יכולת יישום (משרד הביטחון/צה"ל). ללא המנוע הפוליטי דמה כי התוכנית תישאר על הנדל.

נדרש טיפול טוב יותר ודחוף באוכלוסייה הבדואית ובישובים הבלתי מוכרים בנגב. הנושא מטופל באופן חלקי בתוכנית האסטרטגית ונדרש מענה ממשלתי כולל, יעיל ומהיר לבעיה מורכבת זאת. נטען כי האווירה הציבורית שנוצרה אחרי הלחימה ברצועת עזה במבצע "עופרת יצוקה" עשויה לסייע ברתימת הגופים לקידום התוכנית. מחברי הדוח מתארים את התוכנית האסטרטגית כתוכנית שאיננה שלמה, משום שאזורי ים-המלח והערבה המשיקים לנגב אינם נכללים בה.

כישלונה של הממשלה לאורך שנים בפיתוח הנגב מעורר תחושות קשות בקרב תושבי האזור בכל צורות ההתיישבות, הנאנקות תחת קשיים הכלכליים, פשיעה ואיומים ביטחוניים, והדבר קיבל ביטוי ברור מפי באי הכנס ומשתתפיו מן הדרום.

כישלונה של הממשלה לאורך שנים בפיתוח הנגב מעורר תחושות קשות בקרב תושבי האזור בכל צורות ההתיישבות, הנאנקות תחת קשיים הכלכליים, פשיעה ואיומים ביטחוניים, והדבר קיבל ביטוי ברור מפי באי הכנס ומשתתפיו מן הדרום.



מימין לשמאל: איתן ורטהיימר, יו"ר דרומה – עידן הנגב | זאב בילסקי, יו"ר הסוכנות היהודית לארץ-ישראל וההסתדרות הציונית העולמית | זאב כהנב | פרופ' אלכס מינץ, דיקן בית-ספר לאזור לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה, הבינתחומי הרצליה | איתן ורטהיימר | ח"כ פרופ' אבישי ברוורמן, יו"ר ועדת הכספים של הכנסת | עפר איסרוב, מנכ"ל דרומה – עידן הנגב, מנהל אזורי, הסוכנות היהודית לארץ ישראל

ההתמודדות עם ערים מעורבות

ההיקף של עירוב אוכלוסייה יהודית וערבית בערים בישראל מצריך התייחסות תכנונית ממשלתית חדשה. סקירת נתונים שהוצגה בכנס הרצליה מעלה כי 2.2 מיליון איש בישראל, כשליש מאזרחי המדינה, חיים במרחבים מעורבים, מהם 1.33 מיליון יהודים ו-885,000 ערבים. המושג "ערים מעורבות" מתייחס לערים בהן חי מיעוט ערבי משמעותי לצד רוב יהודי. כיום מוגדרות בישראל שבע ערים מעורבות: עכו, חיפה, תל-אביב-יפו, רמלה, לוד, מעלות-תרשיחא ונצרת עילית. בחלק מן הערים מדובר באוכלוסייה ערבית ילידת העיר, ויש שמדובר בהגירה פנימית בדרך-כלל על רקע של מצוקת דיור, ויצירת עיר מעורבת חדשה כנצרת עילית. בנוסף לערים המעורבות, קיימים עוד ישובים רבים הנמצאים בסמיכות גיאוגרפית הדוקה והיוצרים עירוב במידה רבה יותר מהמקובל לחשוב. הפערים הסוציו-אקונומיים החריפים בין האוכלוסייה היהודית לאוכלוסייה הערבית בישראל, נוסף על משקעי הסכסוך היהודי-ערבי, הם קרקע פורה למתחים ולרגשות שליליים.

סדרי גודל כאלה של חיים מעורבים מחייבים תשומת לב רבה יותר. נטען כי הגישה הישראלית המסורתית מנסה לשמור על בידול ועל ניתוק האוכלוסייה היהודית מהאוכלוסייה הערבית, תוך הקצאת משאבים למגזר הערבי כדי לאפשר לו התפתחות באופן שוויוני. הוסבר כי גישה זאת נתקלת בחוסר אמון בקרב האוכלוסייה הערבית הרואה בה אפליה וגזענות. עיון מעמיק בסוגיות הערים המעורבות ובתופעות הנלוות לה מעיד על עוצמת הרגשות המבעבעים בסיר הלחץ החברתי באזורים אלה. הגירה ערבית מזה והגירה יהודית-תורנית מזה, בצירוף להגירה יהודית חילונית שלילית בכמה מן המקומות, לצד התבטאויות פומביות מעוררות תסיסה, הגבירו את המתחים בשנה האחרונה וגרמו להתפרצויות אלימות, כמו בעכו למשל. פערים ומתחים אלה דורשים את התייחסות הממשלה, ונדרש שינוי במדיניות הקצאת המשאבים כדי להפחית את עוצמת המתחים ולהביא לתיקון חברתי.

בנוסף לערים המעורבות, קיימים עוד ישובים רבים הנמצאים בסמיכות גיאוגרפית הדוקה והיוצרים עירוב במידה רבה יותר מהמקובל לחשוב. הפערים הסוציו-אקונומיים החריפים בין האוכלוסייה היהודית לאוכלוסייה הערבית בישראל, נוסף על משקעי הסכסוך היהודי-ערבי, הם קרקע פורה למתחים ולרגשות שליליים.



ההמלצות המעשיות מתרכזות בחמישה תחומים:

- שלטון ומינהל: פיתוח תפיסה ניהולית חדשה של אזור מעורב; קידום נגישות שוויונית לשירותים ולמשאבים; קידום ייצוג הולם במערכות המינהל ובפוליטיקה;
 - התחום הציבורי: דיון בהיבטיו הציבוריים של אזור מעורב אף מבחינה תרבותית ולשונית;
 - חינוך: תפקידה של מערכת החינוך באזור מעורב; חינוך דו-לשוני;
 - המרחב התודעתי: הטמעת ערכי שוויון, שותפות ושכנות; זהות אזרחית יהודית-ערבית; מנופים לשיתוף פעולה יהודי-ערבי מבוססי שוויון.
- השיח הציבורי ואף השיח האקדמי בסוגיה זאת רווי מתחים ומבוססים על השקפות עולם. ואולם, אין באלה כדי לדחות את הנתונים, את המגמות המובילות ואת הביטויים המעשיים, המחייבים נקיטת פעולה אחרת ברמה הממלכתית.

מלמעלה למטה: פרופ' אמנון רובינשטיין, הבינתחומי הרצליה; לשעבר שר החינוך | פרופ' ערליזה שנהר, נשיאת מכללת עמק יזרעאל | אמנון בארי-סוליצאנו, מנכ"ל משותף, קרן אברהם | תמונת פאנל: פרופ' אמנון רובינשטיין | שמעון גפסו, ראש עיריית נצרת-עילית | כמאל אגבריה, יו"ר ועד שכונת ע'מי - גבעת עלייה ביפו | פרופ' ראסם ח'מאסי, החוג לגיאוגרפיה ולימודי הסביבה, אוניברסיטת חיפה | אמנון בארי-סוליצאנו

חגורת ביטחון ירוקה" ומשבר המים

הפער בין ההיצע והביקוש למים בישראל הולך וגדל והמומחים בתחום צופים שמגמה זו תמשיך. הובהר כי אף אם הייתה מופסקת כל שאיבה מן הכנרת, היה מפלס המים ממשיך לרדת בגלל קצב ההתאידות הגבוה. רמת המפלסים נמוכה בכל מקורות המים של ישראל.

השינויים האקלימיים הגלובליים והשפעותיהם המקומיות מציבים לישראל שורה של אתגרים מיידיים לצד אתגרים תכנוניים. הבעיה העיקרית היא במשק המים, אשר נגרם לו נזק מצטבר. ב-16 השנים האחרונות ירד היצע המים בישראל מממוצע של כ-1,350 מלמ"ק לכ-1,175 מלמ"ק בלבד. בשנה שעברה עמד ההיצע על 725 מלמ"ק, והשנה צפוי ההיצע להיות נמוך עוד יותר. הפער בין ההיצע והביקוש למים בישראל הולך וגדל והמומחים בתחום צופים שמגמה זו תמשיך. הובהר כי אף אם הייתה מופסקת כל שאיבה מן הכנרת, היה מפלס המים ממשיך לרדת בגלל קצב ההתאידות הגבוה. רמת המפלסים נמוכה בכל מקורות המים של ישראל.

נוכח היקף שאיבת המים בעבר ולאור הפער הגדל, מקורות המים באקוויפר החוף מצויים במצב חמור ובסיכון של נזקים בלתי הפיכים. יש להימנע מניצול יתר של מאגרי מי התהום המצויים כולם במפלס נמוך ומסוכן. אפשר לפצות על הפסקת השאיבה ממאגרי מי התהום על-ידי התפלת מי ים, אבל היקף ההתפלה הקיים היום אינו מספק ויש צורך דחוף בהגדלה של יכולת התפלת מים בישראל. ההשקעות הממשלתיות הגדולות המתוכננות לטיפול במשבר המים באמצעות התפלה צפויות להניב תוצאות של ממש רק סמוך לשנת 2012. מתחייבת מדיניות לפרק זמן זה, עד שימומשו הפתרונות החלופיים.



אפי שטנצלר, יו"ר דירקטוריון, קרן קיימת לישראל

מימין לשמאל: פרופ' יעל מוריה, הפקולטה לארכיטקטורה, הטכניון | שמאי אסיף, מנהל מינהל התכנון, משרד הפנים | אפי שטנצלר, יו"ר דירקטוריון קרן קיימת לישראל | פרופ' אורי שני, ראש רשות המים | אפי שטנצלר, יו"ר דירקטוריון, קרן קיימת לישראל



יום שני, 2 בפברואר 2009, ח' בשבט תשס"ט

מאזן החוסן והביטחון הלאומי

המנד החברתי 09:45-08:15 יו"ר: אל"מ (מיל.) אהובה ינאי, מנכ"ל מתן – הדרך שלך לתת מר יצחק (בוז'י) הרצוג, שר הרווחה והשירותים החברתיים והשר לענייני תפוצות, חברה ומאבק באנטישמיות מר נחום איצקוביץ', מנכ"ל, משרד הרווחה והשירותים החברתיים פרופ' מולי להד, הפקולטה למדעי החברה והרוח, המכללה האקדמית תל-חי דיון פתוח	המנד הצבאי-ביטחוני 09:30-08:15 יו"ר: חה"כ צחי הנגבי, יו"ר ועדת החוץ והביטחון של הכנסת מר דן מרידור, לשעבר שר האוצר ושר המשפטים תאל" (מיל.) ד"ר אפרים סנה, לשעבר סגן שר הביטחון פרופ' עוזי ארד, ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה, הבינתחומי הרצליה; יו"ר "כנס הרצליה" דיון פתוח
המנד הכלכלי 11:00-10:00 יו"ר: מר אלי הורביץ, יו"ר טבע תעשיות פרמצביות בע"מ פרופ' רפי מלניק, משנה לנשיא לעניינים אקדמיים, הבינתחומי הרצליה ד"ר קרנית פלוג, מנהלת מחלקת המחקר, בנק ישראל מר רוני בר-און, שר האוצר דיון פתוח	המנד המדיני-בינלאומי 11:00-09:30 יו"ר: מר אהרן אברמוביץ', מנכ"ל משרד החוץ השגריר יוסי גל, המשנה למנכ"ל, משרד החוץ מר נאור גילאון, ראש החטיבה הבינלאומית, המרכז למחקר מדיני, משרד החוץ מר ערן עציון, ראש החטיבה לתכנון מדיניות, משרד החוץ דיון פתוח

פתיחה רשמית 12:45-11:15 יו"ר: פרופ' עוזי ארד, יו"ר כנס הרצליה ברכות: פרופ' אוריאל רייכמן, נשיא ומייסד הבינתחומי הרצליה גב' יעל גרמן, ראש עיריית הרצליה מר שמעון פרס, נשיא מדינת ישראל מאזן החוסן והביטחון הלאומי ומדדי הרצליה 2009 פרופ' רפי מלניק, משנה לנשיא לעניינים אקדמיים, הבינתחומי הרצליה פרופ' גבריאל בן-דור, ראש בית-הספר למדעי המדינה, אוניברסיטת חיפה אלוף (מיל.) עוזי דיין, נשיא כנס ישראל-שדרות לחברה

הנגב בחזית: יעד לפיתוח אסטרטגי 15:00-13:30 יו"ר: זאבי כהנוב פרופ' אלכס מינץ, דיקן בית-ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה, הבינתחומי הרצליה חה"כ פרופ' אבישי ברוורמן, יו"ר ועדת הכספים של הכנסת מר איתן ורטהיימר, יו"ר דרומה – עידן הנגב מר זאב בילסקי, יו"ר הסוכנות היהודית לארץ-ישראל וההסתדרות הציונית העולמית מר עפר איסרוב, מנכ"ל דרומה – עידן הנגב; מנהל אזורי, הסוכנות היהודית לארץ-ישראל דיון פתוח
--

האם ערים מעורבות יהיו פני המחר? 16:30-15:00 יו"ר: פרופ' עליזה שנהר, נשיאת מכללת עמק יזרעאל מר אמנון בארי-סוליציאנו, מנכ"ל משותף, קרן אברהם פרופ' ראסם ח'מאסי, החוג לגיאוגרפיה ולימודי הסביבה, אוניברסיטת חיפה מר כמאל אגבריה, יו"ר ועד שכונת עגמי - גבעת עלייה ב'פו מר שמעון גפסו, ראש עיריית נצרת-עלית פרופ' אמנון רובינשטיין, הבינתחומי הרצליה; לשעבר שר החינוך דיון פתוח	מבטים על הסדר העולמי המתהווה 17:00-15:15 יו"ר: Sir Michael Pakenham Former Chairman of the UK Joint Intelligence Committee Amb. Igor S. Neverov, Director, North American Department, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation Prof. Brahma Chellaney, Centre for Policy Research, New Delhi Amb. John Bolton, Former US Ambassador to the United Nations Mr. Thomas Kleine-Brockhoff, Senior Director for Policy Programs, German Marshall Fund of the United States השגריר זלמן שובל, לשעבר שגריר ישראל בארה"ב
--	---

18:00-17:15 נאום הרצליה יו"ר: מר ישראל מקוב, יו"ר הוועד המנהל, המכון למדיניות ואסטרטגיה, הבינתחומי הרצליה גב' ציפי לבני, ממלאת מקום ראש הממשלה ושרת החוץ	
19:30-18:00 הניתן להפריד בין קידום יחסי ישראל-אירופה לבין הסוגיה הפלסטינית? יו"ר: השגריר רפאל ברק, סמנכ"ל לענייני מערב אירופה, משרד החוץ Mr. Tomas Pojar, Deputy Minister of Foreign Affairs, Czech Republic Mr. Thomas Oppermann, MdB Deputy Chairman, SPD Parliamentary Group, Germany Dr. Liam Fox, MP, Shadow Defense Secretary, United Kingdom השגריר אבי פרימור, ראש המרכז ללימודים אירופיים, הבינתחומי הרצליה Amb. Marc Otte, European Union Special Representative to the Middle East Peace Process דיון פתוח	19:15-18:00 ירושלים פנים רבות לה יו"ר: ד"ר גבריאל ברקאי, המחלקה ללימודי א"י וארכיאולוגיה, אוניברסיטת בר-אילן Father Pierbattista Pizzaballa, Custos of the Holy Land פרופ' יוסי שלהב, המחלקה לגיאוגרפיה, אוניברסיטת בר-אילן ד"ר דורי גולד, נשיא המרכז הירושלמי לענייני ציבור ומדינה Mr. Hanna Siniara, Co-CEO IPCRI דיון פתוח 19:30-19:15 חה"כ אביגדור ליברמן, יו"ר מפלגת ישראל ביתנו
22:30-20:30 חילופי משמרות בווינגטון ומעמדה של ארה"ב בזירה העולמית יו"ר: Prof. Herbert London, President, Hudson Institute Amb. John Bolton, Former US Ambassador to the United Nations Mr. R. James Woolsey, Venture Partner with VantagePoint; Former US Director of Central Intelligence Mr. Richard Gordon, President, American Jewish Congress Amb. Alfred H. Moses, Chair, UN Watch; Partner & Senior Counsel, Covington & Burling LLP; Honorary President, American Jewish Committee דיון פתוח דו-שיח בין: Mr. Thomas L. Friedman, New York Times Columnist Dr. Josef Joffe, Editor-Publisher, Die Zeit	

יום שלישי, 3 בפברואר 2009, ט' בשבט תשס"ט

09:45-08:15 מדוע נכשלים תלמידי ישראל – האם יש בכוחה של מהפכה דיגיטלית לשנות את המציאות החינוכית? יו"ר: ד"ר שמשון שושני, לשעבר מנכ"ל משרד החינוך גב' גילה בן-הר, מנכ"ל, המרכז לטכנולוגיה חינוכית מר יורם יעקובי, טכנולוג ראשי ומנכ"ל, מרכז הפיתוח, מיקרוסופט ישראל מר מאיר ברנד, מנכ"ל Google ישראל פרופ' מיכל ירושלמי, ראש המחלקה לחינוך מתמטי, אוניברסיטת חיפה פרופ' יולי תמיר, שרת החינוך דיון פתוח	10:00-08:15 ההתמודדות הא-סימטרית עם הטרור האסלמי יו"ר: Dr. John Chipman Director General and Chief Executive, International Institute for Strategic Studies (IISS) Prof. Brahma Chellaney, Professor of Strategic Studies, Centre for Policy Research, New Delhi Dr. Jamie Patrick Shea, Director, Policy Planning, Office of the Secretary General, NATO רא"ל (מיל.) משה (בוגי) יעלון, לשעבר הרמטכ"ל Mr. Glenn Carle, Former US Deputy National Intelligence Officer for Transnational Threats Mr. Matthew Mark Horn, Co-Executive Director, American Jewish Congress דיון פתוח
11:00-09:45 מנועים כלכליים להשכלה הגבוהה יו"ר: מר דרור שטרם, מנכ"ל המכון הישראלי לתכנון כלכלי ד"ר יעקב שיינין, מנכ"ל מודלים כלכליים מר אברהם בייגה שוחט, לשעבר שר האוצר; יו"ר ועדת שוחט לבחינת מערכת ההשכלה הגבוהה פרופ' חגית מסר-ירון, נשיאת אוניברסיטת הפתוחה אלוף אבי זמיר, ראש אגף כוח אדם, צה"ל פרופ' יולי תמיר, שרת החינוך דיון פתוח	11:30-10:00 החמאס בעקבות "עופרת יצוקה" יו"ר: פרופ' מרטין קרמר, עמית בכיר, מכון אדלסון למחקרים אסטרטגיים, מרכז שלם פרופ' אברהם סלע, המחלקה ליחסים בינלאומיים, אוניברסיטת העברית חה"כ תא"ל (מיל.) אפי איתם, ועדת החוץ והביטחון של הכנסת ד"ר ענת קורץ, עמיתת מחקר בכירה, המכון למחקרי ביטחון לאומי אל"מ (מיל.) דניאל רייזנר, לשעבר ראש מחלקת הדין הבינ"ל בפרקליטות הצבאית חה"כ ד"ר יובל שטייניץ, ועדת החוץ והביטחון של הכנסת דיון פתוח
12:35-11:20 מדיניות מו"פ לאומית: ההשכלה הגבוהה – ממדע בסיסי למחקר ופיתוח יו"ר: פרופ' עודד אברמסקי יו"ר המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח פרופ' מנחם יערי, נשיא האקדמיה הלאומית למדעים מנחה: פרופ' רבקה כרמי, נשיאת אוניברסיטת בן-גוריון מר גורי זילכה, יועץ למולמו"פ; לשעבר מנכ"ל המועצה להשכלה גבוהה פרופ' מינה טייכר, יו"ר הוועדה הלאומית לתאום קשרי מו"פ בינלאומיים, המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח ד"ר לאה נס, לשעבר יו"ר ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת דיון פתוח	13:15-11:45 לגיטימיות ישראל תחת התקפה – כלים חדשים למערכה יו"ר: מר גידי מרק, מנכ"ל תגלית מר יצחק (בוז'י) הרצוג, שר הרווחה והשירותים החברתיים והרעיוניים תפוצות, חברה ומאבק באנטישמיות מר בן-דרור ימיני, מערבי ד"ר בעז מוראד, Insight Research Group Prof. Leonard Saxe, Director of the Cohen Center for Modern Jewish Studies, Brandeis University השגריר רון פרושאו, שגריר ישראל בבריטניה מר דוד הורוויץ, עורך ראשי, ג'רוזלם פוסט דיון פתוח

14:45-13:20 ממו"פ ליישום תעשייתי וכלכלי כחלק ממדיניות לאומית יו"ר: פרופ' עודד אברמסקי, יו"ר המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח פרופ' מנחם יערי, נשיא האקדמיה הלאומית למדעים מנחה: פרופ' לאה בם, חברת המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח; המדענית הראשית, התעשייה האווירית לישראל פרופ' משה אורון, המדען הראשי, קילומבדה; חבר המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח ד"ר אלי אופר, המדען הראשי, משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה פרופ' צבי אקשטיין, המשנה לנגיד בנק ישראל מר יגאל ארליך, משנה ליו"ר המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח; נשיא "זוזמה" דיון פתוח מר ראלב מג'אדלה, שר המדע, התרבות והספורט	15:15-14:00 התנעת תהליך ההסדרים הישראלי-פלסטיני: יוזמות כלכליות ונגזרות מדיניות יו"ר: Sir Ronald Cohen, Chairman, The Portland Trust Dr. Robert Danin, Head of Mission, Quartet Representative to the Middle East Dr. Maher S. El-Kurd, Chairman of the PLO Economic Committee אלוף (מיל.) דני רוטשילד, נשיא המועצה לשלום ולביטחון השגרירה אירית בן-אבא, סמנכ"ל לעניינים כלכליים, משרד החוץ ד"ר שביט מטיאס, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה לעניינים בינלאומיים דיון פתוח
16:30-15:00 עמיות יהודית – מדידה ומדיניות יו"ר: מר לאוניד נבזלין, יו"ר קרן נדב פרופ' יאב שוהם, אוניברסיטת סטנפורד פרופ' אפי יערי, ראש התוכנית ליישוב סכסוכים, אוניברסיטת תל אביב Prof. Steven M. Cohen, Jewish Institute of Religion, Hebrew Union College ד"ר שלומי רביד, מנכ"ל הביה"ס הלימודי העם היהודי, בית התפוצות Dr. Misha Galperin, Executive Vice President and CEO, The Jewish Federation of Greater Washington פרופ' נעמה צבר-יהושע, ראש היחידה ללימודי העם היהודי, בית הספר לחינוך, אוניברסיטת תל אביב פרופ' יחזקאל דרור, נשיא מכון לשעבר, המכון לתכנון מדיניות עם יהודי דיון פתוח	17:00-15:30 צדק היסטורי – הפליטים היהודים ממדינות ערב יו"ר: ד"ר אבי ביצור, מנכ"ל המשרד לענייני גמלאים מר רפי איתן, שר לענייני גמלאים, מפקד על הטיפול בנושא השבת זכויות ורכוש יהודי גב' רחל מנסיגר, עמיתת מחקר בכירה, המכון למדיניות ואסטרטגיה, הבינתחומי הרצליה; הפורום האטלנטי של ישראל ד"ר צבי צמרת, מנכ"ל יד בן-צבי Mr. Edwin Shuker, President, Justice for Jews from Arab Countries דיון פתוח
18:00-17:15 נאום הרצליה יו"ר: פרופ' אלכס מינץ, דיקן ביה"ס לאדור לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה, הבינתחומי הרצליה רא"ל (מיל.) אהוד ברק, שר הביטחון ולשעבר ראש הממשלה	
19:30-18:00 חגורת הביטחון הירוקה של ישראל יו"ר: מר אפי שטנצלר, יו"ר דירקטוריון, קרן קיימת לישראל פרופ' אורי שני, ראש רשות המים פרופ' יעקב קרני, מנהל טכנולוגיות ראשי, HelioFocus Ltd. פרופ' יעל מוריה, הפקולטה לארכיטקטורה, הטכניון מר שמאי אסיף, מנהל מינהל התכנון, משרד הפנים דיון פתוח	19:30-18:00 המערכת הצפונית ומדינאות אזורית יו"ר: ד"ר ישראל אלעד-אלטמן, המכון למדיניות ואסטרטגיה, הבינתחומי הרצליה אלוף (מיל.) דני יתום, לשעבר ראש המוסד אלוף (מיל.) גיורא איילנד, לשעבר ראש המועצה לביטחון לאומי אלוף (מיל.) יעקב עמידור, סגן נשיא מכון לנדר ד"ר שמואל בר, מנהל מחקרים, המכון למדיניות ואסטרטגיה, הבינתחומי, הרצליה ד"ר דן שיפטן, סגן ראש המרכז ללימודי ביטחון לאומי, אוניברסיטת חיפה אלוף (מיל.) עמוס גלעד, ראש האגף המדיני-ביטחוני, משרד הביטחון דיון פתוח
22:00-20:30 תמורות באירופה ובמעמדה בזירה העולמית יו"ר: Amb. Michael Zantovsky Ambassador of the Czech Republic to Israel President José Maria Aznar, Former Prime Minister of Spain Dr. John Chipman, Director General and Chief Executive, International Institute for Strategic Studies (IISS) Dr. Josef Joffe, Editor-Publisher, Die Zeit דיון פתוח	

יום רביעי, 4 בפברואר 2009, ' בשבת תשס"ט

10:00-08:15 אנרגיה, ביטחון וגיאופוליטיקה יו"ר: Dr. Sass Somekh, Founder, Musea Ventures Dr. Ed Morse, Managing Director and Chief Economist, LCM Commodities Mr. R. James Woolsey, Venture Partner with VantagePoint; Former US Director of Central Intelligence Dr. Jamie Patrick Shea, Director, Policy Planning, Office of the Secretary General, NATO ד"ר ברנדה שפר, התכנית לניהול ומדיניות אנרגיה, אוניברסיטת חיפה Dr. David Wurmser, Director, Delphi Global Analysis; Former Senior Advisor on National Security Affairs to the US Vice President מר יוסי הולנדר, יו"ר המכון הישראלי לתכנון כלכלי דיון פתוח	10:15-08:15 איראן על סף ההתגרענות: אפשרויות המניעה והיתכנות ההרתעה יו"ר: אלוף (מיל.) דוד עברי, נשיא בואינג ישראל; לשעבר ראש המועצה לביטחון לאומי Prof. Scott Sagan, Co-Director, Center for International Security and Cooperation (CISAC), Stanford University השגריר יוסי גל, המשנה למנכ"ל משרד החוץ Dr. Bruno Tertrais, Senior Research Fellow, Fondation pour la Recherche Strategique (FRS) Dr. Michael Makovsky, Foreign Policy Director, Bipartisan Policy Center חה"כ אלוף (מיל.) פרופ' יצחק בן-ישראל, ועדת החוץ והביטחון של הכנסת דיון פתוח
---	---

המשבר הכלכלי העולמי: אתגרי ניהול הסיכונים והרגולציה הפיננסיים 12:15-10:30 יו"ר: Mr. L. Jack Staley, President, Stanford Group (Suisse) פרופ' יעקב פרנקל, לשעבר נגיד בנק ישראל, יו"ר קבוצת ה-30 (G-30); סגן יו"ר העולמי Mr. Michael G. Oxley, Vice Chairman, NASDAQ Stock Market; Former Chairman of the US House of Representatives' Financial Services Committee Ms. Joanne Thornton, Senior Vice President, Policy Research, Stanford Group Company Dr. Stephen J. Canner, Vice President, Investment and Financial Services, US Council for International Business דיון פתוח	תפוצת הגרעין ויזמות בקרת נשק 12:15-10:30 יו"ר: ד"ר אריאל ליטס Senior Associate, Carnegie Endowment for International Peace Mr. Jonathan S. Paris, Adjunct Fellow, Hudson Institute ד"ר עודד ברוש, עמית מחקר בכיר, המכון למדיניות ואסטרטגיה, הבינתחומי, הרצליה Mr. Sverre Lodgaard, Senior Research Fellow, NUPI and former Director of the United Nations Institute for Disarmament Research Gen. Vladimir Dvorkin, Principal Researcher, IMEMO, Russian Academy of Sciences השגריר מר דוד דניאלי, סמנכ"ל למדיניות, הועדה לאנרגיה אטומית דיון פתוח
שותפויות פעולה ובריתות אסטרטגיות לישראל 14:45-13:00 יו"ר: השגריר ד"ר עודד ערן, ראש המכון למחקרי ביטחון לאומי; הפורום האטלנטי של ישראל Dr. Bruno Tertrais, Senior Research Fellow, Fondation pour la Recherche Strategique, (FRS) Mr. Christian Schmidt, MdB, Parliamentary State Secretary, Federal Ministry for Defense, Germany Mr. Ralf Fuecks, President, Heinrich Böll Foundation Mr. Rafael Bardaji, Director of International Policy, FAES Fundacion מר טומי שטיינר, עמית מחקר בכיר, המכון למדיניות ואסטרטגיה, הבינתחומי הרצליה; הפורום האטלנטי של ישראל דיון פתוח רא"ל (מיל.) שאול מופז, סגן ראש הממשלה ושר התחבורה; מופקד על הדיאלוג האסטרטגי	אתגרי ניהול הסיכונים והרגולציה הפיננסית בישראל 14:30-13:00 יו"ר: מר שלמה זוהר, יו"ר מועצת המנהלים, בנק דיסקונט פרופ' אמיר ברנע, ב"ס ארסון למנהל עסקים, הבינתחומי הרצליה מר רני חזקיהו, המפקח על הבנקים, בנק ישראל מר ידן ענתבי, הממונה על שוק ההון, הביטוח והחסכון, משרד האוצר מר צבי זיו, מנכ"ל בנק הפועלים מר צבי לובצקי, יו"ר אי.בי.אי בית השקעות דיון פתוח
אפשרויות ההגנה הפעילה והסבילה מפני איומים אסטרטגיים 16:30-15:00 יו"ר: אלוף (מיל.) הרצל בודינגר, יו"ר עמותת עטי; לשעבר מפקד חיל האוויר אלוף (מיל.) מתן וילנאי, סגן שר הביטחון מר עוזי רובין, מנכ"ל רובינקון תא"ל (מיל.) יאיר דורי, לשעבר ראש מערך הנ"מ Mr. Michael D. Brown, Former US Under Secretary of Homeland Security, Emergency Preparedness and Response ד"ר אבי ביצור, מנכ"ל המשרד לענייני גמלאים; מומחה להגנת העורף, אוניברסיטת בר-אילן ד"ר מקס זינגר, עמית מחקר בכיר, מרכז בס"א למחקרים אסטרטגיים, אוניברסיטת בר-אילן דיון פתוח	צליחת המשבר: ישראל והכלכלה העולמית 17:00-14:45 יו"ר: מר יוסי הולנדר, יו"ר המכון הישראלי לתכנון כלכלי פרופ' מנואל טרכטנברג, ראש המועצה הלאומית לכלכלה, משרד ראש הממשלה ד"ר יעקב שיינין, מנכ"ל מודלים כלכליים חה"כ פרופ' אבישי ברוורמן, יו"ר ועדת הכספים של הכנסת מר ירום אריאב, מנכ"ל, משרד האוצר מר ישראל מקוב, יו"ר הוועד המנהל, המכון למדיניות ואסטרטגיה, הבינתחומי הרצליה מר גידי גרינשטיין, נשיא מכון ראות דיון פתוח
נאום הרצליה 17:45-17:00 יו"ר: השגריר זלמן שובל, לשעבר שגריר ישראל בארה"ב מר בנימין נתניהו, יו"ר האופוזיציה ולשעבר ראש הממשלה	
הכורח בשיפור הממשל וחזוקת המשטר 19:30-18:00 יו"ר: מר גד זאבי, יו"ר קבוצת זאבי פרופ' אוריאל רייכמן, נשיא ומייסד, הבינתחומי הרצליה מר דרור שטרומ, מנכ"ל המכון הישראלי לתכנון כלכלי חה"כ חיים רמון, המשנה לראש הממשלה מר רענן דינור, משרד ראש הממשלה מר סמי פרידריך, יו"ר שלדור חה"כ גדעון סער, יו"ר סיעת הליכוד בכנסת דיון פתוח	הידוק קשרי ישראל עם אזרחיה בנכר 19:30-18:00 יו"ר: חה"כ תא"ל (מיל.) עמירה דותן יו"ר ועדת המשנה ליחסי חוץ והסברה, ועדת החוץ והביטחון של הכנסת מר ארז חלפון, מנכ"ל המשרד לקליטת העלייה פרופ' זכי שלום, המועצה הציונית לישראל גב' שולמית אלוני, לשעבר שרת החינוך והתרבות פרופ' משה אורון, המדען הראשי, קילומבדה; חבר המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח חה"כ אבשלום (אבו) וילן, חבר ועדת הפנים ואיכות סביבה של הכנסת מר מנו גבע, מנכ"ל מדגם יעוץ ומחקר; יו"ר איגוד מכוני המחקר בישראל דיון פתוח
מעמד הנעילה 22:00-20:15 יו"ר: פרופ' אוריאל רייכמן, נשיא ומייסד, הבינתחומי הרצליה Amb. Ronald S. Lauder, President, World Jewish Congress פרופ' עוזי ארד, יו"ר כנס הרצליה פרופ' שלמה בן-עמי, הבינתחומי הרצליה; לשעבר שר החוץ פרופ' רות גביזון, נשיאה מייסדת, מרכז מציל"ה	



המרכז הבינתחומי הרצליה

המרכז הבינתחומי הרצליה הוא מוסד אקדמי פרטי, ללא כוונת רווח, הפועל על פי מודל אוניברסיטאות העילית בארה"ב. המרכז נוסד בשנת 1994 ע"י פרופ' אוריאל רייכמן. בשל בחירתו שלא לקבל סבסוד ממערכת התקצוב הממשלתית של ההשכלה הגבוהה, נהנה המרכז הבינתחומי מחרות אקדמית ומנהלית מלאה. מטרת המרכז הבינתחומי להכשיר את מנהיגות העתיד של מדינת ישראל, באמצעות הקניית השכלה בינתחומית ייחודית, המשלבת לימוד תיאורטי מעמיק עם הכשרה מעשית ועם פעילות בקהילה. סגל המרכז הבינתחומי כולל את טובי המרצים מהאוניברסיטאות המובילות בעולם ובישראל. כ-5,000 סטודנטים לומדים כיום לתארים ראשון ושני. הלימודים מתקיימים בבית ספר רדזינר למשפטים, בבית ספר אריסון למינהל עסקים, בבית ספר אפי ארזי למדעי המחשב, בבית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה, בבית ספר סמי עופר לתקשורת, בבית הספר החדש לפסיכולוגיה ובבית הספר הבינלאומי ע"ש רפאל רקנאטי, בו לומדים למעלה מ-1,000 סטודנטים מ-60 מדינות ברחבי העולם.

בשנת הלימודים תשס"ט מציין המרכז הבינתחומי 15 שנות מצוינות וממשיך בגיוס המרצים והחוקרים הטובים ביותר בישראל ובעולם. כמענה לתופעת "ברחת המוחות" הרווחת באקדמיה הישראלית, משיב הבינתחומי ארצה מדי שנה חוקרים ישראלים המשתלבים בבתי הספר ובמכוני המחקר הרבים הפועלים במרכז הבינתחומי הרצליה.

בית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה

בית ספר לאודר לממשל הוקם ב-1999 בתמיכתו של השגריר רונאלד ס. לאודר, ובראשות הדיקן המייסד פרופ' אהוד שפרינצק ז"ל. בית הספר הוקם על פי המודל של בתי הספר לממשל המובילים בעולם, ובהתבסס על הכרת צרכי הממשל, המינהל והמשק הפרטי בעידן המודרני. מטרת בית הספר להכשיר את מנהיגות העתיד לישראל, ואכן בוגרי בית הספר השתלבו בתפקידי מפתח במגזר הציבורי. תכנית הלימודים לתואר ראשון ושני בבי"ס לאודר, בראשות הדיקן, פרופ' אלכס מינץ, מציידת את הסטודנטים בכלים הדרושים לעיצוב המערכת השלטונית בצידה הפוליטי, המנהלית והחברתית, ומכשירה אותם למילוי תפקידים בכירים בממשל על כל מערכותיו. לצד הפעילות המחקרית של הסגל, פועלים במסגרת בי"ס לאודר לממשל גם מכוני מחקר מובילים בתחומם, בהם המכון למדיניות ואסטרטגיה, המכון למדיניות נגד טרור, המכון למדיניות אנרגיה חלופית, מכון גלוריה לחקר המזרח התיכון ויחסים בינלאומיים והמרכז ללימודים אירופיים.

בי"ס לאודר לממשל מארח במסגרת "פורום הרצליה לדיפלומטיה" את הצמרת המדינית מישראל ומהעולם, ראשי מדינות ושרי חוץ. במהלך ביקוריהם, הם מרצים בפני הסטודנטים בבית הספר ומקבלים תדרכים מאת חברי הסגל ומומחים הפועלים במכוני המחקר.

המכון למדיניות ואסטרטגיה

המכון למדיניות ואסטרטגיה הוקם בשנת 2000 על ידי פרופ' עוזי ארד. המכון פועל מתוך בית ספר לאודר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה. ייעודו - לסייע בגיבוש מדיניות לאומית בנושאים בעלי חשיבות למדינה ובהם: ביטחון לאומי בדגש על תחומי החימוש האסטרטגי; מדיניות החוץ ויחסי החוץ של ישראל; מרכיבי העוצמה והחוסן הלאומיים; מודיעין, ממשל, נושאי העם היהודי ומדיניות לאומית.

מכון מדיניות, הוא משמש אכסניה לדעות ולרעיונות מגוונים ושיטת עבודתו היא על דרך הגישה הבינתחומית, העדפת המבט לעתיד, בחינת נושאים בהקשרים רחבים והבאתם לכלל אינטגרציה. המכון מסתייע במערך קשרי העבודה המקצועיים הענפים שלו בארץ ובחו"ל – במגזרים אקדמיים ובקרב ממשלות. המכון מכנס קבוצות וצוותי חשיבה, מזמן מפגשי מומחים ובכירים ועורך ימי עיון ודיונים. הבולט באירועים אלה הוא "סדרת כנסי הרצליה" השנתיים על מאזן החוסן והביטחון הלאומי, במסגרתם נועדים בכירי המדינה לדיון שנתי בנושאים המרכזיים שעל סדר יומה הלאומי.

י"ר הוועד המנהל של המכון הוא מר ישראל מקוב. חבריו הם אלוף (מיל.) אילן בירן, פרופ' משה ברנבי, פרופ' אמיר ברנע, מר יוסי הולנדר, אלוף (מיל.) שלמה ינאי, פרופ' אלכס מינץ, פרופ' רפי מלניק, גב' דליה סגל, פרופ' אוריאל רייכמן והשגריר זלמן שובל.

סדרת כנסי הרצליה

סדרת **כנסי הרצליה על מאזן החוסן והביטחון הלאומי** היא האכסניה החשובה והיוקרתית ביותר לדיון מעמיק בסוגיות הבוררות על סדר יומה של ישראל. כנסי הרצליה מפגישים בין ראשי המדינה ובכירי הממשל, בכירי האקדמיה והמגזר העסקי, מומחים ומדינאים בעלי שם מחו"ל ואנשי רוח ותקשורת. כינוסם יחדיו של טובי המומחים בעולם ומקבלי ההחלטות בישראל ומחוצה לה יוצרים תנאים לדיון רלוונטי ומעשי תחת חסות אקדמית ובאווירה בלתי תלויה.

העבודה על כל כנס מתחילה זמן רב לפניו, ונמשכת גם לאחריו. המחזור השנתי כולל כמה תהליכים:

לפני הכנס – דיונים בקבוצות חשיבה, הגדרת נושאים המרכזיים, עבודת צוותי עבודה ועריכת מחקרים תוך שיתוף פעולה עם גופי מחקר ומומחים חיצוניים.

במהלך הכנס – דיונים בסוגיות המרכזיות, ניתוח וליבון הבעיות, דיון בחלופות למדיניות ובדוחות צוותי החשיבה והמחקר.

לאחר הכנס – לאור דיוני הכנס וממצאיו, מרוכזות התובנות המרכזיות, המסקנות וההמלצות העיקריות במסמך אינטגרטיבי המוגש למקבלי ההחלטות במתכונת של סיכום מנהלים.

נשיא המדינה, ראש הממשלה, שרי הביטחון והחוץ, וכן ראש האופזיציה והרמטכ"ל בחרו בעשור האחרון בכנס הרצליה כבמה מרכזית להצגת חזונם ולנשיאת נאומי מדיניות מרכזיים. למשל, ראש הממשלה אריאל שרון, הודיע בכנס הרצליה 2002 על תמיכתו במפת הדרכים, ובכנס שנערך שנה אחר-כך הציג לראשונה את תוכנית ההתנתקות.

כבר בכנס הרצליה הראשון הוגדר המושג חוסן לאומי במובנו הרחב, הכולל היבטים מגוונים – חברתיים, ממשליים וכלכליים – נוסף על היבטי המדיניות והביטחון. הגדרה רחבה זאת מאפשרת לדון מתוך ראייה רב-תחומית בבעיות היסוד העומדות על סדר יומה הדינמי והמורכב של ישראל, ולהציע חלופות חדשות למדיניות. כמה מן ההמלצות של צוותי החשיבה שהוצגו בכנסי הרצליה הפכו למדיניות ממשלתית ובכך באה לידי ביטוי ערכה המוסף של סדרת כנסי הרצליה ותרומתה הייחודית:

ביטחון – צוות חשיבה מיוחד בראשותו של רא"ל (מיל) אמנון ליפקין-שחק הציג ניתוח של אסטרטגיית ההרתעה ארוכת הטווח של ישראל. עבודת הצוות עוררה דיון מעמיק בנושא רגיש זה במשרד ראש הממשלה ובמועצה לביטחון לאומי.

יחסים בינ"ל – הבלטת החשיבות של פריצת הדרך ביחסי ישראל עם ברית נאט"ו ותרומה משמעותית לזיהוי האינטרסים המשותפים לארגון ולישראל, וקידום היחסים.

דמוגרפיה – למן הכנס הראשון מוקדה תשומת לב בסוגיה הדמוגרפית, השפעותיה ומשמעויותיה מבחינה לאומית, פוליטית ומדינית. הנושא הפך מרכיב חשוב בסדר היום הלאומי ובדיון המדיני על הסדרים עתידיים בין ישראל לשכנותיה.

התהליך המדיני – כנסי הרצליה בחנו לעומק את התהליך המדיני בין ישראל לפלסטינים ובין ישראל למדינות ערב השכנות, ולאורך שנים נבחנו הצעות שונות להסדר קבע עם הפלסטינים. כנס הרצליה תרם להעשרה ורענון של תפריט החלופות העומד בפני ממשלת ישראל במאמציה להגיע להסדר קבע.

כלכלה – לאחר הכנס השלישי אימץ משרד האוצר את דוח איילון בעניין שימוש בתעשיות ההיי-טק כמנוף לצמיחה כלכלית ושילב אותו בתוכנית השיקום הכלכלי שלו.

דיפלומטיה ישראלית במשפט ובתקשורת – בכנס הרצליה השלישי הציע צוות החשיבה בנושא "תקשורת ומשפט בינלאומי" רעיונות ואסטרטגיות לשיפור ניהול ההסברה של מדינת ישראל. כפועל יוצא של הדיון וההמלצות שהוצגו, הומצרה פעילותם של ארגונים חוץ-ממשלתיים ואף פעילות גופים ממלכתיים רלוונטיים.

חינוך וחברה – משרד החינוך אימץ ואף תיקצב את המלצות "דוח שושני" שהוצג בכנס הרצליה 2001 בעניין שיפור מערכת החינוך וייעולה. כנס הרצליה ממשיך להקדיש תשומת לב לנושאים חברתיים ולפיתוח כלים חדשים לשיפור הדיון הציבורי. במסגרת זאת, אומצה והותאמה המתודולוגיה של הקונצנזוס של קופנהגן לפרויקט "הסכמת הרצליה", הבוחן חלופות לתעדוף פרויקטים ברמה הלאומית בתחום החברתי.

העם היהודי – כנסי הרצליה הובילו את רעיון שילוב הסוגיות הקשורות בעם היהודי בתפוצות כגורם קבוע במשוואת הביטחון הלאומי של מדינת ישראל. גם המועצה לביטחון לאומי אימצה רעיון זה.

מנהלת הכנס



יו"ר הכנס:

פרופ' עוזי ארד

סגל הכנס:

שירי אב-צוק
מיכאל אבני
אהובה אורן-פינס
מיכאל אלתר
רן אמיר
שלומי אקונס
שלומי בהרי
אלכסנדר בירגר
שמואל בכר
איילת בן-עזר
שמואל בר
עודד ברוש

אחיאב גולן
שלומית גור
נרית גיל
רותי גרוס
לילי גרינפלד
רחל דורון
ענת דותן
דני דשתי
בילהה הוכמן
ערן וולפרט
מיכל וינר
מייקה ון-דר ברוגן

אילנה טל
גיא טרוטיאק
אבי נסים
אשר סיבוני
אורי סלונים
ננסי פומגרין
יואב פורת
רן ישי
מוריה כהן
ליאור לב-ארי
עידן לוי
דוד לוסטיג

אבי לייבוביץ
לאה לנדמן
אליס מזכרת
ורה מיכלין
נעמה מכטיגר
נרי מכטיגר
רחל מכטיגר
מירון מנור
גיא נבו
דנה נבות
שחר פלג
יעל צבר

רון צחור
לנה קוסטינה
אלי קורנבליט
נילי קריב
דורון קרני
פזית רבינא
אריאל רודל
ג'רמי רודן
חן רוזנבאום
טלי רוזנבאום
נעמי שטייניץ
טומי שטיינר

מתנדבים:

לילי ארם
משה בוארון
אריאלה בלצר
שירלי בן-דק
שרה בראון
טל גביש
שיין גודסון
נועה גיא

אילנה גינדיס
דניאל גינדיס
טלי גרבר
עינת דהרי
דארן דול
גילי דקל
שוהם הרוש
אילן השמשוני

נועה טישלר
סמנתה טרובוביץ'
יוסי יהודיין
אילי לייבוביץ'
ג'רמי ליפשיץ
זאב מרמורשטיין
חופית סאבי
שירלי ספיבק

רעות עמית
עדינה פיטלוק
שירי פיין
דבורה פסנר
גילי קאהן גולן
דיוויד קאשי
אלון קדם
יהונתן קורנבלום

שמואל קמפר
דנה ראסיאר
ארז שטיימן
אורטל שללאשוילי
ניר שפרינגר

הפקה:

הפיקורס

יחסי ציבור:

ארד תקשורת

רשימת משתתפים *

משתתפים ישראלים

מר יוסי אבו

גב' אני אבוטבול

מר תמיר אביב

מר יליאור אביב, קבוצת קנדה ישראל

ד"ר נעמי אביגדול, ראש ענף ביטחון לאומי, מרכז למחקרים צבאיים, רפאל - מערכות לחימה מתקדמות בע"מ

גב' אירן אבידר, עוזרת דיקן בית הספר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה

ד"ר דורון אביטל, לשכת השרה, משרד החוץ

מר עופר אבירן, ראש חטיבת הדרכה, משרד החוץ

גב' שלי אבני

מר יוסי אברהם

מר ישראל אברהם, מנהל תחום תשתיות, האגף למערכות מידע, משרד מבקר המדינה

גב' רחל אברהם, אברהם רחל - שרגהיים אריאלה, משרד אדריכלים

מר גיל אבריאלי, המטה לביטחון לאומי, משרד ראש הממשלה

עו"ד אהרון אברמוביץ, מנכ"ל משרד החוץ

מר יוסף ישראל אברמוביץ, Arava Power נשיא

פרופ' עודד אברמסקי, יו"ר המועצה הלאומית למחקר ופיתוח אזרחי (מולמו"פ)

מר נכאל אגבריה, יו"ר ועד שכונת עלי' - גבעת עליה, יפו; יו"ר הוועד המנהל, כפר רעות- צדקה

תא"ל (מיל.) אסף אגמון, ראש מכון פישר למחקר אסטרטגי אויר וחלל

מר יעקב אגמון, מנכ"ל מרכז השלטון המקומי

ד"ר רחל אדטן, סמנכ"ל רפואה, מרכז רפואי "שערי צדק"

מר נחום אדמוני, לשעבר ראש המוסד

גב' נינה אדמוני, שותפה, נ.נ.א יועצי ביטחון וכלכלה

עו"ד חיים אהרון, יו"ר כבוד, לשכת המסחר ישראל אמריקה הלטינית, לשעבר שגריר ישראל בקולומביה

גב' מריה אהרון, נשיאת חוג ידידי אסף הרופא - אמריקה הלטינית

מר אלי אוביץ, מנהל תקשורת, משרד ישראל, The Israel Project

מר אריה אוחנה

ד"ר אורי אולמן, בית הספר למנהל עסקים, המרכז הבינתחומי הרצליה

גב' נטעלי אופיר, מנהלת תחום פיתוח אסטרטגי, מכון ראות

מר מיכאל אופנהיים, סמנכ"ל ע"ט - העמותה הישראלית להגנה בפני טילים

ד"ר אלי אופר, המדען הראשי, משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה

אלוף (מיל.) יעקב (מנדי) אור, משנה למנכ"ל ומנהל החטיבה לביקורת מערכת הביטחון, משרד מבקר המדינה

פרופ' יאיר אורגלר, לשעבר יו"ר הבורסה לניירות ערך

פרופ' משה אורון, חבר המועצה הלאומית למחקר ופיתוח אזרחי (מולמו"פ); יו"ר הוועדה הלאומית לקשרי אקדמיה-תעשייה; המדען הראשי, קילומבדה

מר משה אורטס, חבר ועדת מחקר, לשכת המדען הראשי, משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה

מר אלי אורן, המטה לביטחון לאומי

גב' אהובה אורן-פינס, סגן הנשיא למנהל, המרכז הבינתחומי הרצליה

פרופ' גדעון אורצקי, מנהל מחלקת ניתוחי לב וחזה, המרכז הרפואי ת"א

ד"ר אהוד אזולאי, שגריר ישראל בסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית

גב' ימית אזולאי, מייסדת מרכז הכוונה, מידע וייעוץ לצעירים

גב' רותי אחיעזר

מר גיא אטיאס, ממונה תקציבים, משרד המדע, התרבות והספורט

גב' אירנה אטינגר, דוברת מפלגת ישראל ביתנו

מר יורם אטינגר, צוות אמריקני-ישראלי למחקרים דמוגרפים

מר יעקב איברהים, מתאם תקשורת, יוזמות קרן אברהם

מר רם (רמי) איגרא, לשעבר ראש חטיבת שבויים ונעדרים במוסד

גב' גלית איזמן, ממונה על תחום המחקר וקשרי חוץ, המועצה להשכלה גבוהה

פרופ' דוד אייכלר, המחלקה לפסיקה, אוניברסיטת בן-גוריון

מר אלי אייל, עורך, "כיוונים חדשים"

גב' שרון איילון, מטה - המרכז לטכנולוגיה חינוכית

אלוף (מיל.) גיורא איילנד, ראש תכנית בניין הכוח של צה"ל, המכון למחקרי ביטחון לאומי (INSS); לשעבר ראש המועצה לביטחון לאומי

ד"ר טלי אינולד-דביר, ראש היחידה להכשרת מנהלים, המרכז הבינתחומי הרצליה

גב' שרה אילין, סמנכ"ל שרביב

מר אברהם אינפלד, לשעבר נשיא קרן משפחת צ"ס בישראל

מר עפר איסורב, מנכ"ל דרומה - עידן הנגב; מנהל אזורי, הסוכנות היהודית לארץ ישראל

מר נחום איצקוביץ, מנכ"ל משרד הרווחה והשירותים החברתיים

חה"כ תא"ל (מיל.) אפרים איתם, חבר ועדת החוץ והביטחון, כנסת ישראל

השר רפי איתן, השר לענייני גמלאים, מופקד על הטיפול במשא השבת זכויות ורכוש יהודי

גב' שרה אלאולף

גב' גליה אלבין, מנכ"ל ובעלים, אלמדיה

אל"מ רון אלדדי, ראש היחידה למדיניות ותכנון אסטרטגי, האגף הביטחוני-מדיני, משרד הביטחון

פרופ' רפי אלדור, ראש המרכז לשווקים פיננסיים ומרכז התמחות המימון בביה"ס למנהל עסקים, המרכז הבינתחומי הרצליה

גב' קארין אלדן

גב' אסתר אלדן, מנכ"לית תעשיית טקסטיל

השגריר יצחק אלדן, ראש מחלקת הטקס, משרד החוץ

מר עדי אלדר, ראש עיריית כרמיאל; לשעבר יו"ר מרכז השלטון המקומי

גב' הילה אלון, המטה לביטחון לאומי

מר שמעון אלון, יו"ר ומנכ"ל אטינוטי

גב' שולמית אלוני, לשעבר יו"ר מרצ; לשעבר שרת החינוך והתרבות

גב' נועה אליאסף-שוהם, חברת הוועד המנהל, מכון ראות

גב' איריס אליה-שואל, ראש יחידת התקשורת, מידענות ובקרה, משרד הביטחון

מר נפתלי אלימלך

מר יגאל אלימלך, מטה - המרכז לטכנולוגיה חינוכית

ד"ר יהודית אלימלך, סגנית יו"ר נעמ"ת; יו"ר אגף ארגון תאום ומרחבים, נעמ"ת

ד"ר גיורא אליזר, המכון למדיניות ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה; מכון טחמן, האוניברסיטה העברית בירושלים

פרופ' עוז אלמוג, החוג ללימודי ארץ ישראל, אוניברסיטת חיפה

מר מוטי אלמליח, סגן ראש אגף תקצוב, משרד הרווחה והשירותים החברתיים

מר זאק אלעד, יו"ר הבנק הבינלאומי הראשון

ד"ר ישראל אלעד-אלטמן, עמית מחקר בכיר, המכון למדיניות ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה

גב' עדית אלקון

ד"ר אפרת אלרון, עמית מחקר בכיר, International Peace Institute (IPI)

עו"ד לירן אלרם, ארד תקשורת

מר אמיר אלשטיין, יו"ר טאואר סמיקונדקטורס

גב' לילי אלשטיין, יו"ר חברת מוסיקארט

מר יוחאי אמדי, מנכ"ל משותף, אלבקס

גב' יפעת אמדי, מנכ"ל משותף, אלבקס

מר יעקב אמיתי, ראש חטיבת המזרח התיכון, המרכז למחקר מדיני, משרד החוץ

גב' קרן אסיג

מר שמאי אסיף, מנהל מינהל התכנון, משרד הפנים

אל"מ (מיל.) אסעד אסעד, יו"ר התנועה הדרוזית להבנה ושלום

מר אברהם (לולו) אסף, יו"ר קבוצת אמנת

ד"ר יעקב אסף, מנהל המחלקה לרפואה דחופה, בית החולים הדסה עין כרם

מר תומר אסף, משרד הביטחון

פרופ' יצחק אפוליו, נשיא הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל

גב' אוסנת אפרת, מטה - המרכז לטכנולוגיה חינוכית

עו"ד דוד אפרתי, סגן יו"ר קרן קיסריה - אדמונד בנימין דה רוטשילד

מר יעקב אפרתי, יו"ר דירקטוריון רכבת ישראל

מר שני אקוקה

פרופ' צבי אקשטיין, משנה לנגיד בנק ישראל

גב' רונית אקשטיין, אקשטיין ניהול יחסי ציבור

מר דוד אראר

גב' אנדראה ארבל

עו"ד אבי ארד, שותף, גולדפרב, לוי, ערן, מאיר, צפריר ושות' מר אייל ארד, נשיא ארד תקשורת

ד"ר אורנה ארד

פרופ' עוזי ארד, ראש המכון למדיניות ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה; יו"ר "כנס הרצליה"

ד"ר רות ארד, סמנכ"ל ובקר סיכונים ראשי, בנק לאומי לישראל

גב' דורית ארד בן-עמי

תא"ל (מיל.) דני ארדיטי, ראש המטה לביטחון לאומי

מר רם ארז, הוועדה לאנרגיה אטומית

מר יעקב ארזי, מנהל מרכז ידע גליל עליון - מיג"ל

פרופ' צבי ארטשטיין, דיקן הפקולטה למתמטיקה ומדעי המחשב, מכון ויצמן למדע

מר ירום אריאב, סמנכ"ל משרד האוצר

ד"ר גיל אריאלי, מנהל הידע, המכון למדיניות נגד טרור (ICT), המרכז הבינתחומי הרצליה

עו"ד מיכל ארלזוורוב, סמנכ"ל והיועצת המשפטית, מכתשים אגן

מר יואל ארליך, המשנה ליו"ר המועצה הלאומית למחקר ופיתוח אזרחי (מולמו"פ)

גב' יוכי ארליך, רכזת מערכת ועורכת משנה, מב"ט מל"מ, המרכז למורשת המודיעין

אל"מ (מיל.) ד"ר ראובן ארליך (נאמן), מנהל מרכז המידע למודיעין וטרור, המרכז למורשת המודיעין

מר נפתלי ארנון, מרכז הוועדה לקשרי אוניברסיטה-תעשייה, האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

מר אהוד ארנון, סמנכ"ל החטיבה העסקית, בנק דיסקונט

תא"ל (מיל.) פרופ' חיים אשד, ראש מינהלת החלל, משרד הבטחון

מר ז'אן אשכנזי

מר משה אשכנזי, מנהל חטיבת תיירות קבוצות, אגד תיור ונופש מר נתן אשל, סמנכ"ל "ישראל היום"

פרופ' יהודה באואר, יועץ אקדמי וחבר מועצה, יד ושם

מר אלן באומגרט

גב' נדיה באסל

מר אמנון בארי-סוליציאנו, סמנכ"ל משותף, יוזמות קרן אברהם מר פני ברש, ראש המועצה המקומית עומר; לשעבר חבר ועדת החוץ והביטחון, כנסת ישראל

מר יוסף (ג'ו) בהט, יו"ר הרץ (ישראל)

מר משה בוארון

ד"ר נדן בוד-טרנכטנברג, ראש מחלקת קשרי משקיעים, בנק הפועלים

אלוף (מיל.) הרצל בודינגר, נשיא אדא תעשיות אלקטרוניקה

מר שלמה בוחבוט, ראש עיריית מעלות תרשיחא, יו"ר מרכז השלטון המקומי

מר עמירם בוקשפסן, סגן יו"ר מכון ז'בוטינסקי

ד"ר מוריאל בורנשטיין, בורנשטיין בע"מ

מר אברהם ביגר, יו"ר ומנכ"ל, מכתשים אגן תעשיות

ר"ח אריה ביגר, שותף, פריידקס ושות'

פרופ' גדעון ביגר, החוג לגיאוגרפיה וסביבת האדם, אוניברסיטת תל אביב

עו"ד אורלי ביטי, סגנית יו"ר לזו קיום ולדור הצעיר, נעמ"ת

מר שי ביליס, שותף מנהל פורמולה ונצ'רס

תא"ל (מיל.) יוסי ביינהורן, מבקר מערכת הביטחון, משרד הביטחון

ד"ר מרים ביליג, מנהלת מו"פ אזורי השומרון ובקעת הירדן

מר זאב בילסקי, יו"ר הנהלת הסוכנות היהודית לארץ ישראל וההסתדרות הציונית העולמית

השגריר ברוך בינה, סמנכ"ל צפון אמריקה, משרד החוץ

גב' אופירה בינו, מנהלת מחלקת מפגשים, תגלית - birthright israel

ד"ר אבי ביצור, מנכ"ל המשרד לענייני גמלאים; מומחה להגנת העורף, אוניברסיטת בר-אילן

עו"ד דני בירן, חבר דירקטוריון ECI Telecom

השגריר יואב בירן, לשעבר מנכ"ל משרד החוץ

פרופ' יהודית בירק, יו"ר הוועד המנהל, המכללה האקדמית להנדסה ירושלים; חברת המועצה הלאומית למחקר ופיתוח אזרחי (מולמו"פ)

תא"ל (מיל.) אהרן בית-הלחמי, נשיא קרן יורופאנד

פרופ' איתן בכר, פסיכולוג ראשי, בית החולים הדסה; המחלקה לפסיכולוגיה, האוניברסיטה העברית בירושלים

גב' אורלי בכר

גב' חנה בכר, מנהלת פרויקטים, אגף תקשורת וקשרי ציבור, הקרן הקימת לישראל

ד"ר יוסי בכר, יו"ר הוועד המנהל, אוניברסיטת חיפה; לשעבר מנכ"ל משרד האוצר

מר ניסן בלבן, אמ אס תקשורת עסקית

גב' דבורה בלום

גב' נעמי בלומנטל, לשעבר סגנית שר התשתיות הלאומיות

מר אבירם בלזר, בלזר יחסי ציבור

מר נעמן בלקינד, לשעבר עוזר שר הביטחון

פרופ' לאה בם, המדענית הראשית, התעשייה האווירית לישראל; חברת המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח אזרחי (מולמו"פ)

השגרירה אירית בן-אבא, סמנכ"ל לעניינים כלכליים, משרד החוץ

ד"ר יוסי בן-אהרון, לשעבר מנכ"ל משרד ראש הממשלה

אלוף (מיל.) איתן בן-אליהו, נשיא קבוצת סנטרי טכנולוגיות

מר גד בן-ארי, מנכ"ל APCO Worldwide; לשעבר דובר ראש הממשלה

ד"ר תהילה בן-גיא, מנהלת חמד"ע- המרכז לחינוך מדעי בתל אביב

ד"ר זלינה בן-גרשון, מנהלת בכירה, לשכת המדען הראשי, משרד הבריאות; יועצת המועצה הלאומית למחקר ופיתוח אזרחי (מולמו"פ)

מר אמנון בן-דאן, עמותת דרומה

מר אלון בן-דוד, פרשן צבאי, ערוץ 10

מר אלי בן-דוד, מנהל אגף הביטחון, משרד הרווחה והשירותים החברתיים

פרופ' גבריאל בן-דור, מייסד המרכז לחקר הביטחון הלאומי וראש תוכנית הביטחון בבית הספר למדע המדינה, אוניברסיטת חיפה

גב' גילה בן-הר, מנכ"ל מטח - המרכז לטכנולוגיה חינוכית

גב' לימור בן-הר, ממונה מדיניות בטחון, המטה לביטחון לאומי

מר אורי בן-יהודה, המטה לביטחון לאומי

מר רון בן-ישי, YNET; "ידענות אחרונות"

חה"כ אלוף (מיל.) פרופ' יצחק בן-ישראל, חבר ועדת החוץ והביטחון, כנסת ישראל

ד"ר יהודה בן-מאיר, עמית מחקר בכיר וראש התכנית לביטחון לאומי ודעת קהל, המכון למחקר ביטחון לאומי, אוניברסיטת תל אביב

אלוף (מיל.) אביהו בן-נון, נשיא עמותת חיל האוויר; חבר נשיאות איגוד לשכות המסחר

מר משה בן-עטר, מנכ"ל המועצה הציונית בישראל

גב' חית בן-עמי, המרכז הבינתחומי הרצליה

עו"ד חיים בן-עמי, לשעבר מנכ"ל אורט ישראל

גב' נעמי בן-עמי, ראש לשכת הקשר - נתיב, משרד ראש הממשלה

גב' רחל בן-עמי, פסיכולוגית ראשית, מחלקת נוער, ב"ח שלוחות

פרופ' שלמה בן-עמי, לשעבר שר החוץ והשר לביטחון פנים; סגן נשיא, מכון טולדו לשלום; (CITpax); ב"ס לאודר לממשל, דפלומטיה ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה

מר מרדכי בן-פורת, יו"ר מרכז מורשת יהדות בבל

מר אביתר בן-צדף, עמית מחקר, המכון הבינלאומי למדיניות נגד טרור (ICT), המרכז הבינתחומי הרצליה

אלוף (מיל.) אייל בן-ראובן, ראש חטיבת מיקור חוץ, Global CST

אלוף (מיל.) אברהם בן-שושן, מנכ"ל קרן תל אביב לפיתוח

השגריר שמואל בן-שמואל, ראש חטיבת תפוצות ודתות, משרד החוץ

מר חיים בן ארי, נשיא ומנכ"ל HBA

מר דרור בן דוד, מנכ"ל ISSP

מר שמואל בן דוד

מר יואש בן יצחק, דובר המשרד לקליטת העלייה

אל"מ (מיל.) שמעון בן מימון, מנכ"ל ש.ב.מ. יועצים

ד"ר איילת בן עזר, סגנית נשיא לענייני סטודנטים, המרכז הבינתחומי הרצליה

מר מתן בנאיון, סגן ממונה תקציבים, משרד המדע, התרבות והספורט

מר אברהם בנדור, לשעבר ראש שירות הביטחון הכללי

גב' מיכל בנדר

ד"ר לאה בנוש, מנהלת מרכז אישורי התרופות, מכבי שרותי בריאות

גב' שולה בנימין

מר יעקב בנימין, בעלים ומנכ"ל, קומט את פרוגרס

פרופ' יואב בנימיני, החוג לסטטיסטיקה וחקר ביצועים, בית הספר למדעי המתמטיקה, אוניברסיטת תל אביב

ד"ר גרשון בסקין, מנכ"ל מכון אפקרי

מר אילן בק, יו"ר AON ישראל

מר אלון בר, סמנכ"ל לעניינים אסטרטגיים, משרד החוץ

ד"ר מיכה בר, הוועדה לאנרגיה אטומית

עו"ד רות בר, עוזרת שר הביטחון

ד"ר שמואל בר, מנהל המחקרים, המכון למדיניות ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה

השר רוני בר-און, שר האוצר

גב' אלה בר-אור, יועצת תקשורת, המשרד לענייני גמלאים

ד"ר ישעיהו בר-אור, המדען הראשי, המשרד להגנת הסביבה

תא"ל (מיל.) אברהם בר-דוד, יו"ר אימקו תעשיות

מר אבינועם בר-יוסף, מנכ"ל המכון לתכנון מדיניות עם יהודי

תא"ל (מיל.) אבריאל בר-יוסף, מנהל ועדת החוץ והביטחון, כנסת ישראל

מר גדעון בר-לב, ראש עיריית ערד

פרופ' משה בר-ניב, לשעבר דיקן בית הספר למשפטים, המרכז הבינתחומי הרצליה

גב' אילנה בר יהודה, מפקחת מחוזית שרות ילד ונוער, מחוז דרום, משרד הרווחה והשירותים החברתיים

ד"ר יעקב ברגמן, בית הספר למינהל עסקים, האוניברסיטה העברית

מר אמנון ברגר

גב' טובי ברגר

מר ליאור ברדוגו, מנכ"ל חלופה

ד"ר מולי ברוג, לשעבר מנהל פיתוח תוכניות, הערכה ובקרת איכות, תגלית - birthright israel

חה"כ פרופ' אבישי ברוורמן, יו"ר ועדת הכספים, כנסת ישראל

מר מאיר ברון, משנה למנכ"ל IBI בית השקעות; יו"ר דירקטוריון IBI גמל

גב' נורית ברונר ששון, יועצת השר, משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה

מר יורם ברוש, מנכ"ל קבוצת כותרת

ד"ר עודד ברוש, עמית מחקר בכיר, המכון למדיניות ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה

מר איתן ברזיש, עוזר שר הביטחון להתיישבות, תשתית ואזורי פיתוח

מר יצחק ברזילי, יועץ בכיר, משרד הביטחון

ד"ר יצחק ברזין, דירקטור מייסד ועמית מחקר בכיר, המכון למדיניות אנרגיה מתחדשת, המרכז הבינתחומי הרצליה

תא"ל (מיל.) אבנר ברזי, לשעבר נציב קבילות החיילים, צה"ל; לשעבר מנכ"ל המשרד לביטחון פנים

גב' רודיקה ברטו

ד"ר יוסי ברטוב, המדען הראשי ומנהל המינהל למחקר מדעי האדמה, משרד התשתיות הלאומיות

מר שלמה ברמן, מנכ"ל חברת נמלי ישראל

אלוף (מיל.) יצחק בריק, נציב קבילות החיילים, משרד הביטחון; יו"ר הוועד המנהל, המכללה האקדמית עמק יזרעאל

מר גיורא ברן

מר מאיר ברנד, מנכ"ל Google ישראל

ד"ר דינה ברניקר, יו"ר בפועל, קרן וולף
פרופ' אמיר ברנע, דיקן מייסד, בית הספר למינהל עסקים,
המרכז הבינתחומי הרצליה
מר נחום ברנע, "ידיעות אחרונות"
גב' אורנה ברנר, חברת דירקטוריון, אגרי אינווסט
פרופ' אמציה ברנע, ראש המרכז לחקר עיראק, המחלקה
להיסטוריה של המזה"ת, אוניברסיטת חיפה
מר אבי ברק, מנכ"ל ביוקנסל טרופטיקס בע"מ
השר רא"ל (מיל.) אהוד ברק, שר הביטחון; לשעבר ראש
הממשלה
ד"ר אמנון ברק, מנהל הקרן הגרמנית-ישראלית למו"פ מדעי
(GIF)
השגריר רפאל ברק, סמנכ"ל מערב אירופה, משרד החוץ
ד"ר גבריאל ברקאי, ראש הפרויקט לחשיפת שרידים מהר הבית
גב' אלונה ברקת, יו"ר מכון BRM לטכנולוגיה וחברה
ד"ר ליאור ברשק, בית הספר למשפטים, המרכז הבינתחומי
הרצליה
מר משה גאון, נשיא יו"ר ב.גאון אחזקות
השגריר צבי גבאי, יועץ בכיר, חברת קו צינור אילת אשקלון
(קצא"א)
מר אודי גביזון, מטה - המרכז לטכנולוגיה חינוכית
פרופ' רות גביזון, נשיאה מייסדת, מרכז מצ"ה; הפקולטה
למשפטים, אוניברסיטה העברית בירושלים
מר יעקב גבע, יו"ר ומנכ"ל קרד גרד השרדות מדעית
מר מנו גבע, מנכ"ל מכון מדגם יעוץ ומחקר; יו"ר איגוד מכוני
המחקר בישראל
מר גואל ועקיני
מר יואל גוזנסקי, המטה לביטחון לאומי
מר אפרים גוטקינד
השגריר ד"ר דורי גולד, נשיא המרכז הירושלמי לענייני ציבור
ומדינה
מר מאיר גולדברג
ד"ר משה גולדברג, ראש היחידה למחקר ותשתיות טכנולוגיות,
משרד הביטחון
מר אמיר גולדשטיין, ראש מטה השרה, משרד החוץ
גב' חגית גולדשטיין
מר ישראל גולדשטייט
גב' לאה גולן
פרופ' עמירם גונן, לשעבר ראש מכון פלורסהיימר למחקר
מדיניות, אוניברסיטה העברית בירושלים
מר אורי גופר, ראש תחום שכנוע ציבורי, יוזמות קרן אברהם
מר נמרוד גור, שותף ומייסד, Precede Technologies
גב' מיכל גורביץ', דוברת קבוצת אריסון
מר אברהם (רמי) גורן, סגן יו"ר אלביט הדמיה
מר נמרוד גורן, מנכ"ל הפורום הישראלי הצעיר לשיתוף פעולה
גב' עליזה גורן, מנכ"ל משותף, גורן עמיר יעוצים
גב' רות גורנשטיין, מנכ"ל לוחש השקעות
מר אמיר גיא, סמנכ"ל אדלר חומסקי & ורשבסקי
מר עדי גיא, חבר חבר הנאמנים, הסוכנות היהודית לארץ
ישראל
גב' סימה גיאלצ'נסקי, מנהלת המחלקה למו"פ איזורי, משרד
המדע, התרבות והספורט
מר מיכאל גייגר, מנכ"ל שמרוק אינטרנשיונל
מר נאור גילאון, ראש החטיבה הבינלאומית, המרכז למחקר
מדיני, משרד החוץ
מר אברהם (מיקו) גילת, יו"ר מיקאל
גב' רינת גימפל, מנהלת כספים, קרן פרידריך אברט (ישראל)
פרופ' יעקב גינדן, נציג האו"ם בישראל לנושא גרנטולוגיה
ד"ר דורון גל, מנכ"ל Kaimea
מר יצחק גל
גב' מירב גל
השגריר יוסי גל, המשנה למנכ"ל משרד החוץ
ד"ר ראובן גל, ראש מנהלת השירות האזרחי-לאומי, משרד
ראש הממשלה

תא"ל (מיל.) עמוס גלבע, בית הספר לממשל, דיפלומטיה
ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה
מר אבישי גלוק
מר שרון גלזמן, יועץ בכיר למנכ"ל, המשרד לקליטת העלייה
מר עוזיה גליל, יו"ר עוזיה יזום וניהול; חבר המועצה הלאומית
למחקר ופיתוח אזרחי (מולמו"פ)
פרופ' צבי גליל, נשיא אוניברסיטת תל אביב
מר אלון גליקמן, מנהל מחלקת הדרכה, משרד הרווחה
והשירותים החברתיים
אלוף (מיל.) עמוס גלעד, ראש האגף הביטחוני-מדיני, משרד
הביטחון
תא"ל (מיל.) עיבל גלעדי, מנכ"ל קרן פורטלנד (ישראל)
גב' חנה גנאור, ראש החטיבה להרכשת שירותים, משרד
הביטחון
מר עמי גניגר, מנכ"ל תיא תקשורת
ד"ר אהוד גנני, נשיא ומנכ"ל רבינטקס תעשיות
מר שמעון גפסו, ראש עיריית נצרת עילית
ד"ר דפנה גץ, חוקרת בכירה ומנהלת מרכז המידע, מוסד
שמואל טאמן, הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל
גב' נעמי גרא, סופרת
גב' פיליס גרבלי, מנכ"ל הליגה נגד השמצה, ישראל
מר שלמה גרדמן, יו"ר פורום מנכ"ל ההייטק
עו"ד ברוך גרוס, גרוס, אורעד, שלמוף ושות';
פרופ' יוסף גרוס, יו"ר גרוס, קלינהולדל, חודק, בריקמן ושות'
עו"ד צביה גרוס, עמיתת מחקר בכירה, המכון למדיניות
ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה
פרופ' שלמה גרוסמן, יו"ר הוועדה לתכנון ותקצוב, המועצה
להשכלה גבוהה
מר שלמה גרופמן, יו"ר קרן פייר
גב' מיכל גרייבסקי, עיתונאית
מר אריה גרין, מנכ"ל Pro-israel hasbara group
mediacenter
מר רוני גרינהולץ, מנכ"ל ITP Group; יו"ר לשכת המסחר
ישראל-הונגריה
מר אורי גרינפלד, כלכלן מאקרו, כלל פיננסים בטווח
גב' בטי גרינשטיין, מנכ"ל רשת קאפיטל
מר גידי גרינשטיין, מנכ"ל מייסד, מכון ראות
גב' ססיל גרינצור, מפקחת מחוזית שרות ילד ונוער, מחוז דרום,
משרד הרווחה והשירותים החברתיים
מר רון גרליץ
גב' מרים גרמזי, מנכ"ל עמותת שומרה לסביבה טובה
גב' יעל גרמן, ראש עיריית הרצליה
מר עמית גרנק
גב' לי גת, יועצת תקשורת לשר האוצר
מר גל דאי, מנכ"ל בפועל, משרד המדע, התרבות והספורט
מר עמרי דגן, סמנכ"ל מכון ראות
מר איציק דגני
גב' אולין דואק
מר עמי דור-און, מנכ"ל דוראון יעוץ
מר דניאל דורון, מנהל המרכז הישראלי לקידום חברתי וכלכלי
גב' מרים דורון, דירקטור, רמט
תא"ל (מיל.) יאיר דורי, מנכ"ל הרשות הלאומית לבטיחות
בדרכים; חבר דירקטוריון ע"ט - העמותה הישראלית להגנה
בפני טילים
ח"כ תא"ל (מיל.) עמירה דותן, יו"ר ועדת המשנה ליחסי חוץ
והסברה, ועדת החוץ והביטחון, כנסת ישראל
השגריר חיים דיבון, סמנכ"ל וראש המרכז לשיתוף פעולה וסיוע
בינלאומי, משרד החוץ
אל"מ (מיל.) יואב דייג, לשעבר ראש מחלקת ביטחון שדה,
צה"ל
מר דניאל דיין, יו"ר מועצת יש"ע
אלוף (מיל.) עוזי דיין, נשיא כנס ישראל-שדרות לחברה; לשעבר
ראש המועצה לביטחון לאומי
ד"ר רוני דיין, מנהל המועצה הלאומית למחקר ופיתוח אזרחי
(מולמו"פ)

מר אריה דיכטוולד, סגן היועץ הכלכלי, משרד הביטחון
מר רענן דינור, מנכ"ל משרד ראש הממשלה
מר יצחק דיקשטיין
פרופ' סרג'יו דלה-פרגולה, המכון ליהדות זמננו ע"ש אברהם
הרמן, אוניברסיטה העברית בירושלים
מר שייקה דליות-בלומברג, יו"ר פרויקטים משולבים
השגריר דוד דניאלי, סמנכ"ל למדיניות, הוועדה לאנרגיה
אטומית
גב' רות דנינו, חברת דירקטוריון הקרן הקיימת לישראל
מר דורי דנקנר, יו"ר אלון השקעות
תא"ל (מיל.) אודי דקל, ראש יחידת המטה למשא ומתן עם
הפלסטינים, משרד ראש הממשלה
מר מוחמד דראושה, מנכ"ל משותף, יוזמות קרן אברהם
גב' איריס דרור, קבוצת אריסון
פרופ' יחזקאל דרור, לשעבר נשיא מכון, המכון לתכנון מדיניות
עם יהודי
ד"ר יוסי דרזנין, Global Strategies
מר מיקי דריל, מנהל פרויקטים, קרן פרידריך אברט (ישראל)
מר רון דרמר, לשעבר הציר הכלכלי בווינגטון
מר יוסי דשתי, סמנכ"ל פיתוח עסקי, אינטרוטק
מר איתן הבר, "ידיעות אחרונות"
תא"ל (מיל.) עו"ד דוד הגואל, יו"ר הפורום הביטחוני לחוסן
לאומי
מר יוסי הולנדר, יו"ר המכון הישראלי לתכנון כלכלי
מר זאב הולצמן, יו"ר מייסד, גיזה הון סיכון
מר יובל הולצמן
גב' מיכל הולצמן, עוזרת למפקח על הביטחון והממונה על שוק
ההון, ביטוח וחסכון, משרד האוצר
מר אלי הורביץ, יו"ר טבע תעשיות פרמצבטיית
מר דוד הורוויץ, עורך ראשי, "גלוצה פוסט"
פרופ' דוד הורן, בית הספר לפיסיקה ואסטרונמיה, אוניברסיטת
תל אביב; חבר המועצה הלאומית למחקר ופיתוח אזרחי
(מולמו"פ)
מר מישל היברט, מנכ"ל מתימו"פ - מרכז התעשייה למחקר
ופיתוח
עו"ד ד"ר אביעד הכהן, דיקן בית הספר למשפטים שערי משפט
אלוף גרשון הכהן, מפקד המכללה לביטחון לאומי ומפקד גייס,
צה"ל
מר אורן הלמן, יועץ אסטרטגי בכיר, גורן עמיר יעוצים
מר דן הלפרין, מנכ"ל איפטיק
גב' סימונה הלפרין, מנהלת המחלקה לארגונים בין לאומיים,
משרד החוץ
ד"ר עירן הלפרין, בית הספר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה,
המרכז הבינתחומי הרצליה
ד"ר ערן הלפרן, מנהל מרכז רפואי רבין
מר אלי הלר,
ד"ר יאיר עמית המבורגר, ראש המרכז לחקר הפסיכולוגיה של
האינטרנט, המרכז הבינתחומי הרצליה
גב' איילה הנגבי, האגף הביטחוני-מדיני, משרד הביטחון
ח"כ צחי הנגבי, יו"ר ועדת החוץ והביטחון, כנסת ישראל
מר אייל הראל, המטה לביטחון לאומי
אלוף (מיל.) יצחק (חקי) הראל, מנכ"ל רכבת ישראל
גב' פאריה הראל
מר ירי הראל, מנכ"ל CNC Technique
גב' שרון הראל-כהן
גב' תמר הראל-כהן
מר ארי הרן, מנהל לשכת יו"ר הליכוד
מר דותן הרוש, אגודת הסטודנטים, המרכז הבינתחומי הרצליה
עו"ד סורל הרלב, יועץ משפטי, המשרד לענייני גמלאים
מר אלי הרס, לשעבר המשנה למנהל לשכת ראש הממשלה
פרופ' דוד הרמן, מנכ"ל הוועד היהודי האמריקני
ד"ר מרים (מיקי) הרן, ראש תחום ההתמחות באיכות סביבה,
הפקולטה למנהל עסקים, הקריה האקדמית אונו
פרופ' אסתר הרצוג, החוג למדעי החברה, מכללת בית ברל

מר חן הרצוג, סמנכ"ל מודלים כלכליים

השר **יצחק הרצוג**, שר הרווחה והשירותים החברתיים והשר לענייני התפוצות

השגרירה **ליאורה הרצל**, ראש היחידה לקשרי חוץ, משרד החוץ

מר **מייק הררי**

תא"ל (מיל.) **שלום הררי**, המכון הבינלאומי למדיניות נגד טרור (ICT), המרכז הבינתחומי הרצליה

ד"ר **צילה הרשקו**, מרכז בגין-סאדאת (בס"א) למחקרים אסטרטגיים, אוניברסיטת בר-אילן

מר **שמאל הרשקוביץ**

מר **שלמה הרשקוביץ**, סמנכ"ל לתכנון ומידע, המועצה להשכלה גבוהה

ד"ר **שרה הרשקוביץ**, מטח - המרכז לטכנולוגיה חינוכית

מר **מנחם וגשל**, עוזר השר, משרד הרווחה והשירותים החברתיים

ד"ר **רבקה ודמני**, ראש בית הספר לאמנויות וטכנולוגיה ומשנה לראש המכללה, סמינר הקיבוצים - המכללה לחינוך, לטכנולוגיה ולאמנויות

גב' **דנה וולף**, קרן קיסריה - אדמונד בנימין דה רוטשילד

מר **רפי וונש**, סגן נשיא לשכת המסחר ישראל-קנדה

גב' **עמליה ווקסמן**, חברת ההנהלה הבינלאומית, יוזמות קרן אברהם

גב' **מרים וזאנה**, ראש לשכת המנכ"ל, המשרד לענייני גמלאים

ד"ר **ססיליה וייסמן**, בית התפוצות

גב' **חיה ויכסלפיש**, משרד הביטחון

מר **בצלאל וילדר**

חה"כ **אבשלום וילן**, כנסת ישראל

חה"כ אלוף (מיל.) **מתן וילנאי**, סגן שר הביטחון

מר **אשר וילק**

מר **דוד וינברג**, מנכ"ל ביד הלשון - יעוץ תקשורת

מר **איתי וינטרשטיין**, משרד הביטחון

גב' **לואיזה וליטסקי**, מנהלת קשרי חוץ וממשל, קרן נדב

מר **דוד וולצר**, משרד החוץ

מר **עברי ורבין**, מייסד ומנכ"ל Good Vision; לשעבר יועץ כלכלי לשר החוץ

מר **סער ורדי**

מר **איתן ורטהיימר**, יו"ר ישקרי; יו"ר דרומה - עידן הנגב

מר **ירדן ותיקאי**, מנהל מטה ההסברה הלאומי, משרד ראש הממשלה

מר **גד זאבי**, יו"ר קבוצת זאבי

גב' **טליה זאבי**

מר **שלמה זהר**, יו"ר בנק דיסקונט

מר **אבי זהרוני**, האגף הביטחוני-מדיני, משרד הבטחון

ד"ר **יהודית זוסמנביץ**, יו"ר האגף למעמד האשה ומרכזת מועצת ארגוני הנשים בישראל, נעמ"ת

מר **צבי זיו**, מנכ"ל בנק הפועלים

גב' **תמי זיו**, משרד החוץ

מר **לאון זיידנר**

עו"ד **דוד זילברג**, מנכ"ל Mercator Capital

מר **ישראל זילברשטיין**, מטח - המרכז לטכנולוגיה חינוכית

מר **גורי זילכה**, יועץ אסטרטגי למועצה הלאומית למחקר ולפיתוח אזרחי (מולמו"פ); לשעבר מנכ"ל המועצה להשכלה גבוהה

מר **דוד זילכה**

מר **מוריס (משה) זילכה**, יו"ר המועצה הציונית בישראל

ד"ר **אריק זימרון**, מזכיר אקדמי וראש רשות מחקר, המרכז הבינתחומי הרצליה

גב' **וונדי זינגר**, מנכ"ל המשרד הישראלי, AIPAC

גב' **סוזאן זינגר**

ד"ר **מקס זינגר**, עמית מחקר בכיר, מרכז בגין-סאדאת (בס"א) למחקרים אסטרטגיים, אוניברסיטת בר-אילן; לשעבר נשיא מייסד, מכון האדסון

גב' **הילה זליגמן**

גב' **שירלי זלצמן**, יועצת, German Marshall Fund of the United States

אלוף **אבי זמיר**, ראש אגף כח האדם, צה"ל

מר **אליעזר (מודי) זנדברג**, שותף, קרן הון סיכון H2Tech

פרופ' **ראסם ח'מאסי**, נשיא האגודה הגאוגרפית הישראלית; החוג לגאוגרפיה ולימודי סביבה, אוניברסיטת חיפה

גב' **אניטה חביב**, מנהלת פרויקטים, קרן פרידריך אברט (ישראל)

פרופ' **ג'ק חביב**, מנהל מכון מייסד-ג'וינט ברוקדייל

מר **עופר חביב**, נשיא ומנכ"ל אבולן

מר **שחר חבורני**, מנהל מחלקת פרויקטים, מטריקס

גב' **אורית חדד**, דוברת הקרן הקימת לישראל

גב' **גנית חודורוב**

עו"ד **מיכל חומסקי**, ראש מטה השר, משרד הרווחה והשירותים החברתיים

מר **ליאור חורב**, שותף ומנכ"ל, ארד תקשורת

אלוף (מיל.) **עמוס חורב**, יו"ר אגודת דורשי הטכניון - מכון טכנולוגי בישראל

ד"ר **שאוול חורב**, מנכ"ל הוועדה לאנרגיה אטומית

מר **יוסי חורש**

מר **רוני חזקיהו**, המפקח על הבנקים, בנק ישראל

מר **זאב חיות**, מנכ"ל צפונה

גב' **עמירה חיים**, מנהלת מחוז דרום, משרד החינוך

גב' **תמר חיימובסקי**, חברת ועד עמותת רעות

פרופ' **אביבה חלמיש**, המחלקה להיסטוריה, האוניברסיטה הפתוחה

מר **ארז חלפון**, מנכ"ל המשרד לקליטת העלייה

ד"ר **זאב חנין**, המחלקה למדעי המדינה, אוניברסיטת בר-אילן

מר **אבי חסון**, שותף בכיר, ג'מיני הון סיכון

פרופ' **יצחק חסון**, החוג לשפה וספרות ערבית, האוניברסיטה העברית בירושלים

תא"ל (מיל.) **דבורה חסיד**, מנכ"ל עמותת עתידים

רנ"צ (בדימוס) **אסף חפץ**, לשעבר מפקד"ל המשטרה

עו"ד **דבי חפץ**, קרן קיסריה - אדמונד בנימין דה רוטשילד

גב' **רמה חפץ**, מזכירת הדירקטוריון, הקרן הקימת לישראל

תא"ל (מיל.) **שמעון חפץ**, לשעבר המזכיר הצבאי לנשיא המדינה פרופ' **מאיר חת**, סגן יו"ר לשכת המסחר הבינלאומית (ICC)

ישראל; חבר ההנהלה האקדמית, המכללה למנהל

מר **פדרו טאטאר**, פרפורמנס יעוץ אסטרטגי, ממשל ופרסום

עו"ד **יעל-יסכה טבק**, יועצת משפטית, המכון הישראלי לתכנון כלכלי

מר **דן טהורי**, כלל פיננסים - טהורי, בית השקעות

מר **יורם טהרלב**, סופר ומשורר

פרופ' **אלפרד טוביאס**, ראש מכון דיווידס ליחסים בינלאומיים, האוניברסיטה העברית בירושלים

מר **יצחק טוניק**, מפקד ועורך ראשי, גלי צה"ל

גב' **מרים טופז**, רכזת בכירה, האגף לקשרי חוץ מדעיים, משרד המדע, התרבות והספורט

גב' **אריאלה טוקר**, חשבת משרד הרווחה והשירותים החברתיים

ד"ר **יוהננה (ג'וש) טייטלבוים**, מרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה, אוניברסיטת תל אביב

פרופ' **מינה טייכר**, יו"ר הוועדה הלאומית לתיאום קשרי מו"פ בינלאומיים, מועצה הלאומית למחקר ופיתוח אזרחי (מולמו"פ)

עו"ד **אבנר טל**, חבר הוועד המנהל, המכון למדיניות נגד טרור, המרכז הבינתחומי הרצליה

גב' **ענבל טל**

תא"ל (מיל.) **מיכה טמיר**, סמנכ"ל ישראל ומבצעים, רפאל מערכות לחימה מתקדמות

פרופ' **מנואל טרנטברג**, ראש המועצה הלאומית לכלכלה, משרד ראש הממשלה

מר **אהרון ידליון**, יו"ר מוסד ביאליק

מר **יורם ילב**, מנכ"ל מכון הטכניון לפיהול; חבר דירקטוריון נציבות המדע והטכנולוגיה ישראל-ארה"ב

מר **עמוס יובל**, מנכ"ל מוסד ביאליק

גב' **יהודית יובל רקנאטי**, יו"ר נט" - נפגעי טראומה על רקע לאומי

ד"ר **אורי יורגנסון**, מנהל בית החולים "דנה" לילדים, המרכז הרפואי תל-אביב

מר **אופיר יחזקאלי**, יו"ר אגודת הסטודנטים, המרכז הבינתחומי הרצליה

ר"ח **ירון ייני**, מנכ"ל אפסווינג קפיטל

גב' **מירי ייני**, ראש אגף טקסים ואירועים, כנסת ישראל

מר **דני יימין**, מנכ"ל מיקרוסופט ישראל

מר **בן-דרור יימני**, "מעריב"

מר **צבי יימני**, יו"ר מרכז הירידים והקונגרסים

אל"מ (מיל.) **אהובה ינאי**, מנכ"ל מתן - הדרך שלך לתת

מר **אלישע ינאי**, נשיא ומנכ"ל מוטורולה ישראל

השופט אלוף **שי יניב**, נשיא בית הדין הצבאי לערעורים, צה"ל

ד"ר **שולמית יעיש**, חברת דירקטוריון הקרן הקימת לישראל

רא"ל (מיל.) **משה (בוגי) יעלון**, עמית מחקר בכיר, מכון אדלסון ללימודים אסטרטגיים, מרכז שלם; לשעבר ראש המטה הכללי, צה"ל

מר **יורם יעקובי**, המדען הראשי, מרכז הפיתוח של מיקרוסופט בישראל

גב' **יעל יעקובי**, מרכזת החטיבה לזכויות היהודים יוצאי ארצות ערב, משרד המשפטים

אל"מ (מיל.) **איתמר יער**, יער יעוצים לארגון ואסטרטגיה; לשעבר משנה לראש המועצה לביטחון לאומי

פרופ' **אפרים יער**, ראש התכנית ליישוב סכסוכים וגישור ע"ש אוונס, אוניברסיטת תל-אביב

אלוף (מיל.) **אביעזר יערי**, המועצה לשלום וביטחון

פרופ' **מנחם יערי**, נשיא האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

מר **ישראל יפה**, מפקחת מחוזית שרות ילד ונוער, מחוז דרום, משרד הרווחה והשירותים החברתיים

גב' **עליזה יפו**, מנכ"ל משותף, רמט

מר **יוני יצחק**, דובר המשרד לענייני גמלאים

מר **שמעון יצחקי**, יו"ר Into marketing

אלוף (מיל.) **עמוס ירון**, יו"ר קבוצת חברות חברת קו צימר אילת אשקלון (קצא"א)

תא"ל (מיל.) **רות ירון**, מנכ"ל המכללה לאיכות השלטון

מר **אריאל ירושלמי**

מר **עובדיה ירושלמי**

פרופ' **מיכל ירושלמי**, ראש החוג לחינוך מתמטי, הפקולטה לחינוך, אוניברסיטת חיפה

השר **אליהו ישי**, סגן ראש הממשלה ושר התעשייה, המסחר והתעסוקה

מר **פול ישראל**, מנכ"ל לשכת המסחר ישראל-אוסטרליה

מר **רון ישראל**, מנהל אגף בכיר, משרד מבקר המדינה

גב' **חסיה ישראל**, מנכ"לית בית התפוצות

עו"ד **יעקב ישראלי**, שותף בכיר, שבות, ישראל, רוברטס, זיסמן ושות'; לשעבר נשיא לשכת מסחר ישראל-אמריקה

גב' **תמר ישראלי**, בית הספר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה

אלוף (מיל.) **דני יתום**, מנכ"ל GSG; לשעבר ראש המוסד

מר **אליהו כהן**, מנכ"ל א.י.ב.י. חברה לפיתוח

עו"ד **בני כהן**, המשנה ליועץ המשפטי למערכת הביטחון, משרד הביטחון

מר **דורון כהן**, משרד הביטחון

מר **דניאל כהן**, משנה למנכ"ל, פריזמה קופות גמל

מר **יוסי כהן**, בנק דיסקונט

מר **אדוארד כהן**

עו"ד **ד"ר שלמה כהן**, ד"ר שלמה כהן ושות'; עורכי דין; לשעבר ראש לשכת עורכי הדין

מר **תומאס כהן**, סימנס

מר **יגאל כהן-אורגד**, לשעבר שר האוצר

גב' **שרית כהן-לוי**, מנהלת ב"ס "נעמי שמר" פתח-תקוה

גב' **עמליה כהנא-כרמון**, עמיתת כבוד, המרכז הבינתחומי הרצליה

ד"ר **מיכאל כהנוב**

השגרירה **רות כהנוב**, סמנכ"ל אסיה והפאסיפיק, משרד החוץ

מר **מאיר כחלון**, יו"ר הארגון העולמי של יהודים יוצאי לוב

מר **עומר כספי**, יועץ מדיני, לשכת השרה, משרד החוץ

מר **בן כספית**, "מעריב"

מר **דיוויד כץ**

ד"ר **טל כץ-נבון**, בית הספר למנהל עסקים, המרכז הבינתחומי הרצליה

ד"ר **אלי כרמון**, חוקר בכיר, המכון למדיניות נגד טרור (ICT), המרכז הבינתחומי הרצליה

פרופ' **רבקה כרמי**, נשיאת אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

מר **חנן כרמלי**, סמנכ"ל תפעול, Click Software

מר **בני כשריאל**, ראש עיריית מעלה אדומים; חבר דירקטוריון קרן קיימת לישראל

מר **דב לאוטמן**, יו"ר קרן לאוטמן

גב' **קלייר לבטון**, רכזת בכירה, האגף לקשרי חוץ מדעיים, משרד המדע, התרבות והספורט

פרופ' **דן לבטון**, המדען הראשי, משרד החקלאות ופיתוח הכפר

ד"ר **טלי לבטון**, מתאמת קואליציית הטרואמה בישראל

מר **יצחק לבטון**, שגריר ישראל למוסדות האו"ם בג'נבה, משרד החוץ

עו"ד **אתי לבני**, לשעבר סגנית יושב-ראש הכנסת

עו"ד **טליה לבני**, יו"ר נעמ"ת

מר **יצחק לבני**, לשעבר יו"ר חברת החדשות של ערוץ 2

השרה **ציפי לבני**, ממלאת-מקום ראש הממשלה ושרת החוץ

מר **עדי לבנת**, יו"ר לימה החזקות

ד"ר **יצחק לדרמן**, הוועדה לאנרגיה אטומית

גב' **אורית להב**, האגף הביטחוני-מדיני, משרד הביטחון

פרופ' **מולי להד**, הפקולטה למדעי החברה והרוח, המכללה האקדמית תל-חי

אלוף (מיל.) **שלמה להט**, לשעבר ראש עיריית תל אביב - יפו

מר **ורנר לובל**, מנכ"ל אנגלו-סכסון ירושלים

מר **צבי לובצקי**, יו"ר מייסד א"י.ב.א.י בית השקעות

מר **אורי לוברני**, יועץ שר הביטחון

גב' **אילנה לוי**, ראש האגף לקשרי חוץ מדעיים, משרד המדע, התרבות והספורט

מר **גיא לוי**, מטח - המרכז לטכנולוגיה חינוכית

פרופ' **חנור לוי**, בית הספר למדעי המחשב, אוניברסיטת תל אביב

עו"ד **יוסי לוי**, שותף מנהל, לוי, מי-דן ושות'

מר **ניר לוי**, אחראי קשרי חוץ, בית התפוצות

אל"מ **ראובן לוי**, רמ"ח תוכן, המינהל למחקר, פיתוח אמ"ח ותשתיות טכנולוגיות (מפאת), משרד הביטחון

ד"ר **אריאל (אלי) לויטה**, עמית מחקר בכיר, קרן קרנגי; לשעבר משנה למנכ"ל הוועדה לאנרגיה אטומית; לשעבר סגן ראש המועצה לביטחון לאומי

גב' **לאה לוי**

מר **ירון לונדון**, ערוץ 10; "ידיעות אחרונות"

ד"ר **אבישי לוסקי**, מנהל קמפוס חיפה, אוניברסיטת הפתוחה

ד"ר **עזריאל לורבר**, חבר דירקטוריון ע"ט - העמותה הישראלית להגנה בפני טילים

מר **בנימין לזרוב**, האוניברסיטה העברית בירושלים

גב' **עופרה לחיאני**, יועצת בכירה למנכ"ל, משרד הרווחה והשירותים החברתיים

מר **רוני לחיאני**, משרד הרווחה

אל"מ (מיל.) **שמואל לטקן**, יועץ מקצועי לוועדת החוץ והביטחון, כנסת ישראל

מר **צבי לידר**, מנהל אגף תקשורת וקשרי ציבור, הקרן הקיימת לישראל

מר **אמנון ליאון**, יו"ר ומנכ"ל Zodiac Maritime

מר **כפיר ליאון**

רו"ח, עו"ד **משה ליאון**, שותף מנהל, ליאון, אורליצקי ושות' רו"ח

עו"ד **ירון לייאור**, המטה לביטחון לאומי

גב' **אורלי ליבוב**, מנהלת שיווק טכנולוגיות מידע, מטח - המרכז לטכנולוגיה חינוכית

אלוף (מיל.) **זאב ליבנה**, יו"ר ליבנה יעוץ אסטרטגי

גב' **דינה ליבסטר**

חה"כ **אביגדור ליברמן**, יו"ר מפלגת ישראל ביתנו

מר **מנחם לייבוביץ**, סגן יו"ר דירקטוריון הקרן הקיימת לישראל

גב' **סימונה לייבוביץ**

מר **רוני ליטנשטיין**, סגן נשיא לכספים, המרכז הבינתחומי הרצליה

מר **דניאל לימור**, מנהל המכון להגירה וישוב חברתי, המרכז האקדמי הפין

מר **שלום ליפנר**, מתאם מיוחד לדיפלומטיה ציבורית, משרד ראש הממשלה

גב' **טלי ליפקין-שחק**, גלי צה"ל

ד"ר **אמילי לנדאו**, חוקרת בכירה וראש פרויקט בקרת נשק וביטחון אזרחי, המכון למחקר ביטחון לאומי, אוניברסיטת תל אביב

גב' **ג'ואנה לנדאו**, מנכ"ל Say Cheese

מר **דוד לנדאו**, חבר הנהלת המערכת, "הארץ"

ד"ר **עוזי לנדאו**, מפלגת ישראל ביתנו

מר **עידן לנדאו**, מנכ"ל Aqua Depot

פרופ' **אלה לנדאו-טטרון**, החוג ללימודי האסלאם והמזרח, האוניברסיטה העברית בירושלים

מר **יוסי לנץ**, סמנכ"ל האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

ד"ר **יחיאל לסרי**, ראש עיריית אשדוד

מר **בוב לפידות**, מנהל האגף הבין-לאומי, האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

אלוף (מיל.) **עמוס לפידות**, יו"ר הוועדה האקדמית וחבר דירקטוריון, מכון פישר למחקר אסטרטגי אוויר וחלל

ד"ר **ערן לרמן**, מנכ"ל משרד ישראל והמזרח התיכון, הוועד היהודי-האמריקני

ד"ר **בני לשם**, ראש מינהל המחקר הרפואי, משרד הבריאות

גב' **יעל מאור**, מנהלת מו"פ אזרחי ים המלח, משרד המדע, התרבות והספורט

פרופ' **דן מאירשטיין**, נשיא המרכז האוניברסיטאי אריאל בשומרון

השר **ראלב מג'אדלה**, שר המדע, התרבות והספורט

גב' **אביבה מגל**

מר **ערן מגן**, החטיבה הקמעונאית, בנק הפועלים

השגריר **צבי מגן**, לשעבר ראש מכון אירואסיה, המרכז הבינתחומי הרצליה

מר **עמוס מדר**

מר **עמנואל מודריק**, יו"ר ועדת המכרזים הבינמשרדית לתעסוקה

עו"ד **ערן מוזל**, ראש המטה, המשרד לענייני גמלאים

פרופ' **שמעון מוזס**, המנהל המדעי, מו"פ ים-המלח, משרד המדע, התרבות והספורט

ד"ר **עמי מויאל**, יו"ר הוועד המנהל, קרן איסוף (ישראל)

מר **סיימון מונק**, ראש תחום פיתוח עסקי, בנקאות פרטית, בנק דיסקונט

מר **אריה מועלם**, ראש אגף משפחות והנצחה, משרד הביטחון

השר **רא"ל (מיל.) שאול מופז**, סגן ראש הממשלה ושר התחבורה

מר **צבי מוצן**, ממונה אוריינות מדעית, משרד המדע, התרבות והספורט

מר **אהרון מור**, ראש אגף, המשרד לענייני גמלאים

גב' **שני מור**, המטה לביטחון לאומי, משרד ראש הממשלה

ד"ר **בעז מוראד**, יו"ר מייסד, Insight Research Group; הפקולטה לפסיכולוגיה, NYU

מר **דרור מורה**

פרופ' **יעל מוריה**, הפקולטה לארכיטקטורה, הטכניון - מכון טכנולוגי לישראל

גב' **ניקול מורנו**, מנהלת מח' מזרח אירופה, האגף לקשרי חוץ מדעיים, משרד המדע, התרבות והספורט

אלוף **אבי מזרחי**, מפקד זרוע היבשה, צה"ל

סא"ל (מיל.) **אורנה מזרחי**, ראש תחום בכיר, האגף למדיניות בטחון, המטה לביטחון לאומי

מר **זאב מזרחי**

ד"ר **שביט מטיאס**, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה לעניינים בינלאומיים, משרד המשפטים

גב' **שרי מיכאל**

ד"ר **קובי מיכאל**, בית הספר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה

גב' **קרן מיכאלי**

ד"ר **סוניה מיכאלי**, לשעבר מדענית ראשית, המשרד לקליטת העלייה

גב' **חיה מילר**, סמנכ"ל מתימ"פ - מרכז התעשייה למחקר ופיתוח

מר **אריה מינטקביץ**, ממלא מקום יו"ר גזית גלוב

פרופ' **אלכס מינץ**, דיקן בית הספר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה

מר **עדי מינץ**, סמנכ"ל שיווק, Tadssec

גב' **ליאורה מינקה**, יו"ר אמונה-תנועת האשה הדתית לאומית

גב' **לסלי מיצ'ן**, סמנכ"ל למחקר ומדיניות, המשרד הישראלי, AIPAC

מר **דב מישור**, יועץ, המועצה הלאומית למחקר ופיתוח אזרחי (מולמו"פ); לשעבר מנכ"ל משרד המסחר והתעשייה

גב' **רחלי מישור**, סופר פארם (ישראל)

גב' **רחל מנטג'ר**, עמיתת מחקר בכירה, המכון למדיניות ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה; הפורום האטלנטי של ישראל

ד"ר **אסף מליח**, עמית מחקר, המכון למדיניות ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה

גב' **בטסי מלמד**, שותפה, קבוצת משיג

מר **שגיא מלמד**, סגן נשיא לקשרי חוץ וגיוס משאבים, המכללה האקדמית תל חי

פרופ' **רפי מלניק**, המשנה לנשיא לעניינים אקדמיים, המרכז הבינתחומי הרצליה

מר **ארז מלצר**, סגן יו"ר ומנכ"ל גדות מיכליות ומאגרים לחימיקלים

גב' **עדינה מנדל**

פרופ' **דוד מנדלבוץ**, המדען הראשי, משרד המדע, התרבות והספורט

מר **משה מנו**, נשיא ומנכ"ל קבוצת מנו הולדינגס ומנו ספנות בע"מ

גב' **מישל מנור**, ראש תחום שיווק ותוכניות מו"פ, התעשייה האווירית לישראל

מר **יאיר מנזלי**, עמית מחקר בכיר, המכון למדיניות ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה

פרופ' **משה מני**, נשיא המכללה האקדמית אשקלון

פרופ' **לוטפי מנצור**, ראש המכון האקדמי להכשרת מורים ערביים, מכללת בית ברל

מר **שמעי מנשה**

פרופ' **חגית מסר-ירון**, נשיאת האוניברסיטה הפתוחה

פרופ' **משה מעוז**, החוג ללימודי האסלאם והמזרח, האוניברסיטה העברית בירושלים

מר **ישראל מקוב**, יו"ר הוועד המנהל, המכון למדיניות ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה

מר **עמיר מקוב**, יו"ר המכון הישראלי לאנרגיה וסביבה

השגריר **איתן מרגלית**, משרד החוץ

מר **דן מרגלית**, "ישראל היום"

עו"ד **דן מרידור**, לשעבר שר האוצר ושר המשפטים

מר **אהרון מרמרוש**, סמנכ"ל וראש מינהל ההרכשה והייצור, משרד הביטחון

מר **גדי מרק**, מנכ"ל תגלית - birthright israel

גב' **חמדה מרק**, יועצת כלכלית למערכת הביטחון, משרד הביטחון

מר **אור מרקוס**

תא"ל (מיל.) **ד"ר שלמה מרקל**, סגן נשיא ברודקום העולמית

גב' **נאוה משה-ימיני**, מנכ"ל M.E. Links

עו"ד **דוד נאוי**, ראש עמותת שמש - שלום ושילומים

עו"ד **משה נאמן**, שותף בכיר, שבלת ושות'

תא"ל (מיל.) **מיכאל נבון**, יו"ר ועדת כספים, עמותת חיל האוויר

גב' **אירנה נבזלין**, מנכ"ל קרן נדב

מר **לאוניד נבזלין**, יו"ר קרן נדב

תא"ל (מיל.) **יעקב נגל**, סגן ראש מפא"ת לענייני מדע, משרד הביטחון

ד"ר **מאיר נואמה**, המחלקה למדעי המדינה, אוניברסיטת בר-אילן

ד"ר **בן ציון נוה**, לשעבר מנכ"ל רפאל - מערכות לחימה מתקדמות

מר **גיל נוי**, הוועדה לאנרגיה אטומית

תא"ל (מיל.) **ניצן נוראל**, ראש המטה ללחמה בטרור, המטה לביטחון לאומי

פרופ' **דיב נחמיאס**, בית הספר לממשל, דיפלומטיה ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה

עו"ד **לאן קלוד נידאם**, משרד משפטים

מר **יעקב נמרודי**, נשיא כבוד, קבוצת הכשרת הישוב

עו"ד **עופר נמרודי**, מנכ"ל קבוצת הכשרת היישוב

ד"ר **לאה נס**, לשעבר יו"ר ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת

עו"ד ד"ר **שלמה נס**, שותף מייסד, ד"ר שלמה נס ושות'; יו"ר איילון תברה לביטחון; בית הספר למשפטים, המרכז הבינתחומי הרצליה

אל"מ (מיל.) **אורי נעמן**, מתאם לנאט"ו ולארגוני ביטחון אירופיים, משרד הביטחון

גב' **פרי נתני**, יועצת בכירה ליו"ר הנהלת הסוכנות היהודית לארץ ישראל

מר **אברהם נתן**, לשעבר יו"ר רשות השידור

גב' **מאיה נתן**, ראש השלוחה בישראל, Jewish Funders Network

מר **עזי נתנאל**, יו"ר דירקטוריון קבוצת מכבי אחזקות

ד"ר **רובי נתנזון**, מנכ"ל מרכז מאקרו לכלכלה מדינית

ח"כ **בנימין נתניהו**, יו"ר האופוזיציה; לשעבר ראש הממשלה

מר **גדעון סאמט**, NRG

גב' **אלה סבן**, מנהלת ענף תושבים חוזרים, המשרד לקליטת העלייה

אל"מ (מיל.) ד"ר **ארי סברדלוב**, מנכ"ל חושבה לתכנון (מטריקס)

עו"ד **ברי סברסקי**, דירקטור, סאנטרי

מר **שושי סגיס**, מנכ"ל נמל אשדוד

גב' **דליה סגל**, חברת הוועד המנהל, המכון למדיניות ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה

פרופ' **זאב סגל**, ראש התוכנית למדיניות ציבורית למנהלים, הפקולטה למדעי החברה, אוניברסיטת תל-אביב

ד"ר **מרדכי (מודי) סגל**, מנכ"ל אנוניס

מר **רפי סויד**, מנכ"ל ובעלים, קבוצת מוקד אמון

גב' **לאה סויבל**, יועצת בכירה למחקר, משרד ישראל, The Israel Project

גב' **לילך סויד**

ח"כ, ד"ר **מרינה סולודקין**, כנסת ישראל

גב' **פרידה סופר**, מזכ"ל המועצה הלאומית למחקר ופיתוח אזרחי (מולמ"פ)

מר **יצחק סוקולוב**, מנכ"ל מרכז קשת ישראל

מר **חי סוקולוב**

גב' **מיכל סטריזובר**, קרן אלן ב. סליפקה

מר **דניאל סימן**, מנהל לשכת העתונות הממשלתית

עו"ד **אורי סלונים**, לשעבר נשיא "וראייטי" העולמי; לשעבר יועץ בכיר לשר הביטחון

פרופ' **אברהם סלע**, המחלקה ליחסים בין-לאומיים, האוניברסיטה העברית בירושלים

גב' **רותם סלע**

מר **ירון סמסון**, הוועדה לאנרגיה אטומית

מר **טל סנדר**, נשיא קבוצת כתר

תא"ל (מיל.) ד"ר **אפרים סנה**, יו"ר תנועת ישראל חזקה, לשעבר סגן שר הביטחון

ד"ר **לולי ססר**, עורך בכיר, ג'רוזלם ריפורט

ח"כ **גדעון סער**, יו"ר סיעת הליכוד בכנסת

מר **שמעון סער**, עוזר בכיר לראש המטה לביטחון לאומי

מר **גלעד סקוטלסקי**, המרכז הבינתחומי הרצליה

אל"מ (מיל.) **חיים סרברו**, מנכ"ל המרכז למיפוי ישראל

מר **דוד סרנגה**, קונסול תקשורת והסברה בניו יורק, משרד החוץ

מר **סטיבן סתיו**, מנכ"ל המועצה להשכלה גבוהה

אלוף (מיל.) **דוד עברי**, נשיא בואינג ישראל; לשעבר ראש המועצה לביטחון לאומי

מר **גלעד עדין**, בית הספר לתקשורת, המרכז הבינתחומי הרצליה; לשעבר מנכ"ל ועורך ראשי, "חדשות 10"

מר **גיל עובדיה**, משרד הביטחון

גב' **ליאורה עופר**, האחים עופר נכסים

פרופ' **פיטל עזאיה**, בית הספר לעבודה סוציאלית, אוניברסיטת חיפה

אל"מ (מיל.) ד"ר **איתן עזאני**, סמנכ"ל המכון למדיניות נגד טרור (ICT), המרכז הבינתחומי הרצליה

מר **מנשה עזרא**, שותף בכיר, ג'מיני הון סיכון

השגריר ד"ר **מאיר עזרי**, יו"ר הארגון העולמי של יהודי איראן

ד"ר **אבינועם עידן**, החוג ללימודי אסיה, אוניברסיטת חיפה

תא"ל (מיל.) **עוזי עלם**, חבר דירקטוריון ע"ט - העמותה הישראלית להגנה בפני טילים

מר **יעקב עמאר**, סמנכ"ל המשרד לענייני גמלאים

אלוף (מיל.) **יעקב עמידור**, סגן נשיא מכון לנדר - מרכז אקדמי ירושלים

גב' **שלומית עמיחי**, מנכ"ל משרד החינוך

מר **גיורא עמיר**, לשעבר מנכ"ל הקריה למחקר גרעיני - נגב

מר **תומר עמיר**, מנכ"ל משותף, גורן עמיר יעצים

גב' **נועה אקר-עמרני**, אנליסטית, מכון ראות

מר **טל ענבר**, ראש המרכז לחקר החלל והכטב"ם, מכון פישר למחקר אסטרטגי אוויר וחלל

מר **פנחס ענברי**, המרכז הירושלמי לענייני ציבור ומדינה

מר **ידין ענתבי**, הממונה על שוק ההון, הביטוח והחסכון, משרד האוצר

גב' **נעמי ענתבי**, ראש היחידה לתקציבים, כלכלה והתקשוריות, משרד הביטחון

מר **ערן עציון**, ראש החטיבה לתכנון מדיניות, משרד החוץ

אל"מ (מיל.) **אירית עצמון**, מייסדת וחברת הוועד המנהל, עמותת רוח טובה

מר **דוד עקוב**, ראש החטיבה התפקודית, המרכז למחקר מדיני, משרד החוץ

השגריר ד"ר **עודד ערן**, ראש המכון למחקר ביטחון לאומי, אוניברסיטת תל אביב; הפורום האטלנטי של ישראל

גב' **רוברטה פאהן-שופמן**, נשיאת Mindset Media and Strategy Group

גב' **קתרין פארימון**

מר **מיכאל פדרמן**, יו"ר מועצת המנהלים, מפעלי פדרמן

מר **עמי פדרמן**, סגן יו"ר חברת מלונות דן

גב' **דניאלה פדרמן**

גב' **טניה פוגל**, אמפא

מר **שלומי פוגל**, מנכ"ל יו"ר דירקטוריון קבוצת אמפא

ד"ר **מייקל פויאר**, מנהל החטיבה למחקר חברה, התנהגות וחינוך, Council National Research

מר **יואב פויזנר**, אגודת הסטודנטים, המרכז הבינתחומי הרצליה

מר **חנן פומגרין**, שותף, "החדר" אדריכלות ועיצוב פנים

מר **שרון פומרנץ**, נשיא עתיד EDI

גב' **מיה פופר**, רכזת קשרי ציבור, יוזמות קרן אברהם

ד"ר **אהוד פוקס**, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב; לשעבר יו"ר מפעלי בום

מר **וויליאם פוקס**

גב' **קרול פוקס**

מר **דוד פורר**, יו"ר קבוצת ניאופרס

תא"ל (מיל.) **שלמה פזי**, מנכ"ל אורדן תעשיות בע"מ

מר **משה פטרבורג**, יו"ר מייסד, 3 פאן טכנולוגיות; נציג הקהילות היהודיות של אירופה בישראל

מר **אורי פטרושקה**, שותף מייסד, Precede Technologies

מר **ירום פטרושקה**, שותף מנהל, פטרוס

אל"מ (מיל.) **יוני פיגל**, חוקר בכיר וראש יחידת הסיוע המשפטי לתביעות נגד טרוריסטים, המכון למדיניות נגד טרור, המרכז הבינתחומי הרצליה

מר **אלכס פידלר**, המרכז הבינתחומי הרצליה

מר **שמוליק פילוסוף**

מר **שי פינגר**, מנהל אגף תכנון במחלקה לישראל, הסוכנות היהודית לארץ ישראל

מר **ישי פישמן**, עוזר המנכ"ל, המשרד לענייני גמלאים

גב' **רחל פישמן**, רכזת אירועים ומדיה, The Israel Project

מר **אבי פלדר**, מנכ"ל התעשייה הצבאית לישראל; יו"ר עשות אשקלון תעשיות

תא"ל (מיל.) **יואל פלדשו**, מנכ"ל נשר מפעלי מלט

ד"ר **קרנית פלוג**, מנהלת מחלקת המחקר, בנק ישראל

מר **ג'ק פלידבראום**, קונסול הכבוד של פולין בישראל

מר **מיכאל פלידבראום**

מר **עמירם פליישר**, בעלים ומנכ"ל, עמירם פליישר יעצים לתקשורת ויחסי ציבור

מר **רוני פלמר**, מנכ"ל עמותת אור - משימות לאומיות

גב' **דבורה פסטר**

פרופ' **דב פקלמן**, יו"ר Atera Networks

מר **חמי פקר**, ראש תחום טכנולוגיות, המטה לביטחון לאומי

אל"מ (מיל.) **אהוד פראוור**, ראש האגף לתכנון מדיניות, משרד ראש הממשלה

ד"ר **אלדד פרדו**, מכון טרומן, האוניברסיטה העברית בירושלים

תא"ל **מהרן פרוזנפר**, ראש אגף התקציבים והיועץ הכספי לרמטכ"ל, משרד הביטחון

גב' **עפרה פרויס**, דוברת בנק הפועלים

מר **גד פרופר**, מנכ"ל אוסם אינטרשיונל; יו"ר לשכת המסחר ישראל-האיחוד האירופי

ד"ר **יובל פרוקצ'יה**, בית הספר למשפטים, המרכז הבינתחומי הרצליה

השגריר **רון פרושאר**, שגריר ישראל בבריטניה, לשעבר מנכ"ל משרד החוץ

מר **יעקב פרי**, יו"ר בנק מזרחי טפחות; לשעבר ראש שירות הביטחון הכללי

פרופ' **אברהם רמי פרידמן**, דיקן ביה"ס למנהל עסקים, המרכז ללימודים אקדמיים, אור-יהודה

מר **אסף פרידמן**, עוזר מנהל ועדת החוץ והביטחון, כנסת ישראל

מר **מוטי פרידמן**, מנכ"ל טרנס טרה אינווסטמנטס

מר **ויקטור פרידמן**

גב' **ענת פרידמן**

גב' **מירה פרידמן-חמו**, מנכ"ל משותף ובעלים, עתיד בטוח - המכון לחינוך מפעיל ומונע

מר **סמי פרידריך**, יו"ר שלדור

גב' **דנה פריזלר סווירי**, ראש צוות אנליסטים, מכון ראות

השגריר **אבי פרימור**, ראש המרכז ללימודים אירופיים, המרכז הבינתחומי הרצליה

מר **חנן פריצקי**, מנהל אגף בכיר לכלכלה ותקצוב, משרד הרווחה והשירותים החברתיים

גב' **אורלי פרלמן**, מנהלת ב"ס שז"ר הרצליה

מר **גדעון פרנק**, ממלא מקום יו"ר הוועדה לאנרגיה אטומית

פרופ' **יעקב פרנקל**, לשעבר נגיד בנק ישראל, יו"ר קבוצת ה-30 (G-30); סגן יו"ר AIG העולמי

עו"ד **מרים (מירי) פרנקל-שור**, יועצת משפטית לוועדת החוץ וביטחון, כנסת ישראל

מר **שמעון פרס**, נשיא מדינת ישראל

גב' **דבורה פת**, ראש מחלקת משלחות, AIPAC

מר **דן פתיר**, יועץ בכיר, יוזמות קרן אברהם

עו"ד **יוסף לחנובר**, נשיא קרן אתגר

מר **שמעון צאיני**, התאחדות עולי מצרים

מר **יקותיאל צבע**, מנהל אגף בכיר לתכנון ומחקר, משרד הרווחה

פרופ' **נעמה צבר-בן-הושע**, ראש הקתדרה לחינוך יהודי, בית הספר לחינוך, אוניברסיטת תל אביב

ד"ר **מאיר צדוק**, מנכ"ל האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים

ד"ר **אורן צוקרמן**, בית הספר לתקשורת, המרכז הבינתחומי הרצליה

מר **יובל צור**, הוועדה לאנרגיה אטומית

גב' **נורית צור**, מנכ"ל שדולת הנשים לישראל
מר **יוסי צוריה**, סגן נשיא בכיר לאסטרטגיה וטכנולוגיה, NDS טכנולוגיות ישראל
עו"ד **איתן צחור**, איתן צחור ושות', משרד עורכי דין
עו"ד **מיכאל צלרמאיר**, שותף מייסד, צלרמאיר, פילוסוף ושות'
ד"ר **צבי צמרת**, מנכ"ל יד יצחק בן-צבי
מר **אליעזר (גידי) צפריר**, עמית מחקר, המכון למדיניות נגד טרור, המרכז הבינתחומי הרצליה
עו"ד **ידן קאופמן**, שותף מייסד, וריטס ונצ'ור פרטנרס
מר **רוני קדם**
מר **יעקב (יאשה) קדמי**, לשעבר ראש נתיב - לשכת הקשר
מר **אילן קובלסקי**, המרכז הבינתחומי הרצליה
עו"ד **יחזקאל (חזי) קוגלר**, מנכ"ל משרד התשתיות הלאומיות
גב' **דברה קודיש**, Capital Keshet
מר **שלומי קוורטר**, סמנכ"ל שיווק, Dell ישראל
ד"ר **יגאל קולטין**, דירקטור, רד ביומד
פרופ' **יוסף קוטיסר**, החוג להיסטוריה של המזרח התיכון ואפריקה, אוניברסיטת תל אביב
מר **ליאון קופלר**, יו"ר סופר פארם (ישראל)
גב' **קים קופר**, בית הספר למשפטים, המרכז הבינתחומי הרצליה
תא"ל (מיל.) **יוסף קופרוסור**, סמנכ"ל למודיעין וייעוץ אסטרטגי, global CST
ד"ר **אהוד קוקיה**, מנכ"ל מכבי שירותי בריאות
מר **דוד קורן**, המטה לביטחון לאומי
גב' **חנה קורן**, מנהלת אגף בכירה לעידוד עלייה וחושים חוזרים, המשרד לקליטת העלייה
סא"ל (מיל.) **יוני קורן**, ראש מטה השר, משרד הביטחון
גב' **נטע קורן**, האגף לתכנון מדיניות, משרד ראש הממשלה
גב' **פנינה קורן**, עוזרת אישית לראש העירייה, עיריית הרצליה
מר **אלכס קורנהאוזר**, סגן נשיא בכיר, נמנוניקס
ד"ר **ענת קורץ**, מנהלת המחקרים, המכון למחקרי ביטחון לאומי, אוניברסיטת תל אביב
מר **שלום קיטל**, יועץ שר הביטחון
מר **טל קימל**, שותף מנהל Israeli Oppourtunity Fund
ד"ר **יעל קינן**, המרכז הבינתחומי הרצליה
מר **סמי קינן**, סמנכ"ל, מנהל טכנולוגיית מידע ומנהל החטיבה לנכסי לקוחות, בנק מזרחי טפחות
מר **שמאי קינן**, מנכ"ל היכל שלמה
מר **שמעון קינן**, עוזר הנשיא, חברת קו צינור אילת אשקלון (קצא"א)
אל"מ (מיל.) **מיקי קיסרי**, מנהל המרכז לטיפול המצוינות, העמותה למצוינות בחינוך
פרופ' **אורי קירש**, הפקולטה להנדסה אזרחית וסביבתית, הטכניון; סגן יו"ר הוועדה לתכנון ולתקצוב, המועצה להשכלה גבוהה
עו"ד ד"ר **אביגדור קלגסבלד**, ד"ר א. קלגסבלד ושות' עורכי דין; בית הספר למשפטים, המרכז הבינתחומי הרצליה
ד"ר **דוד קליין**, יו"ר הדירקטוריון המייעץ, מיטב ניהול השקעות; לשעבר נגיד בבק ישראל
מר **יורם קליינר**, לשעבר מנכ"ל בית ציוני אמריקה
מר **ישראל קלמן** (איזי) **קלמן**
גב' **לוסי קלמרו**
ד"ר **שאול קלנר**, החוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, אוניברסיטת תל אביב
מר **אלי קמיר**, ראש המטה ויועץ אסטרטגי בכיר לשר, משרד התחבורה והבטיחות בדרכים
מר **רפי קסטן**, סגן נשיא ומנכ"ל NDS
מר **אלכס קפלן**, המשרד להגנת הסביבה
מר **אריק קפלן**, יועץ השר, משרד הרווחה והשירותים החברתיים
מר **מאיר קראוס**, מנהל המבצעים, תגלית - birthright israel
מר **אברהם קריזי**, יועץ ראש עיריית ירושלים
מר **חיים קרופסקי**, סגן יו"ר דירקטוריון ישראל כרס
גב' **יפה קרינדל**, שותף מנהל, תמריקס קרן ירוקה

עו"ד **מוטי קריסטל**, מנכ"ל Nest Consulting
מר **יצחק קריצבסקי**, חבר דירקטוריון הקרן הקימת לישראל; חבר חבר הנאמנים, הסוכנות היהודית לארץ ישראל
פרופ' **מרטין קרמר**, עמית בכיר, מכון אדלסון ללימודים אסטרטגיים, מרכז שלם
פרופ' **יעקב קרני**, ראש המרכז לחקר האנרגיה, מכון ויצמן למדע
מר **יוגב קרסנטי**, המכון לתכנון מדיניות עם יהודי
מר **בוריס קרסני**, מייסד ונשיא פוליס
מר **משה קרת**, לשעבר מנכ"ל התעשייה האווירית
מר **רני רביב**, ראש תחום תקשורת והסברה, אגף כוח האדם, צה"ל
מר **ברק רביד**, כתב מדיני, "הארץ"
ד"ר **יצחק רביד**, לשעבר ראש הצוות לביטחון לאומי, משרד ראש הממשלה
ד"ר **שלומי רביד**, מנהל בית הספר ללימודי העם היהודי, בית התפוצות
גב' **יעל רביע-צדוק**, ראש חטיבת כלכלת מזרח תיכון, משרד החוץ
מר **ציון רגב**, מנכ"ל קרן אייסף (ישראל)
גב' **אירית רדיע**, אדריכלות, אדריכלות
מר **רן רהב**, יו"ר רחבת תקשורת ויחסי ציבור
מר **צבי רובוביץ**, סמנכ"ל וראש אגף ארגון, בקרה ומינהל, משרד הביטחון
פרופ' **בארי מיטשל רובין**, ראש מכון גלוריה לחקר המזרח התיכון ויחסים בינלאומיים, המרכז הבינתחומי הרצליה
מר **עוזיאל רובין**, מנכ"ל רובינקו; חבר דירקטוריון ע"ט - העמותה הישראלית להגנה בפני טילים
פרופ' **אמנון רובינשטיין**, בית הספר למשפטים, המרכז הבינתחומי הרצליה; לשעבר נשיא המרכז הבינתחומי הרצליה; לשעבר שר החינוך
מר **ג"ר רודרמן**, קרן רודרמן
השגריר **יעקב ז'ק רווח**, סמנכ"ל וראש אגף אפריקה, משרד החוץ
אל"מ (מיל.) עו"ד **משה רוזנברג**, מנכ"ל קבוצת גד זאבי
מר **שלמה רוטמן**, מנכ"ל ש.ר. יועצים בע"מ
אלוף (מיל.) **דני רוטשילד**, נשיא המועצה לשלום וביטחון
מר **חיים רומנו**, מנכ"ל אל על, נתיב אוויר לישראל בע"מ
עו"ד **הרצל רון**, לשעבר סמנכ"ל והיועצת המשפטית, התעשייה האווירית לישראל
אלוף (מיל.) **יפתח רון-טל**, יו"ר חברת נמלי ישראל
תא"ל (מיל.) **רן רונן (פקד)**, יו"ר מייסד, פרויקט "צהלה"
מר **חיים רוסו**, סמנכ"ל בכיר, קבוצת אלביט מערכות
גב' **ג'ניפר רוסקיס**, מנהלת תקשורת, קרן מנדל
תא"ל (מיל.) **אבנר רז**, יו"ר התעשייה הצבאית לישראל
ניצב בדימוס **יעקב רז**, יו"ר דירקטוריון נמל אשדוד
גב' **אביבה רז-שנטר**, מנהלת המחלקה למאבק באנטישמיות, משרד החוץ
גב' **איריס רזין**
גב' **רנה ריגר**, מנכ"ל אקסלוסיבי ישראל
מר **נחמיה רייבי**, חבר דירקטוריון הקרן הקימת לישראל
אל"מ (מיל.) עו"ד **דניאל ריזנר**, ראש תחום המשפט הבינלאומי והביטחון, הרצוג, פוקס, נאמן ושות'
פרופ' **אוריאל רייכמן**, נשיא מייסד, המרכז הבינתחומי הרצליה
גב' **עמית רייכר**, יועצת בכירה ליו"ר הדירקטוריון, הקרן הקימת לישראל
השגרירה **ציפורה רימון**, מנהלת מחלקת ארגונים אירופים, משרד החוץ
מר **חוני רימון**, שותף מייסד, כהן-רימון-כהן
מר **יאיר רינמן**, חבר דירקטוריון הקרן הקימת לישראל
מר **יאיר ריפקין**, סמנכ"ל שמן תעשיות
מר **אלי ריקוביץ**, מנכ"ל אל-ריקו אחזקות
מר **אורי רכב**, חבר הפורום האסטרטגי מדיני, המכון לאסטרטגיה ציונית
פרופ' **אבינועם רכס**, יו"ר האיגוד הנירולוגי בישראל; מנהל היחידה להפרעות תנועה, המחלקה לנירולוגיה, הדסה עין-כרם

השר **חיים רמון**, המשנה לראש הממשלה
מר **רון שאול**, הוועדה לאנרגיה אטומית
ד"ר **אלה שאינסקיה**, היחידה ליחידה לשירותים ביולוגיים, מכון ויצמן למדע; חברת הנהלת "בצלם"
גב' **יעל שאלתיאל**, מנכ"ל משרד החקלאות ופיתוח הכפר
השגרירה **דורית שביט**, סמנכ"ל אמריקה הלטינית והקריביים, משרד החוץ
מר **שבתי שביט**, יו"ר Athena GS3; יו"ר הוועד המנהל, המכון למדיניות נגד טרור (ICT), המרכז הבינתחומי הרצליה; לשעבר ראש המוסד
מר **דניאל שגב**, יו"ר קבוצת קונסילט
מר **שלום שגב**, יו"ר ברית יהדות מרוקו
השגריר **זלמן שובל**, חבר הוועד המנהל, המכון למדיניות ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה; לשעבר שגריר ישראל בארה"ב
גב' **כנה שובל**, יוצא - חברה להשקעות
פרופ' **יואב שוהם**, הפקולטה למדעי המחשב, אוניברסיטת סטנפורד
גב' **יהודית שוויג**, קרן משפחת אדלסון
מר **יורם שוויצר**, ראש תכנית טרור ומלחמה בעצימות נמוכה, המכון למחקרי ביטחון לאומי, אוניברסיטת תל אביב
מר **אברהם (ביונה) שוחט**, לשעבר שר האוצר; יו"ר חבר הנאמנים, המכללה האקדמית תל-חי
ד"ר **ליאור שוחט**, חוקר בכיר, המרכז לניהול ומדיניות ציבורית, בית הספר למדעי המדינה, אוניברסיטת חיפה
תא"ל (מיל.) **צבי שור**, נשיא שור צבי יעוץ; לשעבר מנכ"ל התאחדות תעשיית היי-טק; לשעבר היועץ הכספי לרמטכ"ל
ד"ר **שמעון שושני**, יועץ אסטרטגי, תגלית - birthright israel
מר **אבנר שחם**, מנכ"ל מנועי בית שמש
מר **ישראל שטוקמן**
פרופ' **ג'ורג' גרשון שטיינברג**, ראש המחלקה למדעי המדינה, אוניברסיטת בר-אילן
חה"כ ד"ר **יובל שטייניץ**, יו"ר ועדת החוץ והביטחון, כנסת ישראל
מר **טומי שטיינר**, עמית מחקר בכיר, המכון למדיניות ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה; הפורום האטלנטי של ישראל
מר **דני שטייר**, המטה לביטחון לאומי
מר **אפי שטנצלר**, יו"ר דירקטוריון הקרן הקימת לישראל
גב' **דליה שטנצלר**, מנהלת מכון "עידים"
מר **מיכאל שטראוס**, דירקטור, קבוצת שטראוס עלית
גב' **רעיה שטראוס-בן-דור**, נשיאה ובעלים משותף, שטראוס השקעות
עו"ד **דורו שטרומ**, מנכ"ל המכון הישראלי לתכנון כלכלי
אלוף (מיל.) **אלעזר שטרן**, לשעבר ראש אגף כח אדם, צה"ל
פרופ' **צבי שטרן**, מנהל בית החולים האוניברסיטאי הדסה הר הצופים
תא"ל (מיל.) **נחמן שי**, לשעבר מנכ"ל משרד ישראל, איחוד הקהילות היהודיות בארה"ב
אל"מ (מיל.) ד"ר **שאול שי**, ראש האגף למדיניות ביטחון, המטה לביטחון לאומי
גב' **סימה שיינ**, ראש האגף לנושאים אסטרטגיים, המטה לביטחון לאומי
ד"ר **יעקב שיינין**, מנכ"ל ומנהל מדעי, מודלים כלכליים; סגן יו"ר הוועדה המייעצת לבנק ישראל
מר **אביב שינפלד**
מר **ירון שילת**, יועץ השר, משרד התחבורה והבטיחות בדרכים
מר **אבנר שימחוני**, יועץ לוועדת החוץ והביטחון, כנסת ישראל
ד"ר **דן שיפטן**, ראש המרכז לחקר הביטחון הלאומי, אוניברסיטת חיפה
ד"ר **זלמן שיפר**, יועץ כלכלי
השגריר **אביב שיר-און**, סמנכ"ל תקשורת והסברה, משרד החוץ
מר **ישי שכטר**, מנהל אגף תכנון ואסטרטגיה, הקרן הקימת לישראל
גב' **במבי שלג**, עורכת, "ארץ אחרת"
פרופ' **יוסף שלהב**, המחלקה לגאוגרפיה ולימודי הסביבה, אוניברסיטת בר-אילן

תא"ל (מיל.) **אבנר שלו**, יו"ר הנהלת יד ושם
 מר **בנימין שלו**, מנהל קרן ראסל ברי (ישראל)
 אל"מ **גורן שלו**, המכללה לביטחון לאומי
 פרופ' **זכי שלום**, מכון בן גוריון לחקר ישראל והציונות,
 אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
 גב' **עופרה שליו**
 מר **אמיר שלנט**, עוזר מנכ"ל בנק הפועלים
 מר **שלום שלמה**, יועץ ליו"ר הליכוד
 ד"ר **דוד (דייב) שמעוני**, היחידה ללימודי המשך ולימודי חוץ,
 הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל
 ד"ר **יהודה שנהב**, המרכז האוניברסיטאי אריאל בשומרון
 פרופ' **עליזה שנהר**, נשיאת המכללה האקדמית עמק יזרעאל
 פרופ' **אורי שני**, ראש רשות המים
 מר **אורי שני**, לשעבר מנכ"ל משרד ראש הממשלה
 מר **יתום שני**
 מר **אבי שניאור**, מנכ"ל ע"ט – העמותה הישראלית להגנה בפני
 טילים
 עו"ד **אלן שניידר**, מנכ"ל בני ברית - המרכז העולמי
 גב' **שלי שניידר**, המטה לביטחון לאומי

מר **סטיב שניידר**, מנכ"ל אמ.די.אס
 מר **מרכוס שף**, מנכ"ל משרד ישראל, The Israel Project
 ד"ר **יגאל שפי**, התכנית ללימודי ביטחון, החוג למדע המדינה,
 אוניברסיטת תל אביב
 מר **יהלי שפי**, מנכ"ל קבוצת הפניקס
 פרופ' **עדה שפיצר**, לשעבר סגנית נשיא אוניברסיטת חיפה
 אל"מ (מיל.) **דב שפיר**, יו"ר ועדת הביקורת, טבע תעשיות
 פרמצביות
 אל"מ (מיל.) **חובב שפירא**, מנהל אגף לפרויקטים מיוחדים,
 משרד מבקר המדינה
 תא"ל (מיל.) **ד"ר שמעון שפירא**, עמית מחקר בכיר, המכון
 למדיניות ואסטרטגיה, המרכז הבינתחומי הרצליה
 מר **יעקב שפירא**
 ד"ר **ברנדה שפר**, ראש התכנית ללימודי מדיניות אנרגיה, בית
 הספר למדעי המדינה, אוניברסיטת חיפה
 אלוף (מיל.) **גדעון שפר**, סמנכ"ל בכיר לתכנון אסטרטגי
 ומדיניות, אלביט מערכות בע"מ
 מר **שלומי שפר**, דובר משרד האוצר
 גב' **ריקי שפרינצק**, מנהלת המכון לטכנולוגיה וחברה, הפקולטה
 לניהול, אוניברסיטת תל אביב

אלוף **עמי שפרן**, ראש אגף התקשוב ומפקד גייס, צה"ל
 גב' **הילה שר-רגמן**, המטה לביטחון לאומי
 פרופ' **בנימין שרדני**, המדען הראשי, משרד הבריאות
 ד"ר **שלמה שריג**, ראש תחום מחקרים רפואיים וביו-רפואיים,
 משרד המדע, התרבות והספורט
 תא"ל **אלי שרמייסטר**, קצין החינוך והמערך הראשי, צה"ל
 ד"ר **מרטין שרמן**, החוג למדע המדינה, אוניברסיטת תל אביב
 ד"ר **יאיר שרן**, מנהל המרכז הבינתחומי לניתוח ותחזית
 טכנולוגית, אוניברסיטת ת"א
 מר **אהרון (אהרלה) שרף**, מנכ"ל הכשרת הישוב אינטרנשיונל
 גב' **רות שרף**
 ד"ר **מלה תבורי**, ראש תחום מידע ומחקר, לשכת הקשר- נתיב,
 משרד ראש הממשלה
 גב' **שרי תבורי**
 אל"מ (מיל.) **איציק תורג'מן**, ראש האגף לעידוד מצוינות, קרן
 רשי"י
 מר **עמאד תלחמי**, יו"ר באבוקום סנטרס
 השרה פרופ' **יולי תמיר**, שרת החינוך
 מר **ישראל (איזי) תפוחי**

משתתפים מחו"ל

Mr. **Ahmed M. Abdalla**, President, The Key Publishing House
 Ms. **Anna-Marikje Abelman-Brockmann**, Friedrich Ebert Stiftung
 Mr. **Judah Aber**, Finance Manager, IBM
 Ms. **Anita Abramowitz**, Board Member, National Foundation for Jewish Culture
 Mr. **Kenneth S. Abramowitz**, Managing General Partner, NGN Capital
 Mr. **Marc Abramowitz**, Board Member, Hoover Institution, Stanford University
 Mrs. **Nira Abramowitz**, Nira and Kenneth Abramowitz Foundation
 Mr. **Urban Ahlin**, Deputy Chairman, Foreign Affairs Committee, Swedish Parliament
 Mr. **Fabrice Aidan**, Special Assistant to the UN Special Envoy to the Middle East
 H.E. **Jon Allen**, Ambassador of Canada to Israel
 Mr. **Michel Arditti**, Vice President, CESIC, Commerce and Industry Strategy Study Circle
 Mr. **Gerard Askinazi**, CEO, Euro RSCG Worldwide Events
 President **José Maria Aznar**, Former Prime Minister of Spain and President of FAES Foundation
 Ms. **Shula Bahat**, Associate Executive Director, American Jewish Committee
 Mr. **Said Baransi**, Chief Executive Officer, BCI
 Mr. **Rafael Bardaji**, Director of International Policy, FAES Foundation
 Ms. **Dana Baschová**, Assistant to the First Deputy Minister, Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic
 Mr. **John Bell**, Director, Middle East and Mediterranean Programme, Toledo International Centre for Peace (CITpax)
 Prof. **Arie Beldegrun**, UCLA School of Medicine
 Dr. **Rebecka Beldegrun**, President and CEO, BellCo Capital
 Mrs. **Sonia Ben Yehuda**, President, MedCPU
 Mrs. **Linda Benaroya**
 Mr. **Raphael Benaroya**, Chairman, Russ Berrie & Company; Vice Chairman, Business Executives for National Security (BENS)
 Mr. **Eli Ben-Dor**
 Ms. **Gisèle Ben-Dor**, Conductor Laureate, Santa Barbara Symphony
 Mr. **Arnold Bengis**
 Mr. **Avraham Berkowitz**, Executive Director, Federation of Jewish Communities of the CIS
 Dr. **Peter Berkowitz**, Senior Fellow, Hoover Institution, Stanford University
 Mr. **David Blair**, Diplomatic Editor, Daily Telegraph
 Mrs. **Paula Blumenfeld**, Artist and Owner, Paula Blumenfeld Designs
 Mr. **Joern Boehme**, Director, Israel Office, Heinrich Boell Foundation
 Ms. **Mary Boies**, Founding Partner, Boies & McInnis LLP
 Amb. **John R. Bolton**, Former US Ambassador to the United Nations

H.E. **Elisabet Borslin Bonnier**, Ambassador of Sweden to Israel
 Mr. **Nissan Boury**, Managing Director, Claremont Capital Corporation
 Mr. **Jeremy Bowen**, Special Correspondent, BBC
 Mr. **Michael D. Brown**, Former US Under Secretary of Homeland Security for Emergency Preparedness and Response (EP&R)
 Mrs. **Tamara Brown**,
 Mr. **David Burnett**, Economic Counselor, Embassy of the United States
 Lt. Col. **Horst Busch**, Assistant to State Secretary, Ministry of Defense of Germany
 Mr. **Robert Campbell**, Counsellor (Global Issues), British Embassy
 Dr. **Stephan Canner**, Vice President, Investment and Financial Services, US Council for International Business
 Mr. **Glenn Carle**, Former US Deputy National Intelligence Officer for Transnational Threats
 Mr. **Hervé de Carmoy**, European Deputy Chairman, Trilateral Commission
 H.E. **Jean-Michel Casa**, Ambassador of France to Israel
 Col. **Bertrand Chandouineau**, Defense Attaché, Embassy of France
 Prof. **Brahma Chellaney**, Professor of Strategic Studies, Centre for Policy Research, New Delhi
 Dr. **John Chipman**, Director General and Chief Executive, International Institute for Strategic Studies (IISS)
 H.E. **Tom Richard Vaughan Phillips, CMG**, Ambassador of the United Kingdom to Israel
 Sir **Ronald Cohen**, Chairman, The Portland Trust
 Prof. **Steven M. Cohen**, Jewish Institute of Religion, Hebrew Union College
 Adv. **Y. Jerry Cohen**, Senior Partner, Cohen Taubert Spievack & Wagner LLP; Member, BENS
 Dr. **Manuel Coma**, Director, Strategic Studies Group (GEES)
 Mr. **Eddie Cukierman**, Founder and CEO, Catalyst Funds; Chairman, Cukierman & Co Investment House
 Mr. **Jonathan Cummings**, Director of Israel Operations, BICOM
 H.E. **James B. Cunningham**, Ambassador of the United States to Israel
 Dr. **Robert Danin**, Head of Mission, Office of the Quartet Representative to the Middle East
 Mr. **Peter David**, Foreign Editor, The Economist
 Adv. **Lanny Davis**, Former Special Counsel to the President for Bill Clinton; Partner, Orrick, Herrington & Sutcliffe LLP
 Mr. **Pooya Dayanim**, President, Iranian Jewish Public Affairs Committee (IJPAC)
 Adv. **Samuel Delug**, Owner, ANI Networks and Communications
 H.E. **Michiel den Hond**, Ambassador of the Netherlands to Israel
 Mr. **Michael Dickson**, Director, StandWithUs International

Mr. **Eduard Dolinsky**, Director General, Ukrainian Jewish Committee
 Gen (Ret.), Prof. **Vladimir Zinovievich Dvorkin**, Principal Researcher, IMEMO; Russian Academy of Sciences
 Mrs. **Olga Dvorkina**
 Dr. **Sameh El-Souefi**, Deputy Chief of Mission, Embassy of Egypt
 Mr. **Emeliyanov Andrey**, Head of Ambassador's Office, Embassy of the Russian Federation
 H.E. **Per-Mikael Engberg**, Ambassador of Finland to Israel
 H.E. **Henri Etoundi Essomba**, Ambassador of Cameroon to Israel
 Mr. **Hershell Ezrin**, CEO, Canadian Council for Israel and Jewish Advocacy (CIJA)
 M.P. **Oleksandr Feldman**, Batkivshyna Party (BYuT), Ukrainian Parliament; President, Jewish Fund of Ukraine
 Dr. **Marvin C. Feuer**, Director of Policy and Government Affairs, AIPAC
 Dr. **Cheryl Fishbein**, Board Member, UJC/UIA
 Ms. **Lorna Fitzsimons**, CEO, BICOM
 Mr. **Jonathan Flaxer**, Partner, Golenbock Eiseman Assor Bell & Peskoe
 Dr. **Liam Fox, MP**, Shadow Secretary of State for Defence, UK
 Dr. **Hillel G. Fradkin**, Senior Fellow, Hudson Institute
 H.E. **Bénédicte Frankinet**, Ambassador of Belgium to Israel
 Mr. **Natalio S. Fridman**, President, CONSIST International
 Mr. **Thomas L. Friedman**, Columnist, New York Times
 Mr. **Ralf Fücks**, President, Heinrich Böll Foundation
 Dr. **Misha Galperin**, Executive Vice President & CEO, Jewish Federation of Greater Washington,
 Mr. **Edward Gelbard**, E.N.F. Steering Committee
 Mrs. **Georgette Gelbard**
 Mr. **Reggie Scott Gibbs**, Director of National and International Programs, Business Executives for National Security (BENS)
 Ms. **Lela Gilbert**, Adjunct Fellow, Hudson Institute
 Ms. **Inge Ginsburg**
 Mr. **Dean Godson**, Research Director, Policy Exchange
 Mr. **Richard Gordon**, President, American Jewish Congress
 Mr. **Michel Gourary**, European Director, Europe Near-East Forum (ENF)
 Mr. **Toby Greene**, BICOM Israel
 Mr. **Bernard Groveman**, Senior Managing Director, First Manhattan Co.
 Ms. **Natalia Gunderina**, Triangle Consulting Group
 Mrs. **Bonnie Gutman**, Cultural Affairs Officer, Embassy of the United States of America
 Mr. **Meyer Habib**, Vice President, Conseil Représentatif des Institutions Juives de France (CRIF)
 H.E. **Walter Haffner**, Ambassador of Switzerland to Israel
 Mr. **Stephen Handler**, Chairman, Fundela
 Dr. **Lars Hänsel**, Director and Representative to Israel, Konrad Adenauer Stiftung
 Mr. **Harry Zvi Hazanovsky**, President, Westminster Group Realty Inc.
 Mr. **David Hearst**, Associate Foreign Editor, The Guardian
 Mr. **Christoph Heil**, European Affairs Associate, The Israel Project
 Mr. **Eric D. Herschmann**, President and COO, Southern Union Company
 Dr. **Ralf Hexel**, Director and Representative to Israel, Friedrich Ebert Stiftung
 Mr. **Malcolm Hoenlein**, Executive Vice Chairman, Conference of Presidents of Major American Jewish Organizations
 Mr. **Onno Hoes**, Minister of Ecology, Noord-Brabant Province, The Netherlands
 Mr. **Matthew Mark Horn**, Co-Executive Director and National Policy Director, American Jewish Congress
 Ms. **Adriana Hornung**, Friedrich Ebert Stiftung
 Adv. **Richard Horowitz**, Richard Horowitz & Associates
 Ms. **Gitte Hundahl**, Deputy Head of Mission, Embassy of Denmark
 H.E. **Edward Iosiper**, Ambassador of Romania to Israel
 H.E. **Alvaro Iranzo**, Ambassador of Spain to Israel
 Mr. **Mark Isakowitz**, President, Fierce, Isakowitz, and Blalock
 Mr. **Dmitry Ivanov**, First Secretary, Embassy of Kazakhstan
 Dr. **Josef Joffe**, Publisher-Editor, Die Zeit
 Mr. **Marc Kalikow**, President, Kalikow Bros
 Dr. **Tatiana A. Karasova**, Head, Dept. of Israel Studies, Institute for Oriental Studies, Russian Academy of Sciences
 Mr. **Isaac Kaye**, Founding Member, Israel Healthcare Ventures (IHCV)
 Mr. **Steven Kaye**, Partner, Baystone Associates
 Dr. **Craig Keebler**, Director, SCBM, LLC
 H.E. Dr. **Harald Kindermann**, Ambassador of Germany to Israel
 Mr. **Thomas Kleine-Brockhoff**, Senior Director for Policy Programs, German Marshall Fund of the United States
 Ms. **Sara Morato Koch-Gibbs**, Project Director, Citizens Development Corps
 Mr. **Ariel Kor**, Executive Director, Sampoerna Capital
 Mr. **László Korányi**, Science & Technology Attaché, Embassy of Hungary
 Ms. **Carol Kouffman**
 Ms. **Veronika Kuchyňová Šmigolová**, Director, Security Policy Department, Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic
 Amb. **Ronald S. Lauder**, President, World Jewish Congress
 Mr. **Jonathan Leffell**, Foursquare Corp.
 Mr. **Michael Leffell**, Davidson Kempner Capital Management
 Mr. **Sidney Leon Romeiro**, First Secretary for Political Issues, Embassy of Brazil
 Mr. **Gordon Leslie**
 Adv. **John Levin**, Attorney, Ernst & Young
 Amb. **Samuel Lewis**, Member, American Academy of Diplomacy and former U.S. Ambassador to Israel
 Dr. **George Lewkovitz**, CEO, Lewkovitz Group
 Mrs. **Ilana Lewkovitz**, Lewkovitz Group
 H.E. **Jakken Biørn Lian**, Ambassador of Norway to Israel
 Mr. **Mathias Licharz**, Political Section, German Embassy to Israel
 Mrs. **Ann Linde**, International Secretary, Social Democratic Party of Sweden
 Mr. **Doron Livnat**, President and CEO, Lima Holdings B.V.
 Mr. **Sverre Lodgaard**, Senior Research Fellow, Norwegian Institute of International Affairs (NUPI); Former Director, United Nations Institute Disarmament Research
 Prof. **Herbert London**, President, Hudson Institute
 Mrs. **Vicki London**
 Adv. **Jeffrey A. Lovitky**
 Mr. **Adam Lux**
 Mr. **Jonathan S. Lux**, Partner, Ince & Co
 Mrs. **Simone Lux**
 H.E. **Young-Sam Ma**, Ambassador of South Korea to Israel
 H.E. **Agnieszka Magdziak-Miszewska**, Ambassador of the Republic of Poland to Israel
 Dr. **Michael Makovsky**, Executive Director, National Security Initiative, Bipartisan Policy Center
 Dr. **Eric Mandel**, President, Mandel Vision
 Mrs. **Estelle Mandel**
 Mr. **John Manheim**, Chairman, Advisory Committee on Foreign Affairs, The Netherlands Liberal Party (VVD)
 Mr. **Paul Martin**, Editor, World News & Features
 Mr. **Carel Masek**, Defense Military Attaché, Embassy of Czech Republic
 Mr. **Piero Dal Maso**, Alco Global Services
 H.E. **Luigi Mattiolo**, Ambassador of Italy to Israel
 Rabbi **Levi Y. Matusof**, Director of Public Affairs, Rabbinical Center of Europe
 Mr. **David J. Menton**, Investment Manager, Tamares Group
 Ms. **Jennifer Lazlo Mizrahi**, Founder and President, "The Israel Project"
 Dr. **Edward Morse**, Managing Director and Head of Economic Research, LCM Commodities
 Amb. **Alfred Moses**, Chair, UN Watch; Partner & Senior Counsel, Covington & Burling
 Mr. **Joel Mowbray**, Columnist, Washington Times
 Ms. **Hila Mukevisuis**, Vice President, Human Resources, Nova Measuring Instruments
 Dr. **Ronny Naftaniel**, Director, Centrum Informatie en Documentatie Israel (CIDI)
 Amb. **Igor Neverov**, Director, Department of North America, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation
 Mr. **Jeremy Newmark**, Chief Executive, Jewish Leadership Council
 Mr. **Scott Notowich**, Managing Director, Stanford Group Company
 Adv. **Michael J. O'Neil**, North American Director, Trilateral Commission; Former General Counsel, Central Intelligence Agency
 Mr. **Thomas Oppermann, MdB**, Deputy Chairman, Social Democratic Party (SPD), German Bundestag

H.E. **Marc Otte**, European Union Special Representative for the Middle East Peace Process

Hon. **Michael Oxley**, Vice Chairman, NASDAQ; Former Chairman, US House of Representatives Financial Services Committee

Sir **Michael Pakenham**, Director, Westminster Group; Former Chairman of the UK Joint Intelligence Committee

Mr. **Jonathan Paris**, Adjunct Fellow, Hudson Institute

Mr. **Richard Pater**, Head of Public Affairs, BICOM

Dr. **Abe Peled**, Chairman and CEO, NDS Group

Mr. **Ross Perrone**

H.E. **Pedro Motta Pinto Coelho**, Ambassador of Brazil to Israel

Father **Pierbatista Pizzaballa**, Custos of the Holy Land

Mr. **Tomáš Pojar**, First Deputy Minister of Foreign Affairs, Czech Republic

Mr. **Stan Polovets**, President and CEO, Genesis Philanthropy Group

Dr. **Richard Prasquier**, President, Conseil Représentatif des Institutions Juives de France (CRIF)

Mr. **Jonas Prince**, Co-Founder & Chairman, Realstar Group

Mr. **Arie Raif**, Chairman, International Development Founders

Mr. **Robert Rechnitz**, President, Bomel Companies

H.E. **Michael Rendi**, Ambassador of Austria to Israel

Mr. **Paul Révay**, European Director, Trilateral Commission

Mr. **Ben Rhode**, Research Analyst, International Institute for Strategic Studies (IISS)

Mr. **Harold Rhode**, Foreign Affairs Specialist, Office of Net Assessment, US Office of the Secretary of Defense

Ms. **Gabrielle Rifkind**, Human Security Consultant, Oxford Research Group

Sir **Malcolm Rifkind, MP**, Former UK Secretary of Defence and of Foreign Affairs

Mrs. **Alti Rodal**, Principal Consultant, Consulting and Audit Canada

Mr. **Berel Rodal**, Vice-Chair, International Center on Nonviolent Conflict

Mr. **Warren Roiter**, Senior Partner and co-founder, Roiter Zucker

Ms. **Shani Ross**, Project Manager and Head of Research; Faith Based Endeavours

Mr. **Richard Rossin**, President, Movement for Peace and Against Terrorism (MPCT)

Mr. **Allen Roth**, Founder, One Jerusalem

Amb. **Jean-Daniel Ruch**, Ambassador at Large for Special Assignments, Federal Department of Foreign Affairs, Switzerland

Ms. **Eva Rydberg**

Mr. **Michael (Motty) Sacks**, Chairman, Network Healthcare Holdings (Netcare)

Prof. **Scott Sagan**, Co-Director, Center for International Security and Cooperation (CISAC), Stanford University

Mr. **Sameh Nabil Said**, Consul General, Arab Republic of Egypt

H.E. **Yasser Reda Aly Said**, Ambassador of Egypt to Israel

Mr. **Carlo Salvi**, Alco Global Services

Ms. **Elizabeth Samson**, Visiting Fellow, Hudson Institute

H.E. **Navtej Singh Sarna**, Ambassador of India to Israel

Prof. **Leonard Saxe**, Director of the Cohen Center for Modern Jewish Studies, Brandeis University

Dr. **Michael Schäfer**, Policy Advisor, Office of the Chairman, Social Democratic Party (SPD), German Bundestag

Mr. **Uwe Schmalz**, First Secretary, Embassy of Germany

Mr. **Christian Schmidt, MdB**, Parliamentary State Secretary to the Federal Minister of Defence

Mr. **Steven Schaefer**

Mr. **Don Semmler**, Executive VP, Marriott International

Mr. **Daniel Shavit**, Director, Lorimar

Dr. **Jamie Patrick Shea**, Director of Policy Planning, Office of the Secretary General, NATO

Ms. **Shannon Shibata**, Director, Center for New Diplomacy

Mr. **Edwin Shuker**, President, Justice for Jews from Arab Countries (JJAC)

Ms. **Orna Shulman**, Founder, OLS Ventures

Mr. **Marc Sievers**, Political Counsellor, Embassy of the United States

Mr. **Hanna Siniora**, Member, Palestinian National Council; Co-CEO, Israel/Palestine Center for Research and Information (IPCRI)

Dr. **Alexey Sitnikov**, Founder and President, Image-Contact Consulting Group

Mr. **Alexey Skosyrev**, Counsellor, Embassy of the Russian Federation

Mrs. **Elisabeth Smith**, Political Counsellor, Embassy of South Africa

Mr. **Jan Snajdauf**, Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic

Mr. **Sam Solomon**, Arizal Services LLC

Mrs. **Eta Somekh**, Director, American Israel Public Affairs Committee (AIPAC)

Dr. **Sass Somekh**, Founder, Musea Ventures

Ms. **Rita Spiegel**, President and CEO, Rita Spiegel Investments

Mr. **L. Jack Staley**, President, Stanford Group (Suisse)

H.E. **Piotr Vladimirovich Stegny**, Ambassador of the Russian Federation to Israel

Mr. **Thomas M. Steinberg**, President, Tisch Family Interests

Ms. **Felicia Steingard**, Director, American Friends of IDC Herzliya

Mrs. **Bonnie Stern**

Dr. **Paul G. Stern**, Partner and Co-founder, Alington Capital Partners

Mr. **Steven Stern**, Chairman, Braver, Stern Securities Corp.

Ms. **Tanya Stern**, StandWithUs International

Ms. **Axana Sternberg**

Mrs. **Anna Ström Johansson**, Political Advisor, Foreign Affairs Committee, The Swedish Parliament

Mr. **Howard Sumka**, Director, U.S. Agency for International Development (USAID), West Bank & Gaza

Mr. **Martin Svárovský**, Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic

H.E. **Zoltán Szentgyörgyi**, Ambassador of Hungary to Israel

Mrs. **Irine Tabach**, Director of the External Relations, Genesis Philanthropy Group

H.E. **Namik Tan**, Ambassador of Turkey to Israel

Mr. **Mark H. Tanenbaum**, President, Bishop Adams & Company

Dr. **Bruno Tertrais**, Senior Research Fellow, Foundation for Strategic Research (FRS)

Mr. **Barney Thompson**, Foreign News Editor, The Times

Ms. **Joanne Thornton**, Senior Vice President, Policy Research, Stanford Group Company

Dr. **Tobias Tunkel**, Advisor to EU Special Representative to the Middle East

Mr. **Stewart Tuttle**, Press Attaché, United States Embassy

Ms. **Katherine Verrier-Fréchette**, Deputy Head of Mission, Canadian Embassy

Mr. **Peter Vrooman**, Deputy Political Counselor, United States Embassy

Ms. **Anne Walter**, Public Affairs Specialist, United States Embassy

Mrs. **Adrienne Weil**

Mr. **Jonas Weil**

Ms. **Sandra Weil**

Mr. **Robert Weil**, Chairman, Proventus AB

Mr. **Bruce Weinrod**, US Secretary of Defense Representative, Europe

Adv. **Shira Weinstein**

Mr. **Richard Weinstock**, President, L+M Development partners

Mr. **Stanley A. Weiss**, Founding Chairman, Business Executives for National Security (BENS)

Mrs. **Vivien Weissman Howard**, Senior Vice-President, chair of U.N. task force, American Jewish Congress

Ms. **Kateřina Weissová**, Advisor to the Minister, Czech Ministry of Foreign Affairs

Dr. **Adam Werritty**, Advisor, Office of Shadow Defense Secretary; UK Executive Director, The Atlantic Bridge

Mr. **R. James Woolsey**, Former Director, US Central Intelligence; Venture Partner with Vantagepoint

Dr. **David Wurmser**, Former Senior Advisor on National Security Affairs to the US Vice President; Founding Chairman, Delphi Global Analysis

Dr. **Meyrav Wurmser**, Director, Center for Middle East Policy, Hudson Institute

Dr. **Joel Wyler**, Chairman, Granaria Holdings

Mrs. **Miryam Yenkin**, Yenkin Majestic

Mr. **Gary Zamel**, Managing Director, Latitude Investments

Mr. **Morad Zamir**, President, Mount of Olives Treasures

H.E. **Michael Žantovský**, Ambassador of the Czech Republic to Israel

Prof. **Micha Ziprkowski**, North Shore University Hospital

Mr. **Dror Zoreff**, President and CEO, Donor Management Services; Chairman, Smart Online



תומכים עיקריים

רונלד לאודר

השגריר רונלד ס. לאודר, נשיא הקונגרס היהודי העולמי, איש עסקים ופילנתרופ. כיהן כנשיא קרן קימת לישראל וכיו"ר ועידת הנשיאים של הארגונים היהודיים המרכזיים בארצות הברית. מונה על ידי הנשיא רייגן לשגריר ארצות הברית באוסטריה, ושימש סגן עוזר מזכיר ההגנה לעניינים אירופיים ולנאט"ו. ייסד ועמד בראש "קרן רונלד ס. לאודר" שעיקר עיסוקה בקידום החינוך היהודי. פעיל בתחומים נוספים הקשורים בחיי קהילות וארגונים יהודיים וישראליים. מכהן כיו"ר הקרן היהודית הלאומית וכיו"ר התכנית לשימור המורשת היהודית במסגרת הקרן העולמית לשימור אתרי מורשת. מעורב בתחומי המדיה ובתעשיית הטלקומוניקציה. סגן נשיא תאגיד אסתי לאודר, יו"ר תאגיד אסתי לאודר העולמי ויו"ר מעבדות קליניק. בוגר בית-ספר וורטון באוניברסיטת פנסילבניה במנהל עסקים בינלאומי. השתלם באוניברסיטאות פריז ובריסל.

Czech Presidency of the European Union



יוסי הולנדר

יוסי הולנדר הוא יזם ומשקיע בטכנולוגיה מתקדמת. עוסק בעיקר בפעילות פילנתרופית. פעיל במיזם האנרגיה המתחדשת במכון ויצמן למדע ומעורב במחקר, במדיניות ובהשקעות בתחום האנרגיה ברחבי העולם. חבר במועצת המנהלים של מכון ויצמן למדע. יו"ר המכון הישראלי לתכנון כלכלי.

קרן פרידריך אברט

קרן פרידריך אברט (FES) היא מוסד ללא כוונת רווח, ששורשיו נטועים בסוציאל-דמוקרטיה הגרמנית והבינלאומית. נציגות הקרן בישראל תורמת לקידום היחסים בין ישראל לבין גרמניה ואירופה. כמו-כן פועלת הנציגות למען דו-קיום בשלום בין ישראל לבין שכנותיה ולמען חיזוק החברה האזרחית בישראל.



למידע נוסף: www.fes.org.il

קרן נדב

לקידום מורשת העם היהודית

קרן נדב נוסדה ב-2003 ע"י לאוניד נבזלין ושותפיו כאמצעי למימוש חזונו של מייסדה לתרום לחיזוק העמיות היהודית ולהבטחת המשכיות היהודית. הקרן תומכת ביוזמות ובפרויקטים שנועדו לקדם הבנה של עמיות יהודית ואת תחושת הגאווה בשייכות לעם היהודי. בבסיס חזונה ופעילותה של הקרן ניצבות שתי מטרות: בניית זהות יהודית משמעותית ופלורליסטית ויצירת קשרים בני קיימא בין יהודים בישראל לבין יהודים ברחבי העולם, בעיקר בקרב הדור הצעיר. באמצעות התרומות שלה שואפת הקרן לפתח ידע, הבנה ועיסוק משכיל במורשת התרבותית, הדתית וההיסטורית העשירה של העם היהודי.



משרדי ממשלה

משרד החוץ



המטה לביטחון לאומי



המשרד לקליטת עלייה



המשרד לקליטת העלייה

משרד הרווחה



מדינת ישראל
משרד הרווחה והשירותים החברתיים

משרד הביטחון



משרד הביטחון

המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח אזרחי



מדינת ישראל
המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח
Israel National Council for Research and Development

המשרד לענייני גמלאים



המשרד לענייני גמלאים

קרנות

קרן אלן ב. סליפקה ויוזמות קרן אברהם



יוזמות קרן אברהם (ע"ר), הנו ארגון ללא כוונת רווח הפועל מאז 1989 לקידום שוויון וחיים משותפים ליהודים ולערבים אזרחי המדינה, למען חברה משגשגת, בטוחה וצודקת בישראל. הקרן נקראת על שמו של אברהם/אברהים, אביהם המשותף של היהודים והערבים, והיא פועלת באמצעות קידום מדיניות המבוססת על מודלים חברתיים חדשניים, הפעלת מיזמים רחבי-היקף ופעולות הסברה. למידע נוסף: www.abrahamfund.org.il.

מبادرات صندوق إبراهيم

מبادرات صندوق إبراهيم (ג.מ) היא مؤسسة غير حكومية تعمل منذ عام 1989 لتدعيم المساواة والحياة المشتركة بين اليهود والعرب مواطني الدولة لأجل مجتمع مزدهر وآمن وعادل في إسرائيل. وسميت على اسم سيدنا إبراهيم الجد المشترك لليهود والعرب. وهي تعمل لتطوير سياسات على أساس نماذج اجتماعية حديثة وترعى مشاريع واسعة النطاق وتنفذ حملات توعية جماهيرية. لتفاصيل إضافية: www.abrahamfund.org.il

קרן אלן ב. סליפקה תומכת בארגונים ופרויקטים העוסקים בקידום חברה משותפת ליהודים ולערבים בישראל וכן ביוזמות לקידום זהות יהודית פלורליסטית.

صندوق آلان ب. سليפקا

صندوق سليפקا يدعم المنظمات والمشاريع العاملة على تطوير مجتمع مشترك بين اليهود والعرب في إسرائيل, وكذلك مبادرات تطوير الهوية اليهودية التعددية.

הקרן המשפחתית של בן ארויה

קרן ראסל ברי



The Russell Berrie Foundation carries on the values and passions of the late Russell Berrie through promoting the continuity of Jewish communal life, fostering religious understanding and pluralism, supporting advances in diabetes and humanistic medical care, recognizing unsung heroes and elevating the profession of sales. For additional information: www.russellberriefoundation.org

תורמים אישיים

אטה וד"ר ששון סומך
הרטה ופול עמיר
וולטר סטרן
פרופ' יואב שוהם
דליה סגל
ישראל מקוב
כנה וזלמן שובל
מרק איסקוביץ'
טינה וסטיבן פרייס
נירה וקנת' אברמוביץ'
דוד לוי
ד"ר שריל פישביין ופיליפ שאטן
אניטה ומרק אברמוביץ'
ברנרד גרובמן

מוסדות וארגונים

"דרומה - עידן הנגב"



"דרומה - עידן הנגב" הנה חברה לתועלת הציבור, אשר נוסדה באוקטובר 2004 ע"י הסוכנות היהודית וקבוצת משקיעים ישראלים בראשות מר איתן וורטהימר, במטרה לפעול לפיתוח ולקידום של הנגב. פיתוח הנגב הינו אינטרס לאומי חיוני כמענה לאתגרים מולם ניצבת מדינת ישראל בפתחה של המאה ה-21. החזון המשותף המוביל את התכנית הלאומית לפיתוח הנגב הינו "פיתוחו, קידומו וביסוסו של איזור הנגב, הצבתו במרכז מפת האינטרסים הלאומיים, הפיכתו לאזור מושך אוכלוסייה, תוך שיפור איכות החיים הכוללת ופיתוח קהילה פעילה, איכותית ותורמת". השינויים שחלו במדינה בשנים האחרונות, ביניהם המלחמה בצפון, שינו את סדר העדיפויות של הממשלה. שינוי זה בא לידי ביטוי בקיצוץ תקציב המדינה אשר היה אמור להיות מופנה לנגב. ההשלכות של התפתחויות אלו בטווח הארוך עדיין ידועות.

קרן קימת לישראל



קרן קימת לישראל נוסדה בשנת 1901 ביוזמתו של הרצל, לפי הצעתו של צבי הרמן שפירא בקונגרס הציוני החמישי שהתקיים בבאזל. היא הוקמה כקרן לאומית שנועדה להגשים את הרעיון הציוני באמצעות רכישת קרקעות וקידום מפעל ההתיישבות היהודית בארץ ישראל. ייעוד זה מהווה גם כיום את הבסיס האידיאולוגי למכלול פעולותיה של הקק"ל. למעלה ממאה שנות פעילותה של קק"ל, כנאמנת העם היהודי על אדמתו בארץ ישראל וכארגון הירוק הגדול במדינה, באות לידי ביטוי ב-2.6 מיליון דונם הקרקע שרכשה; ב-1,000 היישובים שקמו בעזרתה על אדמותיה; ב-1.5 מיליון דונם אדמה שהכשירה ופיתחה; ב-230 מיליון העצים שנטעה; ב-200 מאגרי מים שהקימה; בעשרות נחלים שהשיבה להם חיים; במאות חניונים ופארקים שהקימה, בהנחלת מורשת וחינוך לאהבת הארץ, בפעולותיה הנמרצות לדחיקת המדבר ובהשלכות החשובות של הנטיעה והמחקר היערי באזור הנגב למניעת ההתחממות הגלובלית. פעולותיה של קק"ל ממחישות את תרומתה האדירה לפיתוחה של מדינת ישראל. בעתיד תמשיך קק"ל במשימתה ליישב, לבנות, לפתח ולטפח את הארץ, ולהדק את הקשר של העם היהודי עם אדמתו. למידע www.kkl.org.il נוסף:

המרכז לטכנולוגיה חינוכית חדשנות. מצוינות. מחויבות חברתית



המרכז לטכנולוגיה חינוכית (מטח), הוא מוסד ללא כוונות רווח הפועל מזה ארבעה עשורים לקידום החינוך בישראל. מטח משקיע משאבים רבים במימוש שליחותו החברתית:

- קידום הישגים וטיפוח מצוינות במאה ה-21
- יצירת הזדמנויות שוות לכל ילדי ישראל
- שימור והחייה של נכסי תרבות ישראל וקידום ערכי הדמוקרטיה בעידן המידע

מטח מפתח ספרי לימוד ואתרי אינטרנט איכותיים המותאמים לתוכנית הלימודים ולקבוצות שונות באוכלוסייה, מקים מאגרי מידע דיגיטליים עשירים ועיתרי מדיה, מפתח ומטמיע סביבות ומודלים מתוקשבים ופורצי דרך להוראה, למידה והערכה, מוביל בפיתוח מקצועי עדכני של מורים, ומפתח כלים מקצועיים למדידה והערכה בחינוך. השילוב של טכנולוגיה מתקדמת ופדגוגיה עדכנית, יחד עם הערכים המובילים שלנו – מקצועיות, חדשנות, אחריות חברתית ומכוננות ללקוח – ממציבים את מטח כגוף הפיתוח המוביל בישראל. למידע נוסף: www.cet.ac.il

הפורום האטלנטי של ישראל



הפורום האטלנטי של ישראל הוא מסגרת המכנסת ומרשתת בכירים מישראל, צפון אמריקה ואירופה לשם קידום שילובה של ישראל בקהילה האירו-אטלנטית. זאת, תוך העמקת קשריה ישראל עם מוסדות הקהילה, ובעיקרן נאט"ו והאיחוד האירופי. הפורום מהווה מוקד ידע מרושת המבוסס על תזכירים, עדכונים וניירות עמדה העוסקים בסדר היום המולטילטרלי וביחסי ישראל עם הקהילה האירו-אטלנטית על פני טווח רחב של נושאים. כן מכנס הפורום דיונים, ימי עיון וכנסים. לעיתים, הפורום נוקט במהלכים בישראל ובחו"ל בהם מעורבים מקבלי החלטות וצוותיהם הבכירים.



ע י ט



השימוש חסר התקדים בטילים במלחמת לבנון השנייה הצליח לעקוף את "היתרון הטכנולוגי" של ישראל וחתר באורח מסוכן תחת העיקרון אשר היווה את אבן יסוד בהגנתה במשך יותר מ-50 שנה. מדיניות יעילה של הגנה בפני טילים מצריכה מעורבות ציבורית. צורך זה הוביל להקמת עמותת עיט, עמותה א-מפלגתית ללא כוונות רווח, שחרטה על דגלה לספק לציבור בישראל מידע עדכני, לעורר דיון ציבורי, ולקיים מחקרים מקצועיים, שעניינם ההגנה על מדינת ישראל בפני איומי טילים ורקטות. אנו פועלים במסירות רבה כדי לשמר את ההגנה בפני טילים כנושא בעל עדיפות לאומית ומעודדים את הדיאלוג המתקיים סביבו בארץ. כל התוכניות והאירועים שלנו מתקיימים ללא תשלום, ומרביתם משודרים בשידור חי באינטרנט בעברית ובאנגלית. בהנהלה ובוועדה המייעצת של עיט יושבים חברים בעלי דעה בתחום ההגנה בפני טילים בישראל, שביניהם מפקדים בדימוס בחיל האוויר ובמערך הנ"מ, שגרירי ישראל, חברי כנסת, מדענים ומומחים. עמותת עיט החלה להפיץ מידע באמצעות אתר אינטרנט מושקע (www.imda.org.il).



United States Embassy
Tel Aviv, Public Affairs Office

ח ס ו ו י ו ת מ ס ח ר י ו ת

Southern Union Company



Southern Union Company, headquartered in Houston, Texas, is one of the leading diversified natural gas companies in the United States, engaged primarily in the transportation, storage, gathering, processing and distribution of natural gas. The company owns and operates one of the largest natural gas pipeline systems in the United States with approximately 20,000 miles of gathering and transportation pipelines and North America's largest liquefied natural gas import terminal, along with serving more than half a million natural gas end-user customers in Missouri and Massachusetts.

בנק הפועלים



בנק הפועלים הוא הבנק המוביל בישראל, ולאחרונה דורג ע"י חברת "דן" אנד ברדסטריט" כמוסד הפיננסי החזק ביותר בישראל לשנת 2008. לבנק הפועלים הפריסה הרחבה ביותר מבין הבנקים בישראל, עם למעלה מ-250 סניפים בכל רחבי הארץ. בנוסף, הבנק מוביל את תחום הבנקאות העסקית בישראל. בנק הפועלים מספק ללקוחותיו מגוון רחב של שירותים ומוצרים בנקאיים, תוך הקפדה על רמת שירות גבוהה ביותר. לבנק הפועלים פעילות נרחבת גם במישור הבינלאומי. הבנק מפעיל מעל 40 סניפים, חברות-בנות ומשרדי נציגות במרכזים פיננסיים ברחבי העולם, ביניהם ניו-יורק, לונדון, ציריך, הונג קונג, סינגפור ועוד. קבוצת בנק הפועלים כוללת בנוסף גם בנקים בשווייץ, בטורקיה ובקזחסטן, וכן חברות בנות העוסקות בתחומים פיננסיים שונים, לרבות ישראלכרט, חברת כרטיסי האשראי הגדולה בישראל, ופועלים שוקי הון, המתמחה בבנקאות להשקעות.

למידע נוסף: www.bankhapoalim.co.il

Israel HealthCare Ventures (IHCV)

בנק דיסקונט



קבוצת דיסקונט היא הקבוצה הבנקאית השלישית בגודלה בישראל. עיקר פעילותה בארץ מתבצעת באמצעות רשת של למעלה מ-140 סניפים, המעניקים ללקוחות שירותים בנקאיים מקיפים בכל תחומי הפעילות הפיננסית. לדיסקונט, שהוקם בשנת 1935, פעילות בנקאית, מסחרית ועסקית ענפה, ובשנים האחרונות הוא פועל להוביל את פלח הבנקאות הקמעונאית בישראל. לבנק שתי חברות בנות בנקאיות בישראל – בנק מרכנל ובנק דיסקונט למשכנתאות, וכן חברה כלולה: הבנק הבינלאומי הראשון. עיקר פעילות הבנק בחו"ל מתבצעת באמצעות אי.די.בי ניו-יורק, דיסקונט בנק (לטיין אמריקה) הפועל באורגוואי, בנק דיסקונט לישראל (שווייץ), המתמקד בבנקאות פרטית והסניף בלונדון. לבנק נציגויות גם בפריז, בואנוס איירס, וסנטיאגו. למידע נוסף: www.discountnank.co.il

א.נ.ד.י.אס. טכנולוגיות ישראל בע"מ

קבוצת NDS (נאדס:ק"מ) NNDS, היא ספקית מובילה של פתרונות דיגיטליים טכנולוגיים פתוחים מקצה-לקצה למפעלי שירותי טלוויזיה דיגיטלית בתשלום ולספקי תוכן. למידע נוסף: www.nds.com



חברת יפנאוטו

חברת יפנאוטו, יבואנית רכבי סובארו משנת 1968, שברה לראשונה בישראל את החרם הערבי בתחום הרכב ומכרה ב-40 שנות פעילותה את מספר כלי הרכב הגדול ביותר המונה מעל ל-375,000 כלי רכב. חברת פוג'י, חברת האם של חברת סובארו, הינה חברה מובילה ביפן הדוגלת ומפתחת טכנולוגיות הנשאבות מעולם התעופה. שמה של סובארו וסמלה לקוחים מעולם הכוכבים. ערכי המותג של סובארו מתמקדים ביצור מערכות הנעה כפולה AWD מתקדמות ומנועי בוקסר (BOXER) בעלי מרכז כובד נמוך. סובארו ישראל משווקת מספר דגמים לכל מטרה: B3 רכב משפחתי, B4 רכב מנהלים, רכבי השטח והפנאי מסוג FORESTER, OUTBACK ו-B9 TRIBeca ורכב הספורט/ראלי STI. במהלך שנת 2008 זכתה סובארו בשני פרסים חשובים: האחד יבואן השנה של איגוד לשכת המסחר ישראל-יפן והאחר מידו סובארו העולמית, על היותה של יפנאוטו מובילה במדד נתח שוק מבין כל יבואניות סובארו בעולם. סובארו מונה 4 סוכנויות יבואן, 15 סוכנויות מורשות ו-40 מרכזי שירות ומוסך מרכזי. סובארו פועלת תחת הסיסמא THINK. FEEL. DRIVE והיא ממשיכה לפעול תחת ערכים אלו בשאיפה למציאות, ביטחון, ועליונות טכנולוגית



בואינג



ליצרנית המטוסים בואינג מסורת של 100 שנות תעופה והיא מספקת מוצרים ושירותים ללקוחות ב-145 מדינות ברחבי העולם. בואינג היא היצרנית המובילה של מטוסים אזרחיים מזה למעלה מ-40 שנה והיא המובילה העולמית במטוסים צבאיים, לוויינים, טילי הגנה, טיסות חלל מאוישות ומערכות ושירותי שיגור. הכנסות החברה בשנת 2007 הסתכמו ב-66 מיליארד דולר. לבואינג וישראל קשר ייחודי הנובע מעבודה משותפת של 60 שנים. בואינג בחרה בתעשיות הישראליות בשל התמחותן בטכנולוגיות וייצור מוצרי תעופה והסכמי רכש הגומלין הסתכמו ב-1.9 מיליארד דולר. בואינג היא הספקית של מטוסי ה-F-15I, מסוקי האפאצ'י לונגבאו "שרף" והפצצות החכמות לחיל האוויר הישראלי. בנוסף, בואינג היא ספקית המטוסים האזרחיים לחברות התעופה הישראליות – אל על, ארקיע, ישראיר וקאל.

רשת מלונות דן



רשת מלונות דן הנה היוקרתית, המובילה והוותיקה בישראל. בבעלותה ובניהולה של הרשת 13 מלונות בפריסה ארצית ובמיקומים מרכזיים ובולטים מדין ועד אילת. מלונות הרשת מצטיינים בעיצוב יוקרתי ומודרני, התורם לתחושה ה- "להיות בחו"ל". הרשת גאה בשילוב בין המסורת והיכולת הישראלית לבין המומחיות והמוניטין הבינלאומי ובהשתייכות מלונותיה - המלך דוד, ירושלים ומלון דן תל-אביב - לארגון העולמי של המלונות המובילים בעולם "The Leading Hotels of the World". מלונות דן משלבים בין בילויים ועסקים. נוסף על שירותי אירוח ונופש ברמה גבוהה, מקפידה הרשת על שירות עסקים מקצועי ואישי. במלונות טרקליני עסקים ותקשורת עסקית משוכללת לנוחות האורח בחדרים ובשטחים הציבוריים של המלון. עוד מציעה הרשת עריכת כנסים, קונגרסים וימי עיון, וכן ארוחות גורמה, חדרים מפנקים, מועדוני כושר וספא.

לוקהיד מרטין



לוקהיד מרטין היא חברה גלובלית מגוונת ביותר, העוסקת במחקר, תכנון, פיתוח, ייצור, שילוב ותמיכה של מערכות, מוצרים ושירותים בטכנולוגיה עילית. החברה מעסיקה כ-140,000 עובדים, והיקף המכירות שלה בשנת 2008 עמד על כ-42.7 מיליארד דולר. ללוקהיד מרטין נציגות בישראל, ולה מערכת ענפה ורבת-שנים של שיתופי פעולה עם תעשיות ההיי-טק והתעשייה הביטחונית בארץ. למידע נוסף: www.lockheedmartin.com

טבע



טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ הינה חברה גלובלית שבסיסה בישראל ואחת מ-20 החברות הפרמצבטיות המובילות בעולם. **טבע**, המתמחה בייצור תרופות גנריות וייחודיות, ייצור חומרים פעילים לתעשייה הפרמצבטית ומוצרים ווטרינריים, הינה החברה המובילה בעולם בתחום הגנריקה. לטבע אתרי ייצור, מחקר, שיווק והפצה בישראל, בצפון ובמרכז אמריקה ובאירופה.

קבוצת אלון



"קבוצת אלון" החלה את דרכה כחברת דלק צעירה, חדשנית ודינמית. היום, 15 שנים אחרי, "אלון" היא קבוצת הסחר הגדולה בישראל הפועלת במגזרי האנרגיה, הקמעונאות והנדל"ן בישראל. בכל תחומי פעילותה בארץ ובעולם מובילה "קבוצת אלון" בחזון הירוק שלה, משקיעה משאבים רבים ופועלת למען הקהילה ואיכות הסביבה.

קבוצת שלמה SIXT



קבוצת שלמה SIXT הינה קבוצת הרכב הגדולה והמובילה בתחומה בשוק הישראלי ומספקת מגוון רחב של שירותי רכב החל בשירותי השכרת רכב, לסינג תפעולי ומימוני וכן במכירת כלי רכב, תחזוקה, שירותי דרך וביטוח. הקבוצה מייצגת את קבוצת SIXT הבינלאומית שהינה אחת מחברות השכרת הרכב הגדולות בעולם. לקבוצה צי משולב של מעל 65,000 כלי רכב והיא כוללת מספר חברות המעניקות שורה של שירותים בתחום הרכב. חברת האם היא שלמה החזקות - חברה ציבורית שמניותיה נסחרות בבורסה בת"א והיא מחזיקה בחברות הבאות: שלמה SIXT לסינג תפעולי, שלמה SIXT מכירת רכב, שלמה כ.א.ל. וחברת הביטוח שלמה. למידע נוסף: www.shlomo.co.il

Tamares



Tamares Hotels, Resorts and Spas is part of the Tamares group which was founded nearly 60 years ago, and currently owned solely by Poju Zabudowicz. Tamares is a private investment group with significant interest in real estate, technology, manufacturing, leisure and media in many parts of the world. For additional information: www.tamareshotels.co.il

מיקרוסופט



מרכז המו"פ האסטרטגי של מיקרוסופט בישראל הושק ב-2006 בעקבות החלטתה של מיקרוסופט העולמית להרחיב את פעילויות המו"פ בישראל. מספר עובדי המרכז מונה כיום כ-600 איש העובדים בשני אתרים: הקמפוס בהרצליה ומרכז פיתוח בחיפה. מרכז המו"פ האסטרטגי של מיקרוסופט בישראל מפתח טכנולוגיות ומוצרים במספר תחומים וביניהם: טלקום, אבטחה, אינטרנט ועוד. בנוסף הוקמו בו סטארט-אפים פנימיים (אינקובציות) שמהווים חיל חלוץ בבניית שווקים גלובליים חדשים עבור מיקרוסופט העולמית בתחומי הטלקום, האינטרנט, הבידור הדיגיטלי - ועתידים לספק מוצרי תוכנה מסחריים למאות מיליוני משתמשים ברחבי העולם. כן מנהל מרכז המו"פ את הפעילויות של מיקרוסופט עם חברות סטארט-אפ ישראליות, קרנות הון סיכון, ואקדמיה.

מיקאל

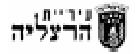


קבוצת מיקאל היא חברה ביטחונית בינלאומית, הממוקדת בתחום היבשתי הטקטי אשר נוסדה בשנת 1998 ומצויה בצמיחה מתמדת. לקבוצה 20 חברות בנות הפרושות בישראל, ארה"ב, אפריקה והודו. הקבוצה מאוגדת באמצעות 4 חטיבות: סולתם, סימיר, ו-ITL העוסקות במגוון טכנולוגיות אלקטרואופטיות, לייזר, חימוש, מיגון, שו"ב, עיבוד תמונה, 3D, מערכות נשק וייעוץ אסטרטגי.



מושיטי סיוע

עיריית הרצליה



גל"צ



תדרי גלי צה"ל:

באצבע הגליל FM 93.9

בחיפה והסביבה ובבאר שבע והסביבה FM 102.3

בירושלים והסביבה FM 96.6

במצפה רמון FM 100.7

במרכז ובאילת FM 104

יפעת המרכז למידע תקשורת בע"מ



קבוצת יפעת היא החברה המובילה בישראל באספקת מידע מנותח ומעובד. אנו משתתפים אלפי לקוחות עסקיים, מוסדיים ופרטיים. קבוצת יפעת חברה ב-FIBEP, האיגוד הבינלאומי של ספקי מידע מתקשורת, המאפשר לנו לספק ללקוחותינו מידע תקשורתי ועסקי גם מחו"ל בזמן תגובה מיידית. בקבוצה 4 חברות המעסיקות למעלה מ- 300 עובדים השוקדים על איתור מידע מתחומים שונים, ניתוחו ועיבודו ומאפשרות לך הלקוח ליהנות ממגוון שירותי מידע וניתוח בסטנדרטים הגבוהים ביותר: יפעת מידע תקשורתי הכוללת שירותי איתור מידע תקשורתי, ניתוח תדמית תקשורתית ומאגר Infor; יפעת בקרת פרסום העוסקת במדידה ואספקה של מידע מעולם הפרסום; יפעת מכרזים העוסקת באיתור ועיבוד מידע עסקי; יפעת הון דיסק המספקת מידע על חברות ציבוריות ישראליות.

מלון דן אכדיה, הרצליה



מלון דן אכדיה ממוקם בפינת חמד צדדית על חוף ימה של הרצליה, במרחק דקות נסיעה בלבד מתל אביב וממרכזי ההיי-טק של ישראל. המלון משתרע על שטח רחב ידיים. במרכזו בריכת שחייה גדולה ומסביב לה, שפע גנים ופרחים בכל פינה. מלון דן אכדיה משרה אווירה משפחתית נעימה ולבבית, ומתאים גם לאנשי עסקים האוהבים לשלב נופש ועסקים.

מלון דניאל



מלון דניאל הינו מהמלונות המובילים בתחום העסקי ובעל ניסיון רב באירוח ועידות וכנסים. בקומפלקס של מלון דניאל נמצא מלון ספא SHIZEN שהינו מלון ספא וסגנון חיים באווירת המזרח הרחוק. לקבוצת מלונות Tamares מלון נוסף באזור ים המלח, מלון "דניאל ים המלח". למידע נוסף: www.tamareshotels.co.il

פדרמן ובניו (אחזקות) בע"מ



הקבוצה בבעלותו המלאה של שלי פדרמן (מבעלי עליית לשעבר), ועוסקת בשני תחומים עיקריים - חקלאות ומזון. בתחום המזון הקבוצה פועלת באמצעות "קפה לנדוור בע"מ", יצרנית הקפה הוותיקה בישראל. בשנים האחרונות שידרגה החברה את כל מערכי הייצור שלה והעמיקה את חדירתה, בנוסף לשוק הקמעונאי, גם לשוק המוסדי (בתי קפה, בתי מלון, קייטרינג, וכדומה). בנוסף לפעילותה היצרנית, החברה מנהלת ומשווקת מותגים בינלאומיים ומקומיים איכותיים כמו: אספרסו "אילי", פילטר "רומבוטס" ואספרסו וקפה שחור "לנדוור".